

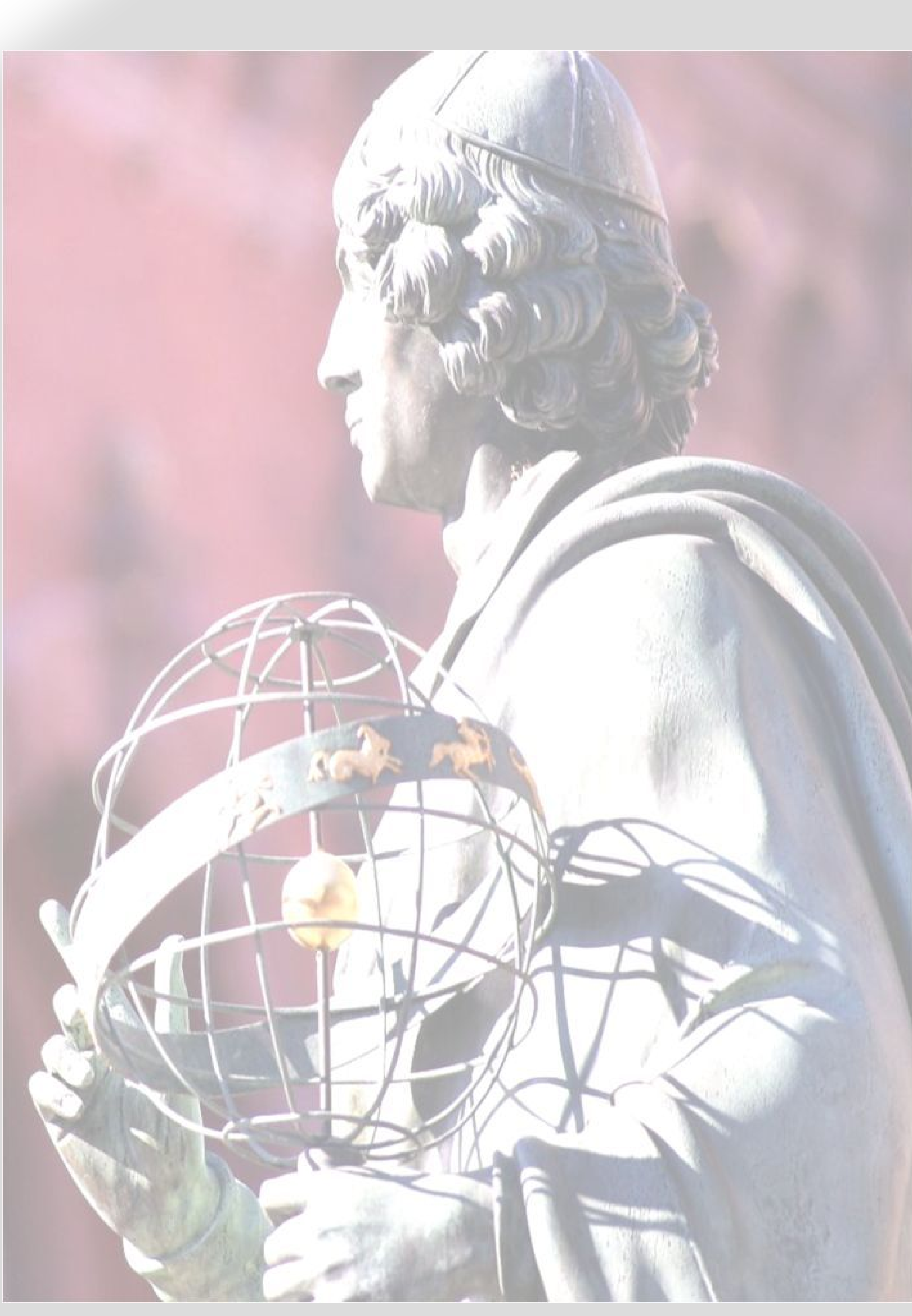

**STRATEGIA ROZWOJU
MIASTA TORUNIA**

***Raport
o stanie miasta***

Toruń 2015

Opracowanie:
Wydział Rozwoju i Programowania Europejskiego
ul. Grudziądzka 126b
87-100 Toruń
tel. +48 56 611 85 54
wripe@um.torun.pl

WARUNKI NATURALNE

Miasto Toruń zlokalizowane jest na terasach rzeki Wisły we wschodniej części rozszerzenia dolinnego zwanego Kotliną Toruńską. Północna granica administracyjna miasta przylega do Wysoczyzny Chełmińskiej. Od południowego wschodu Toruń ograniczony jest ujściowym odcinkiem doliny rzeki Drwęcy.

Miasto leży w centrum województwa kujawsko-pomorskiego i graniczy od północy z Gminą Łysomice, od wschodu z Gminą Lubicz, od południa z Gminą Wielka Nieszawka, od zachodu z Gminą Zławieś Wielka.

Obszar miasta obejmuje 115,75 km². Gęstość zaludnienia wynosiła na dzień 31 grudnia 2013 roku 1.755 osób na 1 km² i spadła w porównaniu z końcem roku poprzedniego o 3 osoby.

Rzeki, zbiorniki wodne

Przez Toruń przepływa rzeka Wisła o średniej szerokości koryta 300 - 500 m i głębokości około 2 m oraz Struga Toruńska. Południowo-wschodnią granicę miasta stanowi ujściowy odcinek rzeki Drwęcy wpadającej do Wisły.

Na terenie miasta znajdują się również zbiorniki wodne: Basen Portu Drzewnego (64 ha powierzchni), Starorzecza Wisły (10 ha), Jezioro Nagus (7,7 ha), Basen Portu Zimowego (5 ha), Kaszownik (1 ha).

Dane meteorologiczne

Pomiary prowadzone przez stację meteorologiczną Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej Państwowy Instytut Badawczy w Toruniu przy ul. Storczykowej 124 wykazały, iż temperatura w ostatnim roku oscylowała w średnich wartościach z lat poprzednich. Nie odbiegała znacznie od średnich rocznych temperatur powietrza z ostatniego dziesięciolecia. Warto wskazać, iż w ostatnim roku ponownie zanotowano bardzo niską roczną sumę opadów - roczna suma dla roku 2012 wyniosła 520 mm i była nieznacznie wyższa niż suma dla roku poprzedniego. Rok 2012 był także jednym z bardziej nasłonecznionych w przedziale 10 lat – roczna suma usłonecznienia w zeszłym roku wyniosła 1807 h. Średnia prędkość wiatru nie odstawała od wartości z lat ubiegłych i wyniosła 2,5 m/s.

Tabl. 1. Dane meteorologiczne

Stan w dniu 31 XII 2012 r.

Lata	średnia roczna temperatura powietrza	roczna suma opadów	średnia prędkość wiatru	średnie zachmurzenie	usłonecznienie
2001	8,6° C	699 mm	2,3 m/s	5,4	1433 h
2002	9,5° C	622 mm	2,5 m/s	5,1	1577 h
2003	8,4° C	484 mm	2,3 m/s	4,8	1753 h
2005	8,6° C	459 mm	2,8 m/s	4,9	1917 h
2006	8,9° C	503 mm	2,6 m/s	4,9	1854 h
2007	9,5° C	666 mm	2,8 m/s	5,2	1742 h
2008	9,5° C	512 mm	2,8 m/s	5,2	1770 h
2009	8,5° C	527 mm	2,6 m/s	5,2	1785 h
2010	7,4° C	832 mm	2,6 m/s	5,4	1643 h
2011	9,0° C	467 mm	2,6 m/s	4,8	1950 h
2012	8,6° C	520 mm	2,5 m/s	5,1	1807 h
2013	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

1. Dział przygotowano na podstawie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Delegatura w Toruniu.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

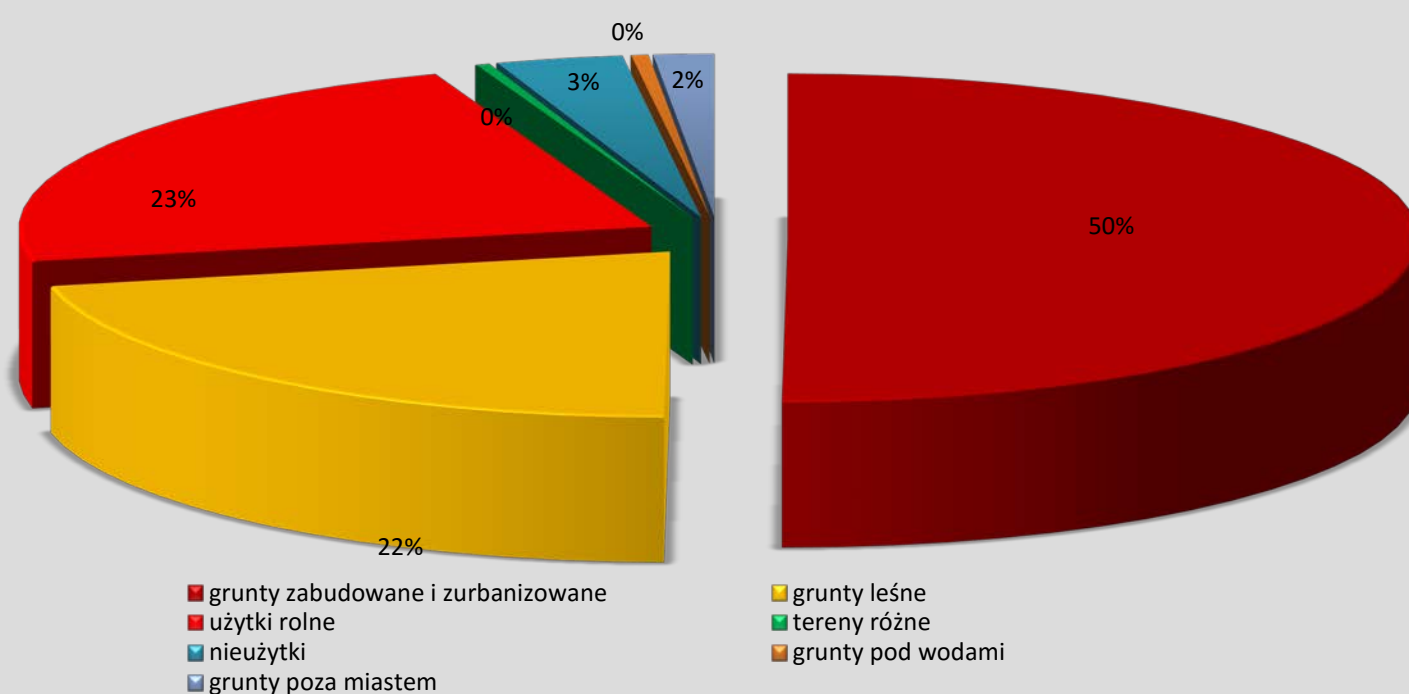
Grunty

Gmina Miasta Toruń zgodnie z danymi zawartymi w ewidencji prowadzonej przez Wydział Geodezji i Kartografii według stanu na koniec 2014 roku jest właścicielem 3.699 ha gruntów, w tym grunty

nieobciążone użytkowaniem wieczystym stanowią 2.916,1 ha tj. 78,83 % ogólnej liczby gruntów miasta. Areal gruntów stanowiących majątek Gminy uległ zmniejszeniu w stosunku do 31.12.2014 r. o ok. 35 ha, szacunkowa wartość metra kwadratowego gruntów o poszczególnych funkcjach została utrzymana na zbliżonym poziomie w stosunku do ostatniego roku. Wpływ na to miały m.in. postępowania o przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności (pow. gruntów oddanych w użytkowanie wieczyste zmniejszyła się o ok. 1,7 ha).

Rys. 1. Użytkowanie gruntów nieobciążonych użytkowaniem wieczystym

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wody podziemne

W roku 2014 Toruńskie Wodociągi Spółka z o.o. kontynuowały lokalny monitoring jakości wód ujęć: Mała Nieszawka, Wrzosey II, Jedwabno, Czerniewice oraz studni publicznych. Monitorowane ujęcia komunalne czerpią wodę z czwartorzędowego piętra wodonośnego. Monitoringiem objęto również awaryjne ujęcia wód podziemnych Nowe Bielany.

W 2014 roku sieć wodociągowa w Toruniu zasilana była wodami podziemnymi w ilości 25,7 tys. m³/d, co stanowiło 70% przeciętnego dobowego zapotrzebowania miasta.

Ponadto m. Toruń jest właścicielem 5 studni publicznych, ujmujących kredowy poziom wodonośny.

Jakość otrzymanych wyników badań wód podziemnych oceniono na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz.U. Nr 143, poz. 896).

Ujęcie Mała Nieszawka

Ujęcie Mała Nieszawka, zlokalizowane w lewobrzeżnej części Torunia, jest największym ujęciem komunalnym wód podziemnych, dostarczającym w roku 2014 średnio 14,3 tys. m³/d wody.

Monitoringiem objęto studnie ujęcia oraz otwory obserwacyjne i źródło naturalne, położone w strefie ochrony pośredniej (41 km²). Woda ze wszystkich studni oraz części otworów obserwacyjnych została zakwalifikowana do II klasy. Decydowała o tym zawartość żelaza, manganu, wapnia i wodorowęglanów. Lokalnie w otworach obserwacyjnych występowały podwyższone wartości azotanów, fenoli i cyjanów. Przyczyną ich obecności są naturalne procesy zachodzące

w wodach podziemnych. Uwagę zwraca podwyższone stężenie siarczanów w zachodniej części ujęcia. Powolny wzrost ich stężenia obserwowany jest w ciągu ostatnich 10 lat. Świadczyć to może o dopływie zanieczyszczeń z odległych ognisk lub procesach naturalnych.

W stosunku do badań z lat 2009 - 2014 w studniach ujęcia nie stwierdzono niekorzystnych trendów zmian jakości wód podziemnych.

Ujęcie Wrzosey II

Ujęcie Wrzosey II zlokalizowane jest w północnej części Torunia. W roku 2014 pobierano średnio 2,6 tys. m³/d wody. Dnia 15.12.2014 roku podpisano decyzję o likwidacji wszystkich studni ujęcia Wrzosey II. Od 2015 roku część otworów obserwacyjnych utworzy sieć ujęcia Wrzosey III.

Monitoring ujęcia Wrzosey II obejmował 2 serie pomiarowe jakości wód z 3 studni i 11 piezometrów. Oddzielnie analizowano strop i spąg warstwy wodonośnej. Zestawienie wyników badań wód wykazało, że jakość wód nie uległa znaczącej zmianie. Wody z ujęcia oraz dopływające do ujęcia z terenu strefy ochrony pośredniej spełniały wymogi klasy II. W części piezometrów notowano III klasę ze względu na zawartość żelaza, manganu, azotanów, wapnia i wodorowęglanów.

Porównanie wyników badań z lat 2009 – 2014 wykazała widoczną tendencję do pogarszania się jakości wody, zarówno w stropie, jak i spągu warstwy wodonośnej. W ostatnich latach nastąpił zauważalny wzrost stężeń azotanów i siarczanów. Wyniki badań wskazują na wyraźny wpływ czynników antropogenicznych, jednak zanieczyszczenie nie sięga głęboko.

Ujęcie Jedwabno

Ujęcie stanowi bariera studni, zlokalizowanych na odcinku 600 m wzdłuż Drwęcy. W rejonie ujęcia obserwuje się infiltrację wód z rzeki do warstwy wodonośnej. Badania wykazały, że woda powierzchniowa zasila ujęcie w 10 – 50%. W roku 2014 z tego ujęcia pobierano średnio 8,5 tys. m³/d wody.

Monitoring jakości wód, prowadzony w 2014 roku wykazał, że 67% prób zakwalifikowano do II klasy. Parametrami decydującymi były wapń, mangan, żelazo, wodorowęglany. W pozostałych próbach notowano III klasę ze względu na stężenie wodorowęglanów, fenoli, azotynów i azotanów. Stężenia oznaczonych wskaźników nie odbiegały znacząco od wyników z lat wcześniejszych.

Ujęcie Czerniewice

Ujęcie w Czerniewicach jest najmniejsze - średnio w roku 2014 pobierano 309 m³/d wody. Woda z tego ujęcia od lat charakteryzuje się najlepszą jakością spośród ujęć eksploatowanych przez Toruńskie Wodociągi, Sp. z o.o. i nie jest poddawana uzdatnianiu, jedynie stabilizowana bakteriologicznie za pomocą lampy UV.

Badania monitoringowe prowadzono w 3 eksploatowanych studniach oraz w 2 piezometrach, zlokalizowanych w strefy ochrony pośredniej ujęcia. Analiza laboratoryjna wykazała, że nadal utrzymywała się bardzo dobra jakość wód (klasa I), z wyjątkiem studni S-1a, gdzie notowano wzrost zawartości fenoli lotnych. Powtórne badania wykazały obniżenie stężenia wskaźnika, co należy uznać za anomalię, o nierozpoznanej przyczynie.

Porównanie wartości zestawionych dla wielolecia 2007 – 2014 pozwala wskazać elementy fizykochemiczne, które najbardziej wzrosły, jak: chlorki, siarczany, azotany, twardość ogólna i przewodnictwo. Parametry te są wskaźnikami zanieczyszczenia antropogenicznego. Wśród obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie w strefie ochrony pośredniej oraz na osi kierunku spływu wód podziemnych jest droga krajowa nr 91 oraz skład drewna kominkowego przy ul. Miodowej.

Nowe Bielany

W roku 2014 kontynuowano monitoring wód podziemnych Nowe Bielany, mającego status awaryjnego ujęcia z powodu braku stacji uzdatniania. Woda z czwartorzędowej warstwy wodonośnej, o swobodnym zwierciadle, ujmowana jest przez 2 studnie. Ujęcie ma ustanowioną strefę ochrony pośredniej, na terenie której zlokalizowane są 3 otwory sieci monitoringu osłonowego. Wodę z tego ujęcia zakwalifikowano do klas II/III – dobrej/zadawalającej jakości. O klasyfikacji wody decydowały wartości stężeń żelaza, manganu, wapnia i wodorowęglanów. Uzyskane wyniki wskazują, że ujęcie nadal może utrzymywać status ujęcia awaryjnego.

„Kredowe” studnie publiczne

Gmina Toruń jest właścicielem 5 studni publicznych, ujmujących kredowy poziom wodonośny. Eksploatacje studni prowadzą Toruńskie Wodociągi, S-ka z o.o. Wody z tych ujęć reprezentują różne typy hydrogeochemiczne wód. W 2009 z użytkowania wyłączono studnię przy ul. Św. Antoniego, w 2011 – przy ul. Legionów, a od kwietnia 2013 również przy ul. Żółkiewskiego. W dwóch ujęciach, zlokalizowanych przy ul. Bażyńskich i Malinowskiego stwierdzono w 2014 r, ponadnormatywną zawartość azotu amonowego (warunkowe dopuszczenie do eksploatacji przez Sanepid) oraz niezgodny z polską normą zapach (studnia przy ul. Malinowskiego). Ponadto incydentalnie zdarzały się nieprawidłowe wyniki bakteriologiczne. Woda ze studni przy ul. Malinowskiego jest uzdatniana w zakresie żelaza, a przy ul. Bażyńskich udostępniana jest w stanie naturalnym.

Ocena jakości powietrza atmosferycznego

Monitoring emisji zanieczyszczeń prowadzony na terenie Torunia przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska odzwierciedla

rzeczywisty poziom zanieczyszczeń pochodzących ze wszystkich źródeł. W 2014 roku pomiary emisji zanieczyszczeń powietrza wykonywane były w stacjach: „Policja” (ul. Dziewulskiego 1), „Kaszownik” (ul. Przy Kaszowniku) oraz „Airpointer” (ul. Wały Gen Sikorskiego 12). Uzupełnieniem pomiarów prowadzonych na stacjach stałych są pomiary przy użyciu metody pasywnej: stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i benzenu. W 2014 roku realizowano je w 20 punktach na terenie miasta: 18 w przypadku SO₂ i NO₂ (w tym w 4 punktach w pobliżu nowego mostu drogowego oddanego do użytku w grudniu 2013 roku) oraz 2 w przypadku benzenu. Od 29 listopada 2013 roku WIOŚ prezentuje mieszkańcom informacje o jakości powietrza atmosferycznego na tablicy świetlnej (telebim), zlokalizowanej przy ul. Wały Gen. Sikorskiego 23. Wyniki pochodzą ze stacji pomiarowej „Kaszownik”.

W 2014 roku nie zanotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego dla roku kalendarzowego (40 µg/m³), natomiast wystąpiły przekroczenia dla poziomu 24-godzinnego (50 µg/m³) na wszystkich stacjach pomiarowych: „Airpointer”, gdzie stężenia wyższe od 50 µg/m³ notowano przez 78 dni (przy dopuszczalnej częstości – 35 dni w roku), „Kaszownik” - 54 dni i „Policja” – 49 dni (wartość uzyskana ze stanowiska manualnego). Średnie roczne stężenia zawierały się w mieście w przedziale od 27,1 µg/m³ do 34,2 µg/m³.

W przypadku benzo(α)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, stężenie 2,2 ng/m³ z 2014 roku przekroczyło poziom docelowy 1 ng/m³. W ciągu 9 lat badań, jedynie w roku 2013 poziom 1 ng/m³ nie był naruszony.

W związku z przekroczeniem w 2014 roku poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz docelowego benzo(α)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, Gminie Miasto Toruń nadano klasę C w rocznej ocenie jakości powietrza. Toruń stanowi odrębną strefę w rozumieniu corocznych ocen jakości powietrza, a jakość powietrza klasyfikowana jest ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Na podstawie dotychczasowych ocen (z lat 2002-2014) strefa „miasto Toruń” znalazła się w najmniej korzystnej klasie C ze względu na:

- pył zawieszony PM₁₀ w latach: 2005, 2006, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014;
- benzo(α)piren w pyłe zawieszonym PM₁₀ w latach: 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2014;
- pył zawieszony PM_{2,5} w roku 2010.

Klasa C nadawana jest wówczas, jeśli stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – przekraczają poziomy dopuszczalne albo poziomy docelowe. Dla strefy zaliczonej do klasy C, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, sejmik województwa uchwała Program Ochrony Powietrza (POP).

Rozporządzenie Wojewody nr 17/07 z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy miasta Torunia - Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko - Pomorskiego Nr 154, poz. 2751, Bydgoszcz, dnia 31 grudnia 2007 r. Program określono ze względu na stwierdzone przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀ (OR za 2005 r.), a na termin realizacji POP ustalono dzień 31 grudnia 2015 roku.

Uchwała Nr XVI/302/11 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 19 grudnia 2011 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla 15 stref województwa kujawsko – pomorskiego pod względem przekroczeń docelowych benzo(α)pirenu. Program powstał na podstawie oceny rocznej jakości powietrza sporządzonej za rok 2007, a na termin realizacji ustalono dzień 31 grudnia 2020 roku.

Uchwała Nr XXX/535/13 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 28 stycznia 2013 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy miasto Toruń ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5}; termin realizacji programu ustalono na dzień 31 grudnia 2020 roku.

Uchwała Nr XLII/699/13 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie określenia aktualizacji programu ochrony powietrza dla strefy miasto Toruń ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10; termin realizacji programu ustalono na dzień 31 grudnia 2022 roku oraz jeden odrębny Plan Działań Krótkoterminowych - Uchwała Nr LIV/834/14 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 października 2014 r. w sprawie określenia planu działań krótkoterminowych dla 4 stref województwa kujawsko-pomorskiego ze względu na wystąpienia przekroczenia wartości docelowych benzo(α)pirenu w powietrzu.

Za podstawowe działania naprawcze wskazane do realizacji w programach ochrony powietrza uznano działania związane z redukcją niskiej emisji pochodzącej z ogrzewania indywidualnego.

Ocena roczna jakości powietrza za rok 2014 nie wskazuje na konieczność wykonania kolejnych programów ochrony powietrza dla strefy „miasto Toruń”. Aktualne pozostają działania naprawcze wymienione w dotychczas uchwalonych POP-ach dla pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 oraz benzo(α)pirenu w pyłe zawieszonym PM10.

Od roku 1996 w Toruniu prowadzone są pomiary stężenia dwutlenku siarki i dwutlenku azotu metodą pasywną. Na ich podstawie wykreślono izolinie obrazujące rozkład przestrzenny zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem azotu w mieście. Stężenie średnie z 18 punktów pomiarowych wyniosło 13,9 µg/m³, najwyższe odnotowano przy Szosie Lubickiej (20,9 µg/m³), gdzie na wynik w dużej mierze mają

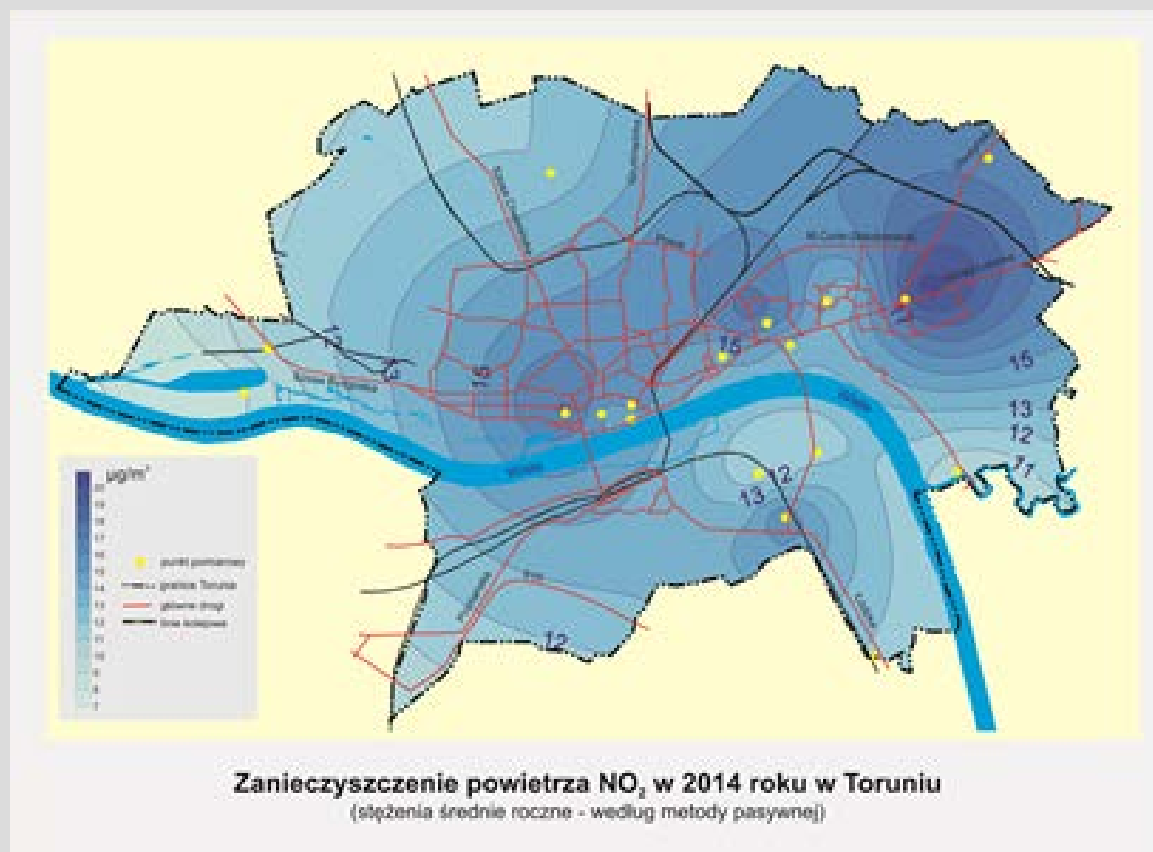
wpływ zanieczyszczenia komunikacyjne, natomiast najniższe w pobliżu Portu Drzewnego (8,5 µg/m³).

W 2014 roku wykonano mikrobiologiczne badania powietrza atmosferycznego w rejonie oczyszczalni ścieków w Toruniu przy Szosie Bydgoskiej na czterech stanowiskach. Pomiary wykazały, że powietrze było niezanieczyszczone pod względem liczby gronkowców hemolizujących alfa oraz liczby gronkowców hemolizujących beta. W przypadku ogólnej liczby bakterii jedynie po północnej stronie oczyszczalni zdarzały się wyniki wskazujące na średnie zanieczyszczenie. Z kolei liczba promieniowców, *Pseudomonas fluorescens* i liczba gronkowców mannitolododatnich wskazuje na dobrą jakość powietrza, a tylko pojedyncze próbki powietrza były średnio zanieczyszczone. Zarejestrowano jednostkowe przekroczenia dopuszczalnych norm dla ogólnej liczby grzybów, co spowodowane było zwiększoną ilością ścieków dowożonych okresowo do tego punktu albo pracami technologiczno – remontowymi przeprowadzanymi na terenie oczyszczalni.

Emisja zanieczyszczeń z 2014 roku w Toruniu podsumowana została na podstawie danych zebranych w bazie „Ekoinfonet” Systemu Informacyjnego Inspekcji Ochrony Środowiska. Do bazy tej wprowadzane są dane o emisji punktowej na podstawie sprawozdań przekazywanych do Urzędu Marszałkowskiego przez podmioty korzystające ze środowiska, zawierających informacje o ilości i rodzajach gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza.

MAPA 1

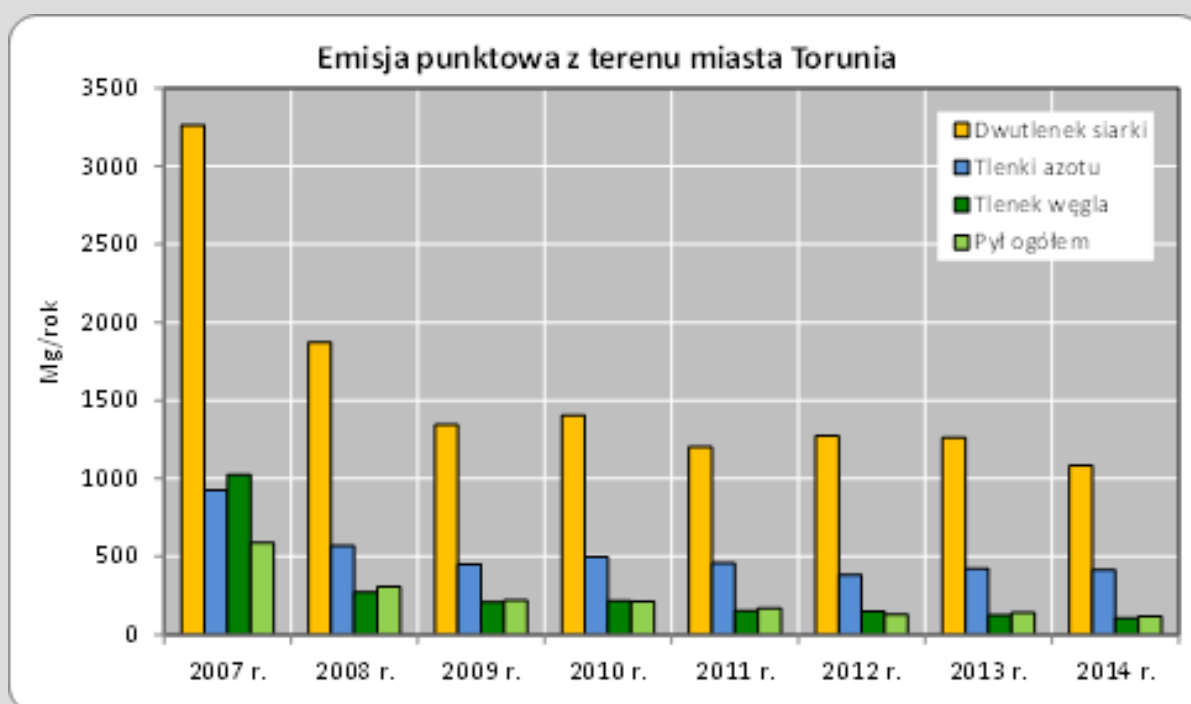
Mapa emisji zanieczyszczeń w Toruniu w 2014 r.

Emisja zanieczyszczeń z 2014 roku w Toruniu podsumowana została na podstawie danych zebranych w bazie „Ekoinfonet” Systemu Informacyjnego Inspekcji Ochrony Środowiska. Do bazy tej wprowadzane

są dane o emisji punktowej na podstawie sprawozdań przekazywanych do Urzędu Marszałkowskiego przez podmioty korzystające ze środowiska, zawierających informacje o ilości i rodzajach gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza.

Rys. 2. Emisja punktowa z terenu miasta Torunia
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Tabl. 2. Roczna emisja zanieczyszczeń powietrza na terenie Torunia (mg/rok)
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Nazwa substancji	2006 ^{a)}	2007 ^{a)}	2008 ^{a)}	2009 ^{a)}	2010 ^{a)}	2012 ^{b)}	2013 ^{b)}	2014 ^{b)}
Dwutlenek siarki	3.672	3.262	1.872	1.343	1.404	1.273	1.260	1.081
Tlenki azotu	944	925	569	452	497	385	421	415
Tlenek węgla	1.208	1.026	273	208	215	149	123	107
Pył ogółem	835	588	305	219	213	129	140	118
Dwutlenek węgla	730.357	629.958	437.428	387.720	414.625	318.223	345.057	312.027
Inne zaniecz. technolog. gazowe	371	281	182	175	205	201	185	149

Objasnienia: Emisja „punktowa” - na podstawie danych zebranych:

^{a)}za pomocą ankiet wysyłanych do zakładów

^{b)}w bazie „Ekoinfonet” Systemu Informacyjnego Inspekcji Ochrony Środowiska. Podane wartości są zaniżone w stosunku do lat 2004-2010, ponieważ uwzględniają emisję z podmiotów, które podały jej wielkość w sprawozdaniach dotyczących opłat za korzystanie ze środowiska, natomiast nie uwzględniają podmiotów, które rozliczają się na podstawie zużycia paliwa.

Hałas

Od roku 2011 podstawowym źródłem informacji na temat hałasu w mieście jest mapa akustyczna Torunia, która została utworzona w celu oceny klimatu akustycznego. Mapa ta nie jest pojedynczą mapą, ale zbiorem informacji opisowych i graficznych. W jej skład wchodzi zestaw map obrazujących długookresowe średnie poziomy dźwięku dla pory dziennie-wieczorowo-nocnej (wskaźnik L_{DWN}) oraz nocnej (wskaźnik L_N). Każdy z tych wskaźników został obliczony dla czterech rodzajów źródeł hałasu: drogowego, kolejowego, tramwajowego i przemysłowego.

Na potrzeby mapy akustycznej powstała także mapa wrażliwości hałasowej obszarów. Celem tej mapy jest wskazanie określonych wartości dopuszczalnych poziomów hałasu dla określonych obszarów na terenie Torunia.

Mapa akustyczna Torunia jest wstępem do opracowania programu ochrony przed hałasem, którego celem jest dostosowanie poziomu hałasu do wymaganych standardów jakości środowiska.

Główną przyczyną uciążliwości akustycznej w Toruniu jest hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy i tramwajowy). Toruń jest znaczącym węzłem komunikacyjnym w systemie dróg krajowych obecnie

głównie przez autostradę A-1 oraz drogę ekspresową S-10. Od oddania do użytku w październiku 2011 r. nowy odcinek autostrady A-1 (od węzła Nowe Marzy do węzła Lubicz), odciążył w sposób znaczny ciąg drogi krajowej nr 1. Most autostradowy stanowi alternatywę dla przebiegu drogi nr 10 przez Toruń. Obwodnica S-10 i most autostradowy przejęły większość ruchu tranzytowego na trasie Bydgoszcz (i Pomorze Zachodnie) – Warszawa, prowadzonego obecnie drogami nr 10 i nr 80, zmniejszając obciążenie ruchem ulic Torunia.

Z danych zawartych w mapie akustycznej wynika, że w Toruniu problem jest hałas drogowy, którym zagrożonych jest ok. 1,41% mieszkańców, przy czym niespełna 0,12 % na przekroczenia większe niż 10 dB. Hałasem kolejowym jest zagrożonych 0,01 % mieszkańców miasta (wskaźnik L_{DWN} i L_N). Natomiast obserwowany jest niski, ale większy niż hałas szynowy odsetek osób narażonych na uciążliwości powodowane hałasem przemysłowym. Z analiz wynika, że prawie ok. 0,5% mieszkańców Torunia narażonych jest na hałas przekraczający ustalone wartości dopuszczalne określone wskaźnikiem L_{DWN} i 1,3 % określone wskaźnikiem L_N . W odniesieniu do hałasu tramwajowego w Toruniu nie występują przekroczenia wskaźników L_{DWN} i L_N . Tereny zagrożone hałasem drogowym położone są wzdłuż:

- dróg krajowych – Nr 91, Nr 15 i Nr 80;

- drogi wojewódzkiej – Nr 553;
- dróg zbiorczych i nielicznych lokalnych na terenie miasta.

Tereny zagrożone hałasem kolejowym położone są wzdłuż linii kolejowych nr 18 i powodują niewielkie przekroczenia na terenach chronionych.

Zauważalne zagrożenie klimatu akustycznego powoduje także hałas przemysłowy, jednak nie stanowi on wielkiej uciążliwości ze względu na jego charakter lokalny. Tereny zagrożone hałasem przemysłowym zlokalizowane na terenach w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów przemysłowych, sklepów i parkingów na terenach mieszkaniowych.

Oddziaływanie hałasu lotniczego jest niewielkie z uwagi na wyłącznie sportowy charakter lotniska i jego położenie na obrzeżach miasta poza terenem zabudowy mieszkaniowej.

Hałas rekreacyjny pochodzący ze stadionu żużlowego, który do końca 2008 roku stanowił źródło konfliktów społecznych został rozwiązany z uwagi na likwidację stadionu położonego w centrum osiedla mieszkaniowego i wybudowanie nowego.

Hałas kolejowy w związku z usytuowaniem linii kolejowych, za wyjątkiem rejonu stacji Toruń Miasto, nie powoduje uciążliwości dla mieszkańców miasta.

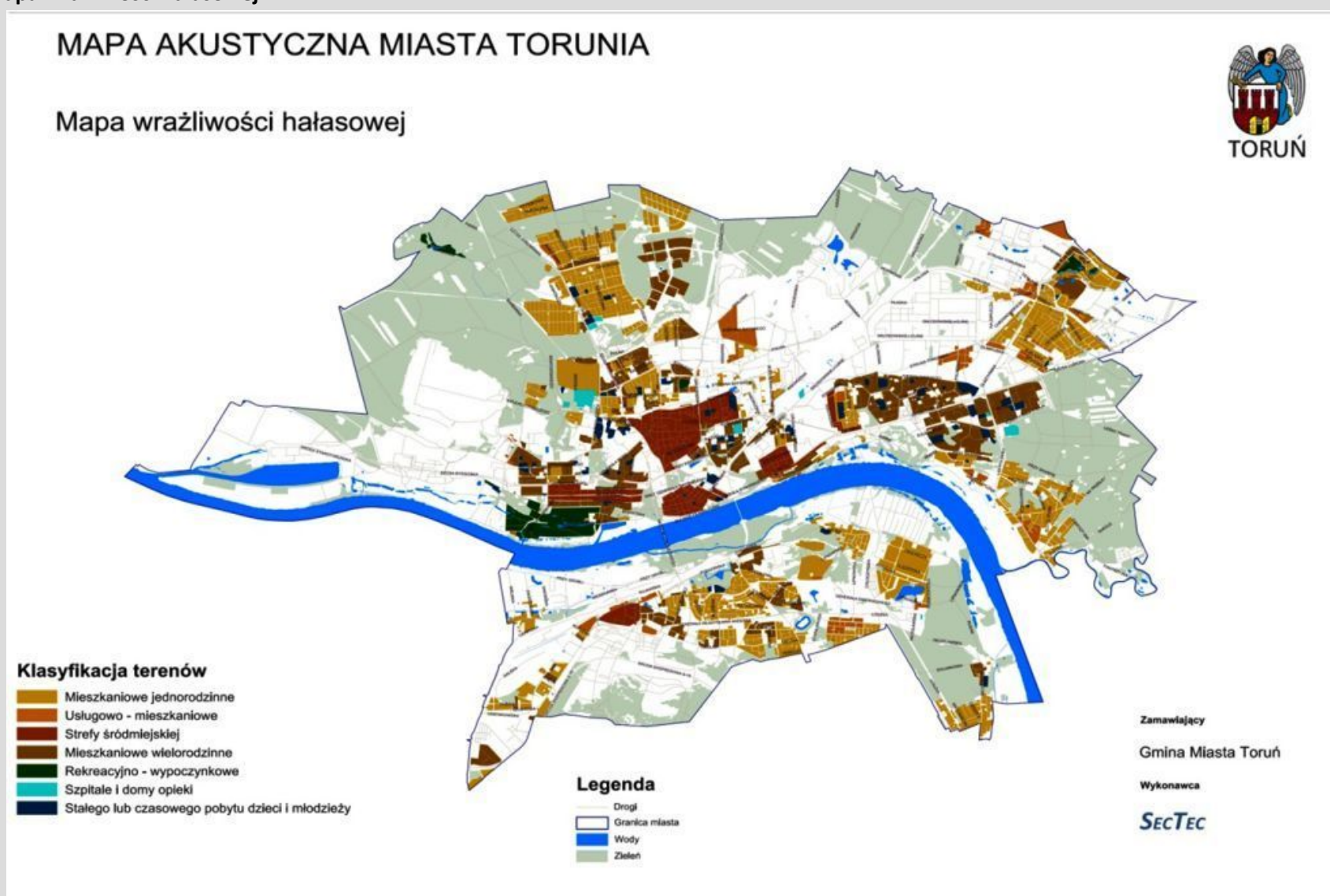
Również linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia rzędu 110 kV są oddalone od terenów zabudowy mieszkaniowej i nie stanowią uciążliwości dla mieszkańców Torunia.

Dla terenu miasta Torunia nie wykonywało wcześniej mapy akustycznej, tym samym nie można dokładnie określić tendencji zmian klimatu akustycznego środowiska w odniesieniu o wskaźniki hałasu

dzień-wieczór-noc i hałasu nocnego. Prawidłową analizę porównawczą aktualnego stanu akustycznego środowiska ze stanami przeszłymi można dokonać, o ile informacje o stanach przeszłych i stanie aktualnym byłyby wyrażone takimi samymi wielkościami lub wielkościami dającymi się sprowadzić do wielkości porównywalnych. W ramach realizacji mapy akustycznej wyznaczonych zostało szereg wielkości, które charakteryzują klimat akustyczny miasta Torunia. Jednak z braku wymienionych danych z lat poprzednich dla obszaru całego miasta, nie można dokonać porównań i opisać dokładnie trendu zmian. Opracowane dane będą z pewnością wykorzystane do analizy trendów w przyszłych aktualizacjach map hałasu. Jednakże dane te nie wystarczają do formułowania jednoznacznych wniosków dotyczących trendów zmian klimatu akustycznego w stosunku do stanu aktualnego. Raporty o stanie środowiska opracowywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy zawierają, co prawda wyniki pomiarów w kilku punktach na obszarze miasta, ale są to z reguły, w kolejnych latach inne punkty, odnoszące się do innych odcinków ulic lub obszarów miasta. Ponadto inny rodzaj i metodyka wyznaczania wskaźników hałasu w przeszłości i obecnie połączeniu z niedokładnością w odtworzeniu na aktualnej mapie hałasu punktów pomiarowych wykorzystywanych w przeszłości, uniemożliwiają jednoznaczną analizę trendu na podstawie dostępnych wyników pomiarów z lat ubiegłych. Jedynie na podstawie danych z lat ubiegłych dotyczących natężenia ruchu drogowego, kolejowego, tramwajowego można sformułować bardzo ogólne wnioski dotyczące trendu zmian klimatu akustycznego w stosunku do ostatnich 5-10 lat.

MAPA 2

Mapa wrażliwości hałasowej

Hałas komunikacyjny drogowy

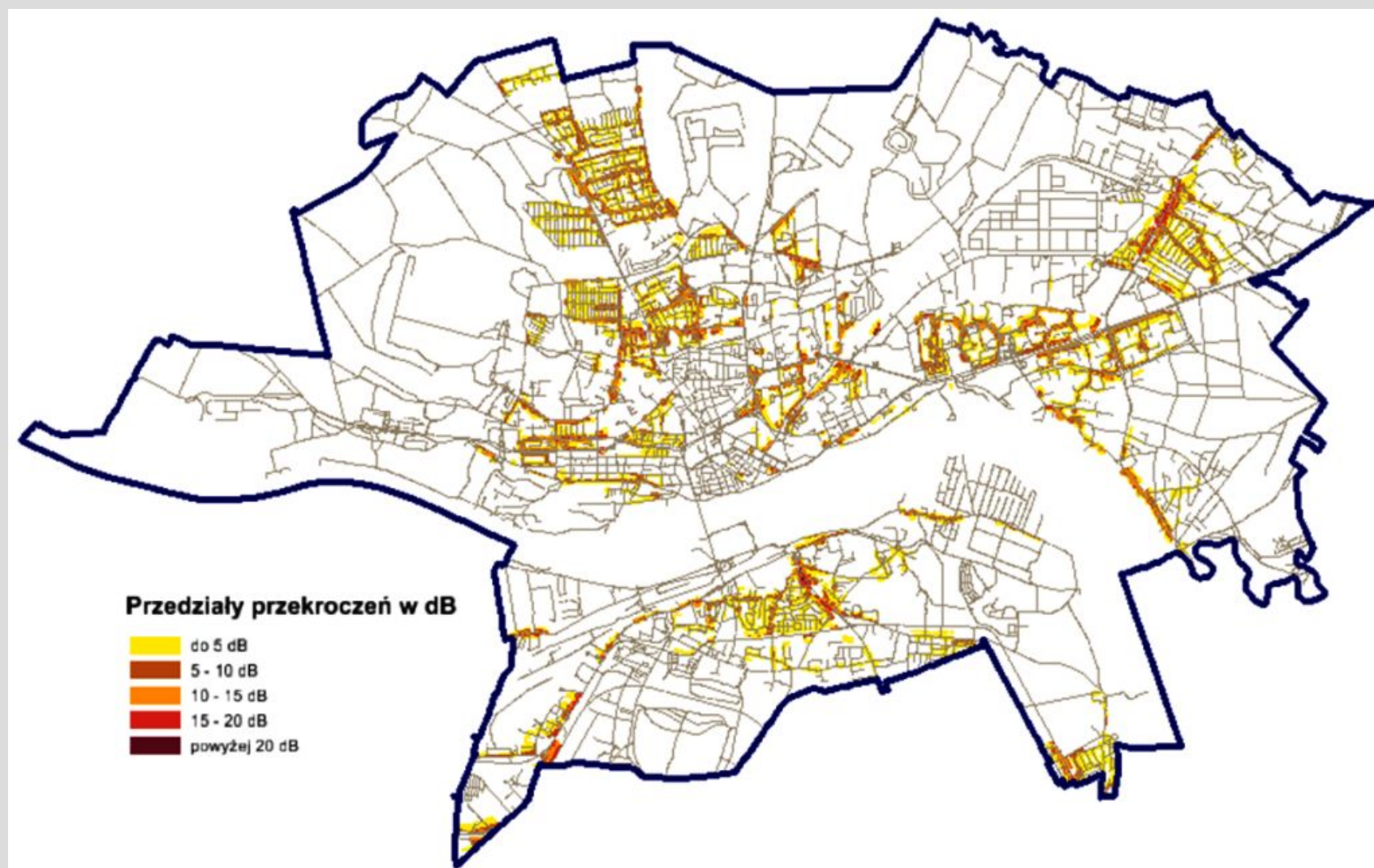
Tereny zagrożone hałasem drogowym to przede wszystkim obszary położone w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych

(DK1, DK15, DK80, DW553, DW585) położone w obrębie osiedli: Bydgoskie Przedmieście, Rybaki, Wrzosey, Rubinkowo, Na Skarpie, Bielawy, Podgórz, Stawki, Rudak.

MAPA 3

Mapa terenów zagrożonych hałasem drogowym - Ldwn

Materiałem porównawczym były raporty o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego z lat 2000-2010 (badania monitoringowe hałasu wykonywane przez Inspekcję Ochrony Środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy wybranych punktów w mieście) oraz pomiary uzyskane w ramach prac nad mapą akustyczną Torunia.

Wprowadzenie do polskich przepisów standardów zawartych w dyrektywie 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego - w sprawie oceny i kontroli poziomu hałasu w środowisku, wymusiło konieczność modyfikacji dotychczas obowiązujących reguł oceny parametrów klimatu akustycznego środowiska, określających go wartości dopuszczalnych i sposobów ich estymacji. Dlatego od 1 stycznia 2014 na stacji pomiarowej monitoringu powietrza „Kaszownik” w Toruniu funkcjonuje również automatyczny pomiar hałasu komunikacyjnego. Urządzenie wykonuje pomiar przez 10 minut w systemie ciągłym i uśrednia wartości hałasu dla godziny, pory dnia, pory tygodnia, miesiąca i roku. Uzyskane wyniki to długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB) tzw. LDWN. Wskaźnik ten wyznacza się w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 600 do 1800), pory wieczoru

(przedział czasu od godz. 1800 do 2200) oraz pory nocy (przedział czasu od godz. 2200 do 600). Wyznacza się ponadto długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB) tzw. LN. Jest to wskaźnik wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 2200 do 600).

Uzyskane wyniki z 2014 roku napawają optymizmem, ponieważ normy określone dla hałasu nie są przekroczone (Obwieszczenie MŚ z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku tekst jednolity: Dz.U. 2014, poz.112).

Wartość długookresowego średniego poziomu dźwięku w 2014 roku wyniosła: dla pory doby (LDWN) - 61,6 dB, a dla nocy (LN) - 52,8 dB. Najniższy długookresowy poziom hałasu dla nocy LN wynosił 50,5 dB w listopadzie 2014 r, a w lipcu był najniższy poziom hałasu dla pory doby (59,2 dB). Wzrost wartości długookresowego średniego poziomu dźwięku odnotowano w okresie od marca do maja 2014 roku. Przyczyną tego było zwiększenie natężenia ruchu pojazdów ciężkich w związku z realizacją robót drogowych na skrzyżowaniu ul. Legionów z trasą Średnicową.

Tabl. 3. Zestawienie wyników ciągłych pomiarów hałasu drogowego w 2014 r. przy ul. Przy Kaszowniku w Toruniu
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lp.	Miesiąc	Okres pomiarowy: 2014 rok			
		Długookresowy średni poziom dźwięku A L_{DWN}	Dopuszczalna norma DOBA	Długookre- sowy średni poziom dźwięku A L_N	Dopuszczalna norma NOC
1	styczeń	61,8	68,0	52,6	59,0
2	luty	62,1		52,8	
3	marzec	64,1		55,2	
4	kwiecień	64,5		55,7	
5,	maj	63,1		54,5	
6	czerwiec	59,3		50,9	
7	lipiec	59,2		50,7	
8	sierpień	59,5		51,2	
9	wrzesień	59,9		51,3	
10	październik	59,8		51,1	
11	listopad	59,6		50,5	
12	grudzień	60,2		51,3	
średnia roczna		61,6	68,0	52,8	59,0

LUDNOŚĆ

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Dane o stanie ludności na terenie miasta podaje się na podstawie bilansów i struktury ludności faktycznie zamieszkującej dany obszar.
4. Przez ludność w wieku produkcyjnym (Tabl. 7) rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, a dla kobiet 18-59 lat. Pod pojęciem wieku nieprodukcyjnego rozumie się wiek przedprodukcyjny, tj. ludność do 17 lat i wiek poprodukcyjny, tj. mężczyźni powyżej 65 lat i kobiety powyżej 60 lat.

5. Przyrost naturalny (Tabl. 8) stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
6. Współczynnik dynamiki demograficznej jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.
7. Wskaźniki podawane w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców obliczone są w stosunku do ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Stan i struktura ludności

Według stanu na 31 grudnia 2013 roku Toruń liczył 203.158 mieszkańców (108.797 kobiety i 94.361 mężczyzn). W porównaniu do roku 2013 liczba mieszkańców spadła o 289 osoby (tj. o 0,14%).

Tabl. 4. Ludność
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
1990	202.218	107.613	94.605
1996	205.120	108.831	96.289
2000	204.322	108.233	96.089
2002	210.702	112.714	97.988
2004	208.278	111.546	96.732
2006	207.190	111.116	96.074
2008	206.013	110.667	95.346
2010	205.312	110.357	94.955
2011	204.921	109.657	95.264
2012	204.299	109.392	94.907
2013	203.447	108.932	94.515
2014	203.158	108.797	94.361

W ogólnej liczbie mieszkańców miasta kobiety stanowią 53,55%. Oznacza to, że na każdym 100 mężczyzn przypada 115 kobiet. Wysoki współczynnik feminizacji utrzymuje się na stałym poziomie i przewyższa współczynnik krajowy dla miast, który wynosi 111 kobiet na 100 mężczyzn.

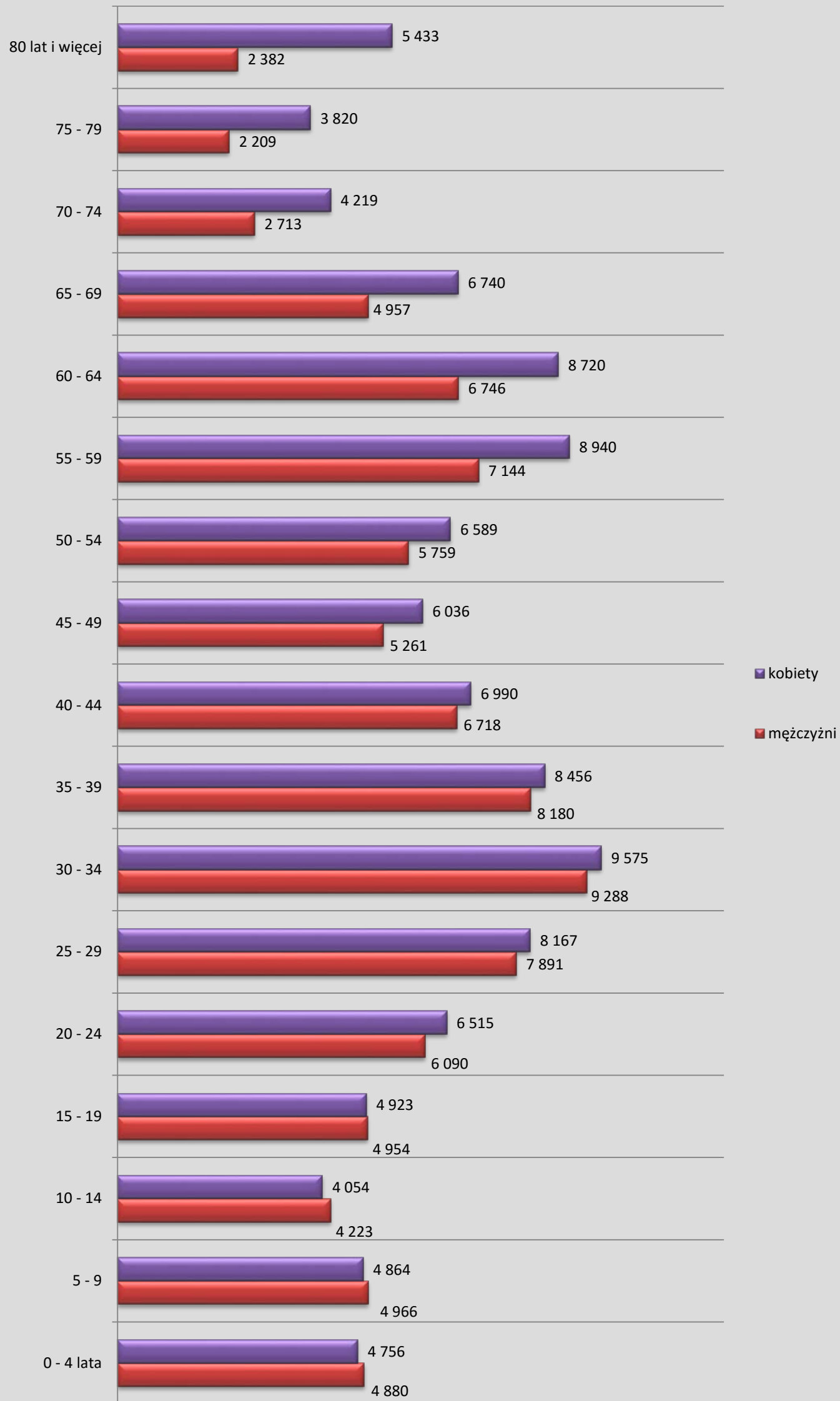
Analizując strukturę wiekową ludności miasta należy zwrócić uwagę na najwyższy udział osób w wieku 30-34 lat (9,28%) i 35-39 (8,19%). Najmniej liczną grupą wiekową są osoby w wieku 75-79 lat (2,98%).

Tabl. 5. Ludność według wieku
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Grupy wieku (lata)	1995	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014	1995-2014
0 - 4	10.891	10.044	9.463	9.242	8.967	8.970	9.507	10.073	10.295	9.960	9.636	1.255
5 - 9	13.347	11.652	11.295	10.249	9.342	9.051	8.759	8.568	9.006	9.322	9.830	3.517
10 - 14	17.873	15.410	13.990	12.668	11.598	10.466	9.504	8.800	8.438	8.359	8.277	9.596
15 - 19	18.773	18.986	19.937	17.647	15.441	14.026	12.932	11.787	10.359	10.128	9.877	8.896
20 - 24	17.702	19.607	20.159	21.907	21.522	20.202	17.839	15.864	14.197	13.325	12.605	5.097
25 - 29	12.648	14.349	16.502	18.084	18.731	19.247	19.734	19.146	18.316	17.129	16.058	-3.410
30 - 34	13.125	12.695	13.020	14.143	15.384	16.689	17.631	18.710	18.068	18.610	18.863	-5.738
35 - 39	17.644	14.211	13.229	12.600	12.300	12.833	13.881	15.230	15.848	16.121	16.636	1.008
40 - 44	18.896	18.935	17.466	15.189	13.189	12.252	11.850	11.887	12.584	13.086	13.708	5.188
45 - 49	16.943	18.306	18.392	18.247	17.492	15.477	13.196	12.010	11.572	11.390	11.297	5.646
50 - 54	9.538	12.920	16.330	17.379	17.329	17.185	17.167	15.695	14.136	13.038	12.348	-2.810
55 - 59	9.433	9.250	9.050	10.793	13.604	15.933	16.178	16.328	16.688	16.660	16.084	-6.651
60 - 64	8.589	8.827	8.850	8.791	8.562	9.042	11.268	14.233	15.305	15.357	15.466	-6.877
65 - 69	7.083	7.648	7.917	8.084	8.126	8.014	7.860	7.559	9.220	10.426	11.697	-4.614
70 i więcej	12.175	13.318	14.594	-	-	-	-	-	20.267	20.536	20.776	-8.601
70 - 74	-	-	-	6.615	6.841	7.106	7.196	7.117	7.015	6.936	6.932	-
75 - 79	-	-	-	4.641	4.898	5.219	5.550	5.767	6.055	6.072	6.029	-
80 lat i więcej	-	-	-	4.423	4.952	5.478	5.961	6.538	7.197	7.528	7.815	-
OGÓŁEM	204.660	206.158	210.194	210.702	208.278	207.190	206.013	205.312	204.299	203.447	203.158	1.502

Rys. 3. Ludność według wieku i płci
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

W stosunku do 1995 roku największy spadek liczebności odnotowano wśród dzieci 10-14-letnich – o 9.596 osób (tj. o 53,69%) oraz w grupie 15-19 latków – o 8.896 dzieci (tj. 47,39%). Największe przyrosty wystąpiły zaś wśród 70 latków i więcej - o 8.601 osób (70,64%), 55-59-latków – o 6.651 osób (tj. o 70,51%) oraz w grupie 60-64 latków o 6.871 osób (tj. o 80,07%). Na podstawie danych można zaobserwować, iż w grupach wiekowych 50-54 wzwyż następuje stały wzrost

liczby ludności (w liczbach bezwzględnych największy w grupie 70-i więcej). Należy odnotować, iż od 2004 roku liczba dzieci najmłodszych w grupie wiekowej 0-4 lata, która do tej pory rosła, w roku 2014 ponownie zmniejszyła się w porównaniu do roku poprzedniego. Liczba osób w pozostałych grupach wiekowych zmienia się nieznacznie bądź podlega wahaniom.

Tabl. 6. Ludność według ekonomicznych grup wieku
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	Ogółem	w wieku		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
1990	202.218	59.360	121.180	21.678
1996	205.120	51.537	128.915	24.668
2000	204.322	44.819	132.587	26.916
2002	210.702	41.734	140.227	28.741
2004	208.278	38.214	140.392	29.672
2005	208.007	37.244	140.820	29.943
2006	207.190	36.403	139.917	30.870
2008	206.013	34.826	138.271	32.916
2009	205.718	34.389	137.413	33.916
2010	205.312	33.987	136.311	35.014
2011	204.921	33.719	134.415	36.787
2012	204.299	33.421	132.841	38.037
2013	203.447	33.402	130.466	39.579
2014	203.158	33.381	128.584	41.193

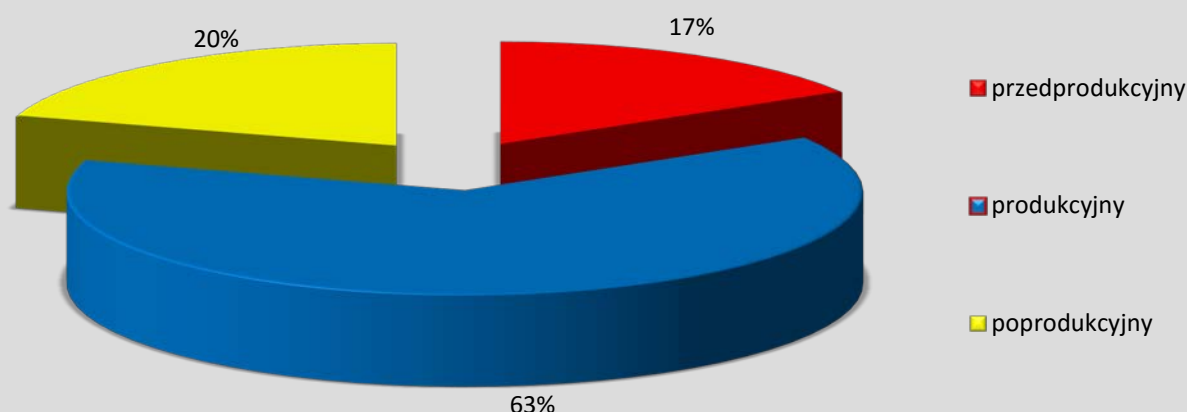
W Toruniu obserwuje się stały spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym. Od 1990 roku wyniósł on 25.979 osób (tj. 56,2%). Obserwuje się natomiast tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczyły potencjalny wiek zdolności do pracy (kobiety – 60 lat, mężczyźni – 65 lat). Liczba osób w wieku poprodukcyjnym od 1990 roku wzrosła o 19.515 osób (tj. o 90,02%). Potencjalne zasoby pracy wykazywały tendencję wzrostową do roku 2005, ale od tego czasu spadają. Liczba ludności w wieku produkcyjnym wzrosła od 1990 roku o 7.404 osób (tj. o 6,11%).

Konsekwencją zmian struktury wieku ludności jest kształtowanie się wskaźnika obciążenia demograficznego ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Wskaźnik obciążenia demograficznego na koniec

2014 (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) wyniósł 58,0 i wzrósł w porównaniu z analogicznym okresem z ubiegłego roku z poziomu 55,9. Dla ludności mieszkającej w miastach Polski wskaźnik obciążenia demograficznego wyniósł na koniec 2014 roku 59,9. Systematycznie rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 1990 roku wskaźnik ten wyniósł 17,9 a w 2014 roku 32,0.

Mimo odnotowanych zmian, struktura wieku mieszkańców Torunia jest nadal korzystna ze względu na utrzymujący się wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym i niski w wieku poprodukcyjnym. Należy jednak wskazać, że udział ludności w wieku 65 lat i więcej systematycznie rośnie (od 10,72% w roku 1990 do 20,28% w 2014 roku), co świadczy o postępującym procesie starzenia się ludności miasta.

Rys. 4. Ludność według ekonomicznych grup wieku
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Ruch naturalny ludności

Ilość zawieranych małżeństw jest jednym z zasadniczych czynników wpływających na poziom urodzeń. Liczba zawieranych małżeństw w okresie 1990-2005 ulegała wahaniom. W 2004 roku, po

raz pierwszy od 10 lat, spadła poniżej 1.000, jednak w ostatnich latach systematycznie rosła osiągając w 2008 roku najwyższą od 1990 r. wartość. W ostatnim roku zawarto 887 małżeństw co wskazuje ponownie na tendencję spadkową.

Liczba urodzeń żywych w latach 1990-2003 ulegała stałemu zmniejszaniu. Widoczny począwszy od 2004 roku trend rosnący liczby urodzeń odwrócony został w roku 2010, kiedy to zanotowano spadek liczby urodzeń w stosunku do poprzedniego roku. W latach 2011-2014 liczba urodzeń żywych ma tendencję stałą. W 2014 roku liczba urodzeń w porównaniu do 2003, w którym zanotowano najniższą od 1990 roku liczbę urodzeń, była wyższa o 145, tj. o 8,19%.

Od roku 1990 znacznie zmniejszył się współczynnik dynamiki demograficznej. W 1990 wynosił 1,436, a w 2012 roku 1,055. W roku 2014 odnotowano 1.921 zgonów. Współczynnik zgonów na 1.000 mieszkańców wyniósł 9,46. Zaobserwowany wzrost urodzeń żywych, przy jednocześnie wysokim poziomie zgonów spowodował obniżenie się przyrostu naturalnego na 1.000 mieszkańców z 3,9 w 1990 roku do -0,6 w roku 2014.

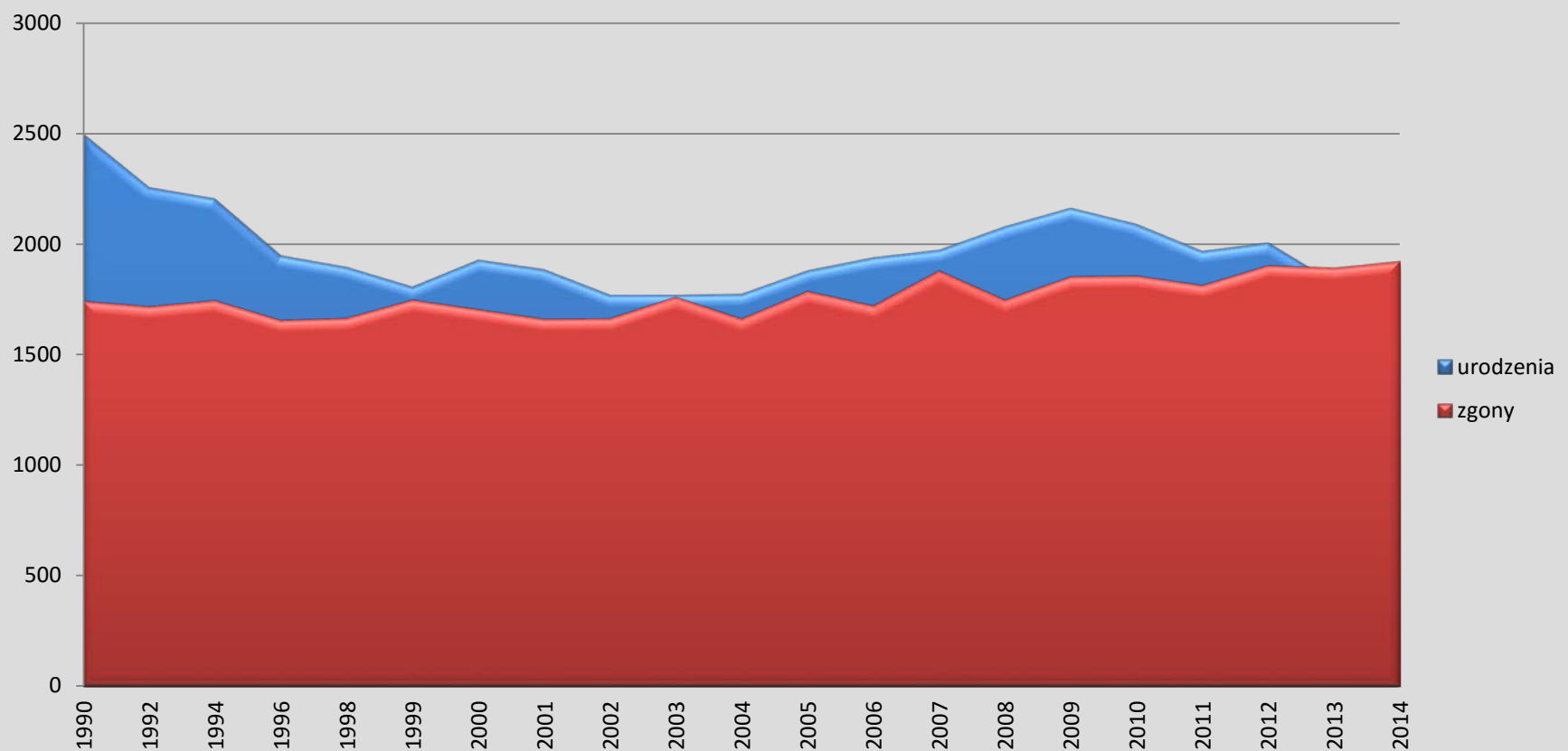
Tabl. 7. Ruch naturalny ludności
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny
			ogółem	w tym: niemowląt	
1990	1.202	2.500	1.741	39	759
1996	1.037	1.950	1.655	28	295
2000	1.228	1.930	1.703	10	227
2002	1.044	1.772	1.663	8	109
2003	1.055	1.771	1.760	16	11
2004	999	1.776	1.661	14	115
2005	1.145	1.882	1.786	11	96
2006	1.206	1.941	1.721	6	220
2008	1.381	2.081	1.747	11	334
2009	1.348	2.164	1.852	13	312
2010	1.207	2.091	1.855	12	236
2011	1.046	1.969	1.812	8	157
2012	1.022	2.007	1.903	13	104
2013	887	1.828	1.891	4	-63
2014	934	1.916	1.921	6	-5

W migracjach ludności w Toruniu do 1999 roku saldo było dodatnie. Od 2000 roku odpływ przeważa nad napływem ludności

i saldo to jest coraz większe. W 2014 roku odpływ był większy niż napływ o 335 osób.

Rys. 5. Ruch naturalny ludności w latach 1990-2014
Urodzenia i zgony

RYNEK PRACY

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy oraz Powiatowego Urzędu Pracy dla Miasta Torunia.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Do pracujących zaliczono:
  - osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy,
  - właściciele i współwłaściciele jednostek prowadzących działalność gospodarczą łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin,
  - osoby wykonujące pracę nakładczą,
  - agentów oraz osoby zatrudnione przez agentów,

Stan, struktura i dynamika zatrudnienia

Od 1999 roku nastąpiła zmiana sposobu agregacji danych o pracujących. Są one zbierane w jednostkach, w których liczba zatrudnionych przekracza 9 osób (do 1998 roku - 5 osób).

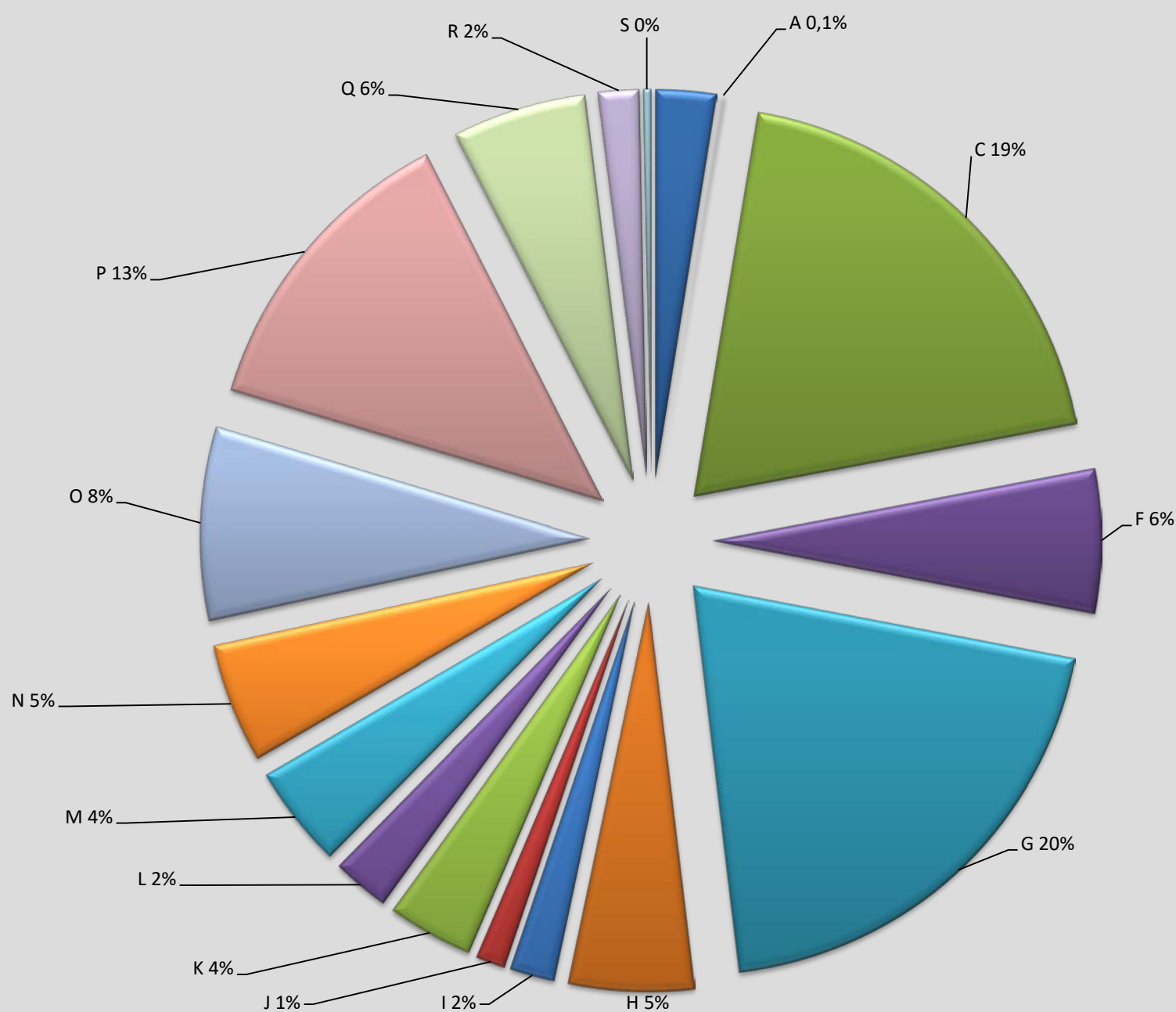
Dane za 2014 rok przedstawione są wg nowej klasyfikacji - PKD 2007. W związku z tym brak możliwości porównania danych, w szczególności dla klas H, L, S oraz nowo wydzielonych J, M, N, R.

- członków spółdzielni produkcji rolniczej.
4. Dane o zatrudnionych nie obejmują osób zatrudnionych w jednostkach budżetowych resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych, osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących nie przekracza 9 osób, rolnictwa indywidualnego oraz duchowieństwa.
  5. Definicja osoby bezrobotnej (Tabl. 10) podana jest w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001).
  6. Dane o szkoleniach pozyskano z opracowania PUP dla Miasta Torunia Sytuacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy – analiza poziomu bezrobocia w mieście Toruniu w 2012 roku.

Jednym z mierników służących do oceny faktycznego zaangażowania ludności w procesie pracy jest wskaźnik zatrudnienia ilustrujący udział ludności pracującej w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2014 wskaźnik ten wyniósł 47,88% a w roku poprzednim 47,67, (w roku 2000 przekraczał 50%).

Warto również zaznaczyć że ludność w wieku produkcyjnym w roku 2014 wynosiła 128.584 osób, a w roku poprzednim 130.466 osób.

Rys. 6. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Tabl. 8. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD

Stan w dniu 31 XII 2014 r. (30 IX dla roku 1998)

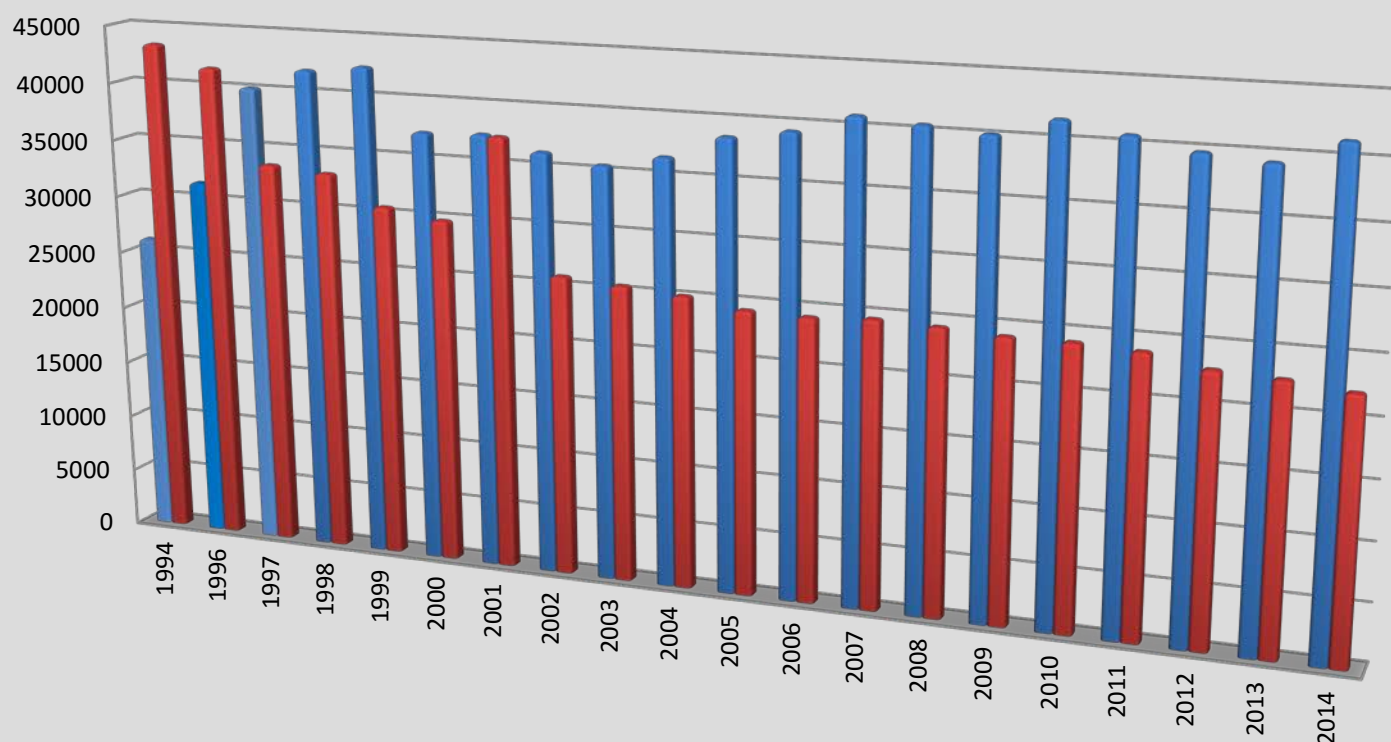
Sekcje PKD*	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	269	278	357	166	164	198	152	60	65	80
C Przetwórstwo przemysłowe	26.228	25.961	20.239	19.253	17.883	16.621	13.197	12.971	12.010	12.335
F Budownictwo	5.093	5.409	2.944	2.818	3.767	4.795	4.457	4.144	3.739	3.803
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	5.984	8.994	7.396	8.566	9.949	10.888	12.465	12.148	11.952	12.799
H Transport i gospodarka magazynowa	5.778	5.210	4.445	4.081	3.999	3.968	3.534	3.364	3.249	3.301
I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	915	1.034	798	758	957	853	1.214	1.248	1.215	1.189
J Informacja i komunikacja	-	-	-	-	-	-	609	648	694	778
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1.967	2.548	1.751	1.941	2.025	2.003	2.618	1.993	2.409	2.273
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3.064	4.647	4.785	4.754	5.587	5.726	1.395	1.393	1.407	1.516
M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	-	-	-	-	-	-	2.725	2.910	3.057	2.711
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	-	-	-	-	-	2.707	2.614	2.852	3.164
O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2.553	3.085	3.289	3.691	3.988	4.610	5.160	5.045	5.089	5.125
P Edukacja	7.528	7.790	7.801	8.318	8.060	8.169	8.271	7.844	7.864	8.169
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6.043	6.283	4.950	4.030	3.960	3.965	3.934	3.739	3.620	3.534
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	-	-	-	-	-	-	1.016	1.038	1.096	1.070
S Pozostała działalność usługowa	2.204	2.112	1.829	1.725	1.631	1.853	329	156	191	186
Ogółem	69.561	75.096	62.269	61.811	63.754	65.099	65.892	62.877	62.193	63.629

* nazewnictwo wg PKD 2007, dane do roku 2008 wg wcześniejszych klasyfikacji

W stosunku do roku poprzedniego w roku 2014, udział pracujących w sektorze prywatnym uległ wzrostowi i wynosi 64,99% (63% w roku 2011, 63,33% w roku 2012 i 2013). Systematycznie na przestrzeni kilku ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału pracujących w sektorze prywatnym (55,5% w roku 2000), a tym samym spadek pracujących w sektorze publicznym.

W Toruniu najwięcej osób pracuje w sekcjach: Przetwórstwo przemysłowe (19,39%), Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów (20,12%), Edukacja (12,84%). Analogicznie jest w innych miastach Polski - te same sekcje zatrudniają w nich najwięcej osób.

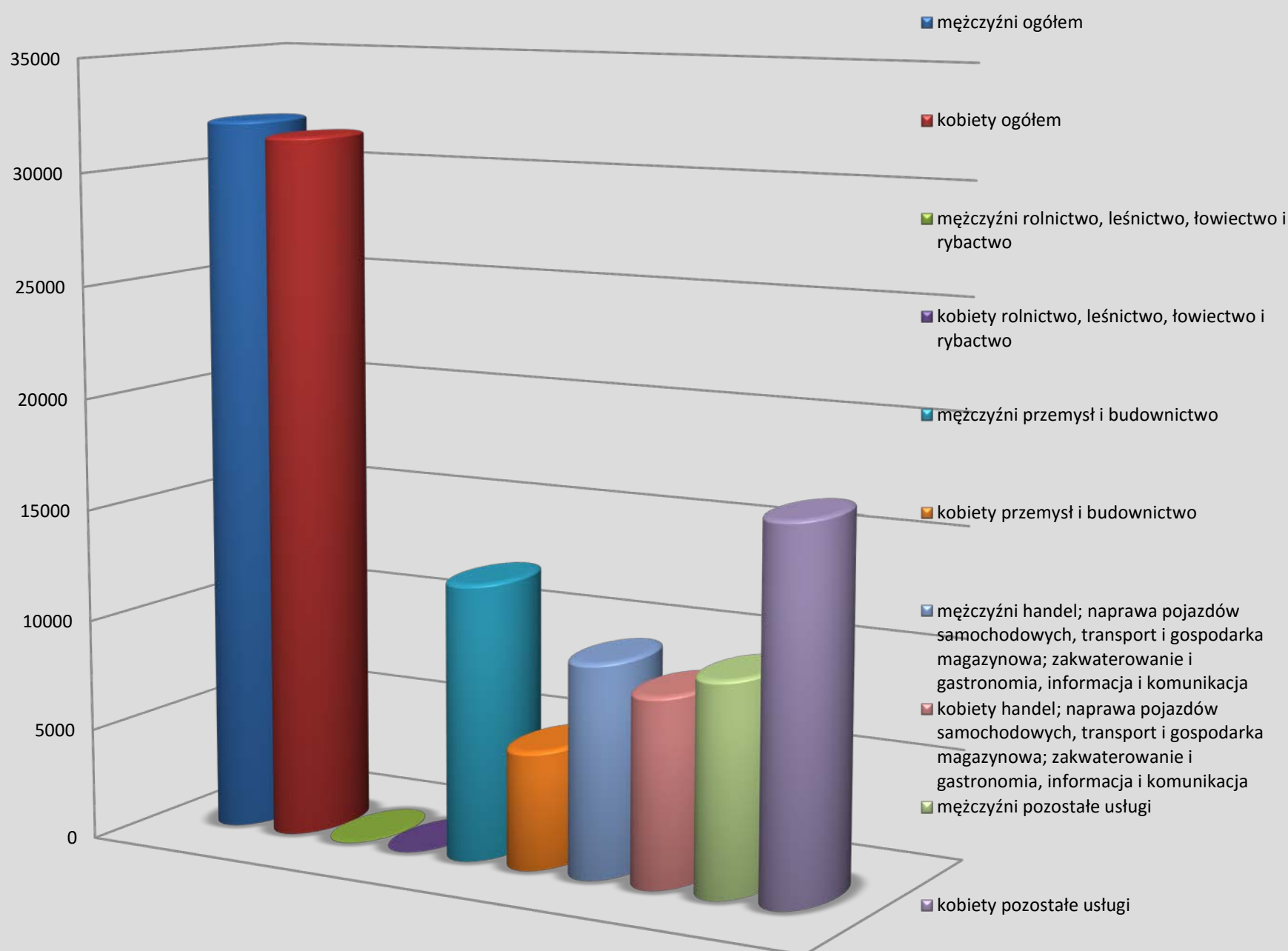
Rys. 7. Pracujący w gospodarce narodowej według sektorów w latach 1994-2014

	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
■ sektor prywatny	26129	31532	40143	41932	42505	37289	37471	36314	35578	36614	38613	39402	40972	40596	40190	41651	40777	39819	39387	41356
■ sektor publiczny	43432	41633	33555	33164	30650	29884	37373	25955	25599	25197	24449	24352	24681	24503	24221	24241	23991	23058	22806	22273

Rys. 8. Pracujący zatrudnieni i przeciętne zatrudnienie według płci i grup sekcji PKD

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Poziom i stopa bezrobocia

Liczba osób bezrobotnych w Toruniu, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy dla Miasta Torunia wyniosła na koniec 2014 roku 7.430. Poziom liczby bezrobotnych na koniec roku się zmniejszył się w porównaniu do tego samego okresu z roku 2013 o 2.003 osób tj. o 21,2%.

Stopa bezrobocia w grudniu 2013 roku wyniosła w Toruniu 8,1 % 10,4 tj. o 2,3% mniej niż rok wcześniej.

Struktura bezrobotnych

Przyczyną wciąż dużej liczby osób bezrobotnych w mieście jest brak doświadczenia i kwalifikacji osób pozostających bez pracy lub niedostosowanie tych znajdujące się w grupach kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, zwłaszcza osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Struktura ta na koniec 2012 roku najbardziej licznych grup przedstawia się następująco:

- długotrwale bezrobotni – 4.289 osoby (spadek w porównaniu do 2013 r. o 226 osoby),
- młode osoby bezrobotne (do 25 roku życia) – 1.103 osób (nastąpił spadek w porównaniu do 2013 r. o 301 osób),
- osoby w przedziale wiekowych 25-34 lata – 1.977 osoby (nastąpił spadek w porównaniu do 2013 r. o 749 osób),
- powyżej 50 roku życia – 2.727 osób (spadek w porównaniu do 2013 r. o 106 osób),
- osoby bez kwalifikacji zawodowych – 1.762 2.141 osoby (spadek w porównaniu do 2013 r. o 379 osób).

Bezrobotne kobiety stanowiły 52% ogółu bezrobotnych, tj. na 100 osób – 46 osób stanowili mężczyźni, a 54 kobiety. Rok wcześniej podział ten przedstawiał się bardzo podobnie 46/54.

Tabl. 9. Bezrobotni
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

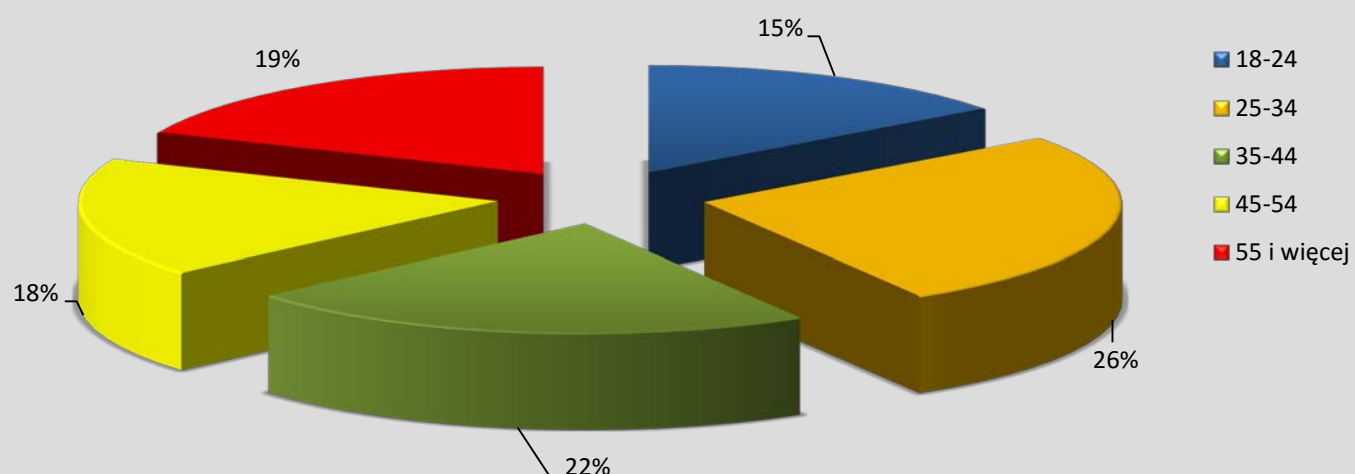
Lata	Ogółem	w tym:		
		bez prawa do zasiłku	ze zwolnień grupowych	absolwenci
1993	20.466	12.612	4.824	1.099
1995	13.965	5.147	1.569	1.248
1996	11.950	4.902	1.159	320
1998	6.727	5.202	475	454
2000	11.492	9.780	718	887
2002	13.852	12.256	1.263	1.001
2003	14.317	12.681	1.245	1.090
2004	12.180	10.935	825	-
2005	11.117	9.827	696	-
2006	8.969	7.883	511	-
2007	5.802	4.679	493	-
2008	5.589	4.466	X	-
2009	7.653	5.978	X	-
2010	7.481	6.036	264	-
2011	7.380	5.922	237	-
2012	8.808	7.220	224	421
2013	9.433	8.116	229	419
2014	7.430	6.533	-	-

* - od 1 czerwca 2004r. w myśl nowej ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004r. nie ma pojęcia absolwent. Osoby te znajdują się w grupie osób do 25-go roku życia.

Analiza struktury osób bezrobotnych ze względu na wiek pokazuje, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby powyżej 50 roku życia (2.727 osób) oraz w wieku 25-34 (1.977 osób). Zarejestrowanych osób do 25 roku życia w 2014 roku było 1.103 (w porównaniu do ubiegłego

roku nastąpił spadek – o 301 osób). Spadek ten jest wynikiem występującej poprawy stanu gospodarki.

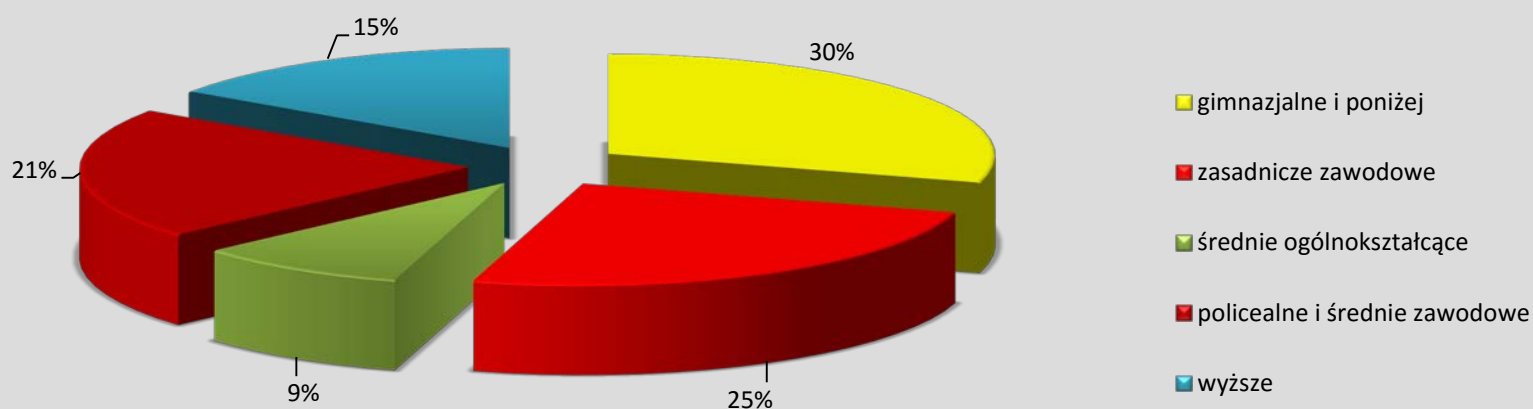
Rys. 9. Bezrobotni według wieku
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

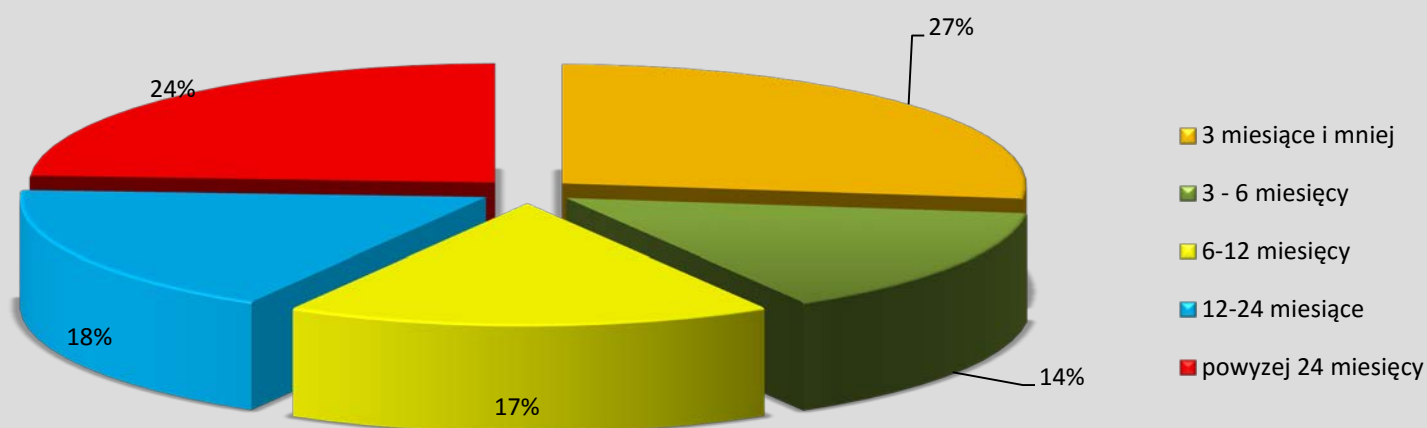
Na koniec 2014 roku najwięcej osób bezrobotnych posiadało wykształcenie gimnazjalne i niższe – 2.201, najmniej wykształcenie

średnie ogólnokształcące – 656 osób oraz wyższe – 1.148 osób. Tendencja taka utrzymuje się od 1993 roku.

Rys. 10. Bezrobotni według wykształcenia
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Rys. 11. Bezrobotni według czasu oczekiwania na pracę
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Dokonując analizy osób bezrobotnych ze względu na okres pozostawania bez pracy należy zauważyć, że od dwóch lat grupa z najdłuższym okresem pozostawania bez pracy jest najmniej liczna.

Szkolenia

Jedną z bardziej aktywnych form aktywizacji zawodowej osób zarejestrowanych w PUP przewidzianych przez ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy są szkolenia. W 2013 roku z tej

formy wsparcia skorzystały 603 osoby, w tym 591 bezrobotnych. Efektywność ukończenia szkoleń była na poziomie 98,2%. Przeciętny czas szkolenia wynosił 25 dni, a przeciętny koszt szkolenia ze stypendiami i składkami to 1973,60 zł. Odsetek osób, które podjęły zatrudnienie w trakcie lub po ukończeniu szkolenia: ogółem 56,1 %, osoby bezrobotne 57,2%.

INFRASTRUKTURA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu oraz podmiotów realizujących stosowne zadania
2. Prezentowane dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą miasta Torunia.
3. Dane o długości sieci gazowej (Tabl. 15) dotyczą sieci tzw. „rozdzielczej” (bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów).
4. Przez połączenie gazowe (Tabl. 15) prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np. hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią uliczną.
5. Dane o ludności korzystającej z gazu (Tabl. 15) obejmują ludność w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu sieciowego, bez odbiorców korzystających z gazomierzy zbiorczych oraz ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

6. Dane o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej nie obejmują gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. Dane o zużyciu energii i gazu sieciowego ustalono w oparciu o przeciętną liczbę odbiorców w roku.
7. Przez linię komunikacyjną (Tabl. 17) rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami (znakami literowymi). Długość tras jest to długość odcinków ulic, po których kursują autobusy i tramwaje.
8. Dane o przewozach pasażerów przyjęto szacunkowo w oparciu o sprzedaż biletów miesięcznych i jednorazowych

Tabl. 10. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	sieć wodociągowa (km)	sieć kanalizacyjna (km)
1990	189,5	156,4
1994	190,3	159,2
1998	266,6	194,7
2002	260,0	212,8
2005	454,6	297,4
2006	459,9	312,3
2008	484,2	366,7
2010	508,8	524,9
2011	549,2	538,9
2012	557,4	548,5
2013	561,1	551,7
2014	567,8	560,4

A. WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Jednostką zaopatrującą miasto w wodę i sprawującą nadzór nad funkcjonowaniem systemu wodno-kanalizacyjnego są Toruńskie Wodociągi Sp. z o.o.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej, według faktycznego miejsca zamieszkania wyniósł w 2014 roku – 98,2%, korzystających z sieci kanalizacyjnej – 98%.

Stan techniczny sieci wodociągowej jest zadowalający. Sieć ta rozbudowywana jest od 1893 roku (kiedy to powstał wodociąg komunalny) w zależności od potrzeb i możliwości finansowych. Ilość awarii sieci wodociągowej w ostatnich latach jest zmienna, jednak ich uciążliwość dla mieszkańców jest mniejsza, gdyż dzięki nowym rozwiązaniom technologicznym skróceniu uległ czas ich usuwania.

Długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2014 r. wyniosła łącznie 560,4 km. Liczba podłączeń to 9.204 szt. Odnotowano 22 awarie sieci kanalizacyjnej, a ich ilość w ostatnich latach nie podlegała znacznym wahaniom.

Tabl. 11. Awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	sieć wodociągowa	sieć kanalizacyjna
2001	83	44
2002	94	33
2004	54	44
2005	91	21
2006	178	35
2007	130	29
2008	109	29
2010	89	23
2011	175	25
2012	149	24
2013	113	23
2014	185	22

Zaopatrzenie w wodę

W Toruńskich Wodociągach w 2014 roku wyprodukowano 13.199,3 tys. m³ wody. Produkcja wody z ujęcia powierzchniowego na Drwęcy wyniosła 4.071,4 tys. m³, a z ujęć głębinowych 9.217,9 tys. m³, co stanowiło odpowiednio 30,8% i 69,2% wody wyprodukowanej ogółem.

W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wzrost produkcji wody o 126,8 tys. m³, tj. o 1 %.

Najlepsze wykorzystanie zdolności produkcyjnej ujęć charakteryzuje: Mała Nieszawka (72,6%) i Wrzosey II (52,8%). Pozostałe ujęcia są wykorzystywane w mniejszym stopniu: Drwęca-Jedwabno (29,8%), Czerniewice (18,8%). Spółka dąży do możliwie wysokiego wykorzystania ujęć wód gruntowych ze względu na niższe koszty produkcji i wysoką jakość wody.

Toruńskie Wodociągi dysponują nadwyżką zdolności produkcyjnej i wysokim poziomem rezerwy. Umożliwia to szybką reakcję w sytuacjach awaryjnych.

Sprzedż w 2014 roku wyniosła 10.947,6 tys. m³, w stosunku do roku ubiegłego zwiększyła się o 70,6 tys. m³, tj. o 0,6%. Wzrost sprzedaży wody wystąpił w grupie gospodarstw domowych (o 0,5%). Wśród odbiorców przemysłowych i pozostałych odbiorców odnotowano spadek sprzedaży wody (odpowiednio o 1,4% i 1,2%). Odbiorcy hurtowi zakupili więcej o 74,7 tys. m³. Spowodowane jest to głównie zwiększeniem zakupu wody przez gminy: Wielka Nieszawka o 9,9%, Specjalną Strefę Ekonomiczną w Ostaszewie o 10,1 % oraz Zławieś Wielka o 161,4%. Wzrost sprzedaży wody wystąpił w przypadku Inowrocławia o 1,1% i Lubicza - o 1,4%.

Zaopatrzenie miasta w wodę zapewnione jest z pięciu źródeł:

- ujęcia powierzchniowego i stacji uzdatniania wody Drwęca,
- ujęcia infiltracyjnego Jedwabno,
- ujęcia wód gruntowych i stacji uzdatniania wody Mała Nieszawka,

d) ujęcia wód gruntowych i stacji uzdatniania Wrzosey II,

e) ujęcia wód gruntowych Czerniewice.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, w 2014 r. Stacja Uzdatniania Wody "Drwęca-Jedwabno" funkcjonowała bez istotnych zakłóceń. Woda spełniała wszystkie wymagania jakościowe określone stosowanymi przepisami. W dalszym ciągu stację eksploatowano w układzie maksymalnego wykorzystania wody pochodzącej z ujęcia infiltracyjnego w Jedwabnie. W 2014 roku dokonano także czyszczenia z osadów dennych ujęcia zatokowego na Drwęcy, co skutkowało poprawą jakości wody ujmowanej.

Woda uzdatniona z ujęcia „Mała Nieszawka” to produkt o bardzo wysokiej jakości, spełniający najbardziej rygorystyczne normy Unii Europejskiej. Po zakończonej realizacji projektu modernizacji stacji „Mała Nieszawka” istotnie zwiększyły się możliwości dostarczania wody dla mieszkańców Torunia. Ponadto budowa magistrali wodociągowej pod dnem Wisły pozwoliła na zwiększenie dostaw wody o najwyższej jakości i lepsze wykorzystanie możliwości produkcyjnych stacji.

Toruńskie Wodociągi nadzorują również ujęcia wody:

- awaryjne ujęcie Nowe Bielany,
- studnia kredowa nr II (przy Elanie),
- studnie publiczne eksploatujące kredowy poziom wodonośny.

Wszystkie te ujęcia posiadają aktualne pozwolenia wodnoprawne. W 2014 roku spółka obsługiwała trzy ujęcia kredowe, z których pobrano łącznie 3,8 tys. m³ wody, tj. o 0,4 tys. m³ mniej niż w roku poprzednim. Jakość wody pozyskiwanej w 2014 roku z ujęć kredowych nie zawsze odpowiadała parametrom. Z tego powodu okresowo zamykano ujęcia i przeprowadzono dezynfekcje studni, elementów sieci i innych urządzeń podchlorynem sodu. Prace te tylko na krótki czas poprawiały parametry mikrobiologiczne uzdatnionej wody.

Tabl. 12. Produkcja wody

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	Ogółem	Ujęcia				
		Drwęca	Jedwabno	Mała Nieszawka	Wrzosey II	Czerniewice
w tysiącach metrów sześciennych						
1990	39.123,0	33.909,8	144,8	3.762,8	1.305,6	-
1992	35.842,5	25.921,6	2.773,2	5.626,4	1.512,1	9,2
1994	32.727,8	18.355,5	5.099,8	7.228,3	2.006,7	37,5
1996	28.814,1	16.666,9	3.641,4	6.712,2	1.749,1	44,5
1998	24.989,6	14.161,6	2.619,2	6.412,1	1.723,9	72,8
2000	24.810,1	12.607,3	3.979,1	6.365,9	1.802,3	55,5
2002	21.011,3	11.103,8	2.361,6	5.748,8	1.728,6	68,5
2004	18.517,7	9.886,1	2.183,3	4.796,6	1.543,0	108,7
2005	17.717,2	7.944,3	2.249,5	5.799,3	1.592,4	131,7
2006	21.080,7	12.904,4	1.645,6	5.004,4	1.363,9	162,4
2007	18.080,5	8.557,6	2.638,8	5.182,4	1.564,9	136,8
2008	17.706,2	7.995,1	3.568,0	4.668,6	1.342,7	131,8
2009	17.059,7	7.724,6	3.231,7	4.558,9	1.416,6	127,9
2010	16.642,8	7.055,5	3.672,4	4.434,1	1.339,2	141,6
2011	15.321,1	6.324,3	3.236,1	4.063,6	1.561,0	136,1
2012	14.183,8	4.896,0	2.856,4	4.903,3	1.399,8	128,3
2013	13.072,5	4.001,8	2.835,3	5.173,7	950,8	110,9
2014	13.199,3	4.071,4	3.105,5	5.211,2	698,5	112,7

Odprowadzanie ścieków

W 2014 roku odprowadzono w sumie 10.377 tys. m³ ścieków zafakturowanych (włącznie ze ściekami z innych gmin, których odprowadzono 986,8 tys. m³ - nie zostały ujęte w poniższej tabeli), co oznacza zwiększenie ilości o 42 tys. m³, tj. o 0,4% w stosunku do roku poprzedniego. W Toruniu wzrost odprowadzonych ścieków dotyczył wszystkich grup, tj.: gospodarstw domowych o 0,2%, przemysłu o 0,1% i pozostałych odbiorców o 1,5%. Więcej ścieków odprowadzono również z sąsiednich gmin o 0,3%. Wzrost głównie dotyczył Złejwsi Wielkiej (o 8,2%) oraz nowego kontrahenta – gminy Lubicz (13 tys. m³).

Ścieki komunalne dostarczane są do oczyszczalni kolektorem głównym o średnicy 1,8 m z przeważającą częścią miasta Torunia oraz dowożone z Torunia i okolic. Poza ściekami bytowo-gospodarczymi do oczyszczalni dopływają wody infiltracyjne oraz część wód deszczowych z kanalizacji ogólnospławnej. W ujęciu, łącznie z wodami deszczowymi oraz infiltracyjnymi, ilość oczyszczonych ścieków w roku sprawozdawczym była niższa w porównaniu z 2013 rokiem o 273 tys. m³. Ilość ścieków dowożonych do punktu zlewnego oczyszczalni zwiększyła się o 35,9%.

Tabl. 13. Ścieki odprowadzone według grup dostawców

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	Ogółem	Grupa dostawców		
		mieszkalnictwo	przemysł	pozostali
w tysiącach metrów sześciennych				
1990	29.396,3	14.538,1	11.063,6	3.794,6
1992	27.023,0	15.803,8	8.166,4	3.052,8
1994	24.062,8	13.333,1	7.975,1	2.754,6
1996	21.108,1	11.248,2	7.355,9	2.504,0
1998	18.055,6	8.965,2	6.725,5	2.364,9
2000	16.362,2	8.067,8	6.362,0	1.932,4
2002	15.008,9	7.746,4	5.527,8	1.734,7
2003	14.778,8	7.602,9	5.651,6	1.524,3
2004	13.364,9	7.522,8	4.589,2	1.252,9
2005	12.328,2	6.955,8	3.894,1	1.478,3
2006	12.332,3	6.894,2	3.798,7	1.639,4
2007	11.902,0	6.795,7	3.569,3	1.537,0
2008	10.881,8	6.872,8	2.501,0	1.508,0
2009	10.277,8	6.985,8	1.861,1	1.430,9
2010	9.957,0	6.964,3	1.574,9	1.417,8
2011	9.592,9	6.775,9	1.405,2	1.411,8
2012	9.672,0	6.697,7	1.540,9	1.433,4
2013	9.351,1	6.524,4	1.319,2	1.507,5
2014	9.390,2	6.539,2	1.321,0	1.530,0

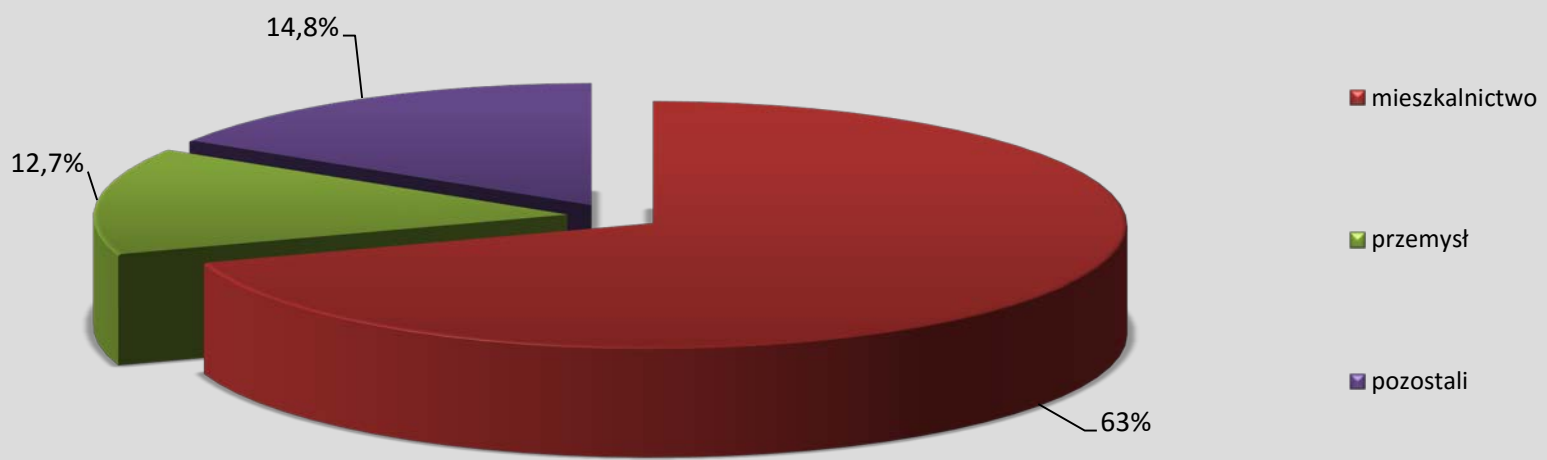
Mieszkalnictwo posiada największy udział w odprowadzaniu ścieków. W roku 2014 udział ten wyniósł 63% i był najwyższy w analizowanym okresie.

Miejska oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest przy Szosie Bydgoskiej w Toruniu. Jej maksymalna przepustowość – 90 tys. m³ na dobę (447 000 RLM) w pełni pokrywa zapotrzebowanie miasta i gmin ościennych. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczno-chemiczna z podwyższoną wartością usuwania biogenów. Posiada automatyczny system sterowania procesami technologicznymi.

Oczyszczalnia ponadto dysponuje układem przeróbki biogazu pochodzącej z fermentacji osadów powstających na oczyszczalni. Biogaz jako biopaliwo spalany jest w agregatach prądotwórczych celem uzyskania energii elektrycznej i ciepłej. Oczyszczalnia posiada również system zagospodarowania osadu pościekowego (suszenie i kompostowanie). Została ona oddana do użytku w 1998 roku.

Poza oczyszczalnią „Centralną” funkcjonuje - oczyszczalnia „Czerniewice” o przepustowości 553 m³ na dobę, pracująca w oparciu o technologię osadu czynnego, przewidziana do likwidacji w najbliższym czasie.

Rys. 12. Ścieki odprowadzone według grup dostawców
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Tabl. 14. Sieć gazowa, odbiorcy i zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014
Sieć rozdzielcza w km (stan w dniu 31 XII)	232,6	274,1	293,0	322,5	332,2	325,0	353,9	383,1	404,3	408,8	411,3
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (stan w dniu 31 XII)	5.902	7.193	7.589	8.391	8.836	8.801	9.351	10.095	10.520	10.628	9.988
Odbiorcy gazu sieciowego	55.232	61.885	63.652	64.864	65.400	65.500	65.900	65.800	66.154	65.567	64.641
Zużycie gazu na 1 odbiorcę w m ³	820,0	1.024,1	354,0	321,6	345,2	342,4	324,3	350,5	346,9	314,7	339,6

Tabl. 15. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII)	60.392	65.554	73.315	75.600	76.500	76.600	80.300	81.700	82.741	83.236	86.998
Zużycie na 1 odbiorcę w kWh	1.891	1.706	1.758,7	1.746,0	1.846,9	1.884,1	1.854,3	1.869,9	1.584,3	1.657,5	1.451,0
Zużycie na 1 mieszkańca w kWh	571,0	542,0	621,6	624,9	677,8	696,2	721,0	742,5	641,62	678,1	714,2

Tabl. 16. Komunikacja miejska

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014
Czynne trasy autobusowe w km	94	107	114	116	114	116	127	127	130	138	138
Czynne trasy tramwajowe w km	25	22	22	22	22	22	22	22	21	21	24
Tabor autobusowy	127	140	147	145	138	130	130	125	135	137	143
Tabor tramwajowy	68	56	56	55	55	55	55	55	55	55	61
Miejsca w autobusach	13.970	15.244	15.730	15.455	14.664	13.829	13.882	13.277	13.991	14.314	14.827
Miejsca w tramwajach	8.836	6.975	6.915	6.875	6.731	6.731	6.719	6.464	6.671	6.671	7.903

B. ZAOPATRZENIE W GAZ

Dostawy gazu na terenie miasta realizowane są przez Pomorską Spółkę Gazownictwa – Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy – Rejon Dystrybucji Gazu w Toruniu, który rozprowadza gaz wysokometanowy „GZ-50”. Zdolność przesyłowa miejskiej sieci rozdzielczej ograniczona jest przepustowością istniejących dwóch stacji redukcyjno-przesyłowych I-go stopnia i wynosi 21.000 m³ gazu na godzinę. Największym odbiorcą gazu w mieście są gospodarstwa domowe.

Długość sieci gazowej w porównaniu z 1990 rokiem wzrosła o 176,2 km (tj. o 75,7%), natomiast liczba przyłączy zwiększyła się o 4.726 (tj. o 80,1%). Liczba odbiorców gazu sieciowego systematycznie rośnie. W stosunku do 1990 roku liczba odbiorców wzrosła o 9.409 (tj. o 17,03%). Odsetek ludności korzystających z sieci gazowej, według faktycznego miejsca zamieszkania wyniósł w 2014 roku – 82,2%. W analizowanym okresie roczne zużycie gazu na 1 odbiorcę ulegało znacznym wahaniom. W 2014 roku wyniosło 339,6 m³.

C. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Jednostką zaopatrującą miasto w energię elektryczną jest Koncern Energetyczny Energa SA Oddział w Toruniu (dawny Zakład Energetyczny Toruń SA). Obejmuje swym zasięgiem byłe województwo toruńskie i włocławskie o powierzchni 9.634,4 km².

Energetyka zawodowa nie posiada w Toruniu własnych źródeł energii elektrycznej i prąd dostarczany jest przede wszystkim z krajowego systemu elektroenergetycznego.

Ciągłe unowocześnianie infrastruktury elektroenergetycznej (ponad 25 tys. km linii i około 9 tys. stacji transformatorowych o napięciu do 110 kV, nowoczesne technologie w eksploatacji i budownictwie sieci) pozwala energetyce toruńskiej bezpiecznie, bez zakłóceń, w sposób przyjazny dla środowiska, dostarczać energię elektryczną klientom oraz poszerzać zakres świadczonych usług, zachowując przy tym ich najwyższą jakość.

W strukturze sprzedaży energii największy udział ma przemysł, a gospodarstwa domowe zajmują drugą pozycję.

Od 1990 roku liczba gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej wzrosła o 44%, tj. o 26.606 odbiorców. Wielkość zużycia energii na 1 odbiorcę ulegała wahaniom i w 2014 roku wyniosła 1.451,0 kWh. Zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 roku wzrosło nieznacznie w stosunku do zużycia w roku poprzednim (678,1 kWh) i wyniosło 714,2 kWh. Obie wielkości są niższe w porównaniu z wynikami ogólnymi dla polskich miast.

D. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ CIEPLNĄ

EDF Toruń to producent i dostawca ciepła do ponad 100 tys. mieszkańców Torunia, lokalnych przedsiębiorstw i instytucji. Z roczną produkcją ponad 2500 TJ zaspakaja 57% potrzeb ciepłych Torunia. Spółka zapewnia całoroczne dostawy ciepła na potrzeby centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej i wentylacji. Dysponuje mocą cieplną ok. 375 MWt, elektryczną 2,2 MW i jest właścicielem miejskiej sieci ciepłowniczej o długości ponad 230 km. EDF Toruń pokrywa 99% potrzeb miejskiej sieci ciepłowniczej, natomiast pozostałą część (ok. 1%) ciepła dostarcza Biogaz Inwestor Sp. z o. o., wykorzystując ciepło ze spalania biogazu uzyskanego z miejskiego wysypiska śmieci. EDF Toruń to istotny przedsiębiorca toruńskiego rynku obsługujący ok. 1200 klientów.

EDF Toruń należy do Grupy EDF. Grupa EDF, jeden z liderów na europejskim rynku energii, jest firmą zintegrowaną, obecną w obszarach wytwarzania, obrotu i sprzedaży energii oraz usług. W Polsce posiada 10% udziału w rynku energii elektrycznej, 15% w rynku ciepła sieciowego i zatrudnia ok. 3000 pracowników w całym kraju. EDF jest też największym zagranicznym inwestorem w branży energetycznej.

Sprzedaż ciepła jest działalnością regulowaną w zakresie cen ciepła. Ceny i stawki opłat, określone w taryfie dla ciepła, zatwierdzone są przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki.

EDF Toruń rozwija toruński rynek ciepła, przyłączając nowych odbiorców do miejskiej sieci ciepłowniczej, doskonaląc obsługę klienta, oferując szeroki pakiet usług okołocieplowniczych, gwarantujących kompleksową obsługę związaną z dostawą ciepła. Wdrożony w 2013 roku nowoczesny system telemetrii pozwala na zdalną regulację pracy węzłów cieplnych i stałe monitorowanie sieci ciepłowniczej, co zwiększa niezawodność i sprawność pracy sieci.

EDF Toruń od 2007 do 2014 roku realizował projekt „Modernizacja kanałowych sieci ciepłowniczych i central ciepłych w Toruniu” łącznie koszt całego projektu wyniósł ok. 40 mln zł, z czego ponad 14 mln zł otrzymano dofinansowania ze środków unijnych, z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, w ramach umowy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. W ramach projektu wymieniono ponad 29 km kanałowych sieci ciepłowniczych na nowoczesne preizolowane i wybudowano 44 węzły cieplne, które zastąpiły mniej efektywne węzły grupowe. Realizacja projektu zwiększa bezpieczeństwo i efektywność energetyczną dostaw ciepła oraz ograniczy straty ciepła, co przełoży się na zmniejszenie emisji CO₂ łącznie o 23,17 tys. ton.

Realizowany od 2007 roku program „Zero emisji na Starówce” przyniósł efekt w postaci wymiernego zmniejszenia emisji pyłów, CO₂ oraz tlenków siarki i azotu. W 2015 roku program został rozszerzony o dzielnicę Bydgoskie Przedmieście. EDF Toruń w ramach tego programu dofinansowuje część poniesionych nakładów związanych z przyłączeniem istniejącego budynku do miejskiej sieci ciepłowniczej.

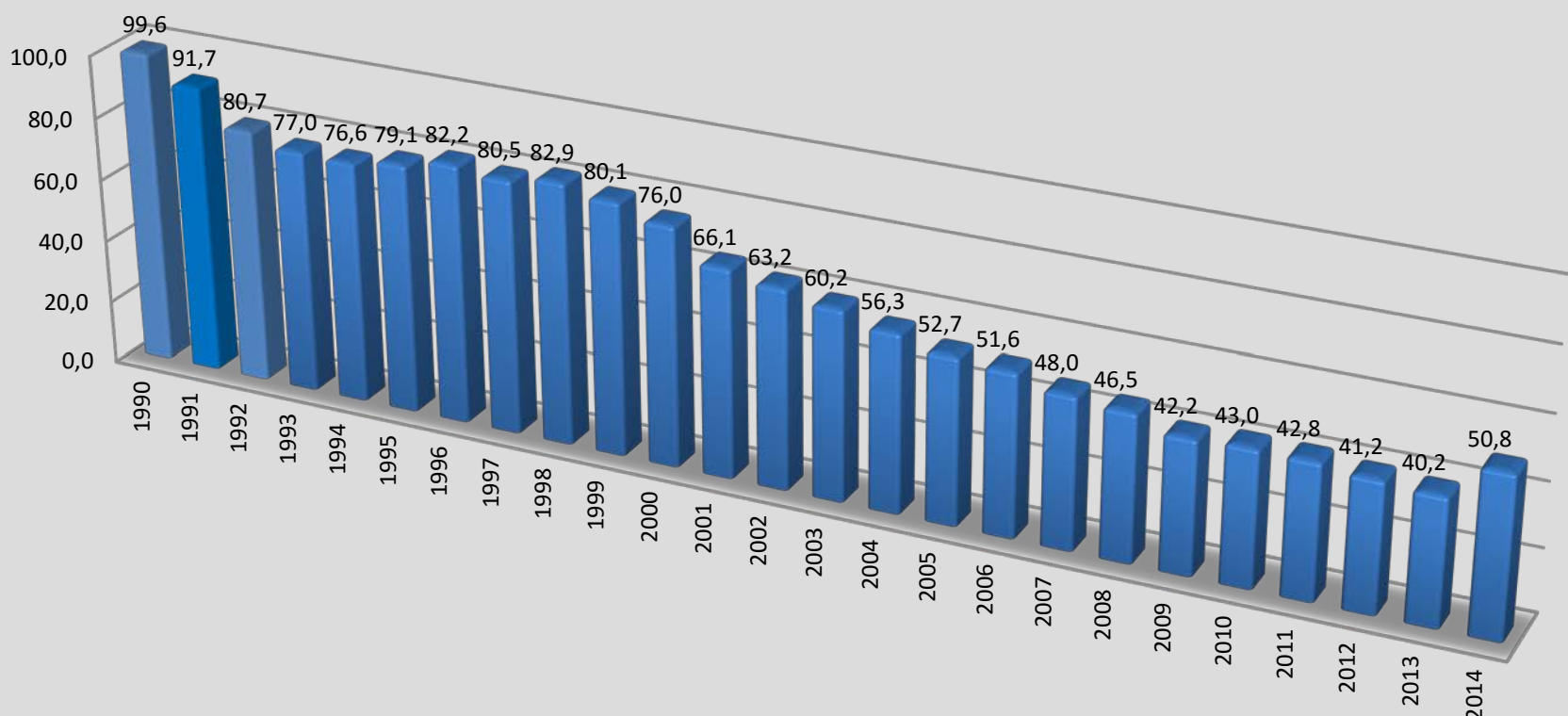
Miejski system ciepłowniczy to najbardziej ekologiczny sposób zabezpieczenia potrzeb ciepłych Miasta z uwagi na bezemisyjność ciepła sieciowego w miejscu przyłączenia do sieci. Emisja w miejscu wytwarzania (w źródle ciepła) podlega ostrym normom środowiskowym (Dyrektywa IED).

W związku z tym, że od 2017 r. przedsiębiorstwa produkcyjne muszą spełnić nowe normy środowiskowe, Grupa EDF podjęła decyzję o wybudowaniu elektrociepłowni gazowej w Toruniu, która zastąpi obecne kotły węglowe, niespełniające przyszłych zaostrożonych europejskich norm środowiskowych. Elektrociepłownia będzie wyposażona w wysokosprawną i niskoemisyjną instalację kogeneracyjną, produkującą energię elektryczną i ciepło o łącznej zainstalowanej mocy cieplnej 330 MWt (opcjonalnie do 390 MWt do 2025 roku) oraz mocy elektrycznej ok. 100 MWe, co pokryje bieżące potrzeby cieplne odbiorców oraz zapotrzebowanie szczytowe Torunia w okresie zimowym. Dzięki projektowi znacznie obniży się poziom emisji tlenków siarki (z 950 do 12 mg/m³), azotu (z 300 do 50 mg/m³) i pyłów (z 70 do 5 mg/m³). Uruchomienie nowej elektrociepłowni zaplanowano na pierwszą połowę 2017 roku.

E. KOMUNIKACJA MIEJSKA

Jednostką realizującą zadania z zakresu komunikacji publicznej jest Miejski Zakład Komunikacji. Komunikacją miejską objętych jest około 83% dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych na terenie miasta. Dla ogólnej liczby dróg ulepszonych w mieście wskaźnik ten wynosi około 63%. Brak możliwości objęcia komunikacją publiczną innych ulic miasta wynika głównie z ich nieodpowiednich parametrów (wąskie jezdnie, brak miejsc na przystanki). Od 1990 roku odnotowano przyrost długości tras autobusowych o 44 km (tj. o 46,8%). W tym okresie objęto komunikacją autobusową prawie wszystkie ulice, których parametry pozwalają na kursowanie autobusów. Długość tras tramwajowych utrzymuje się od 1991 roku na niezmiennym poziomie.

Rys. 13. Przewozy pasażerów w latach 1990-2014
w mln osób

Ogólna liczba taboru wzrosła w porównaniu do roku ubiegłego dzięki zakupowi nowych jednostek (autobusów i tramwajów). Zjawisko to spowodowane jest zużyciem już istniejących jednostek. W porównaniu z 1990 rokiem liczba miejsc w komunikacji jest minimalnie niższa, wzrosła w porównaniu do roku ubiegłego o 1.745, tj. o 8%. Główną przyczyną wzrostu jest zmniejszenie taboru tramwajowego. Średni wiek taboru autobusowego wynosi 10 lat, tramwajowego 28 lat.

Od roku 1990 znacząco spada liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej ale w porównaniu do roku ubiegłego wzrosła o 10 mln. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX wieku liczba przewozów przekraczała 80 milionów pasażerów rocznie. W 2013 roku wyniosła około 50,8 mln pasażerów.

F. ODPADY

Jednostką odpowiedzialną za odbiór i zagospodarowanie odpadów oraz utrzymanie czystości jest głównie Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. Pomimo, iż na toruńskim rynku funkcjonuje ponad 20 podmiotów prowadzące działalność w zakresie odbioru odpadów, ich skala świadczonych usług znacząco odbiega od MPO. Spółka poza odbiorem odpadów jest właścicielem i zarządzającym funkcjonującym od 2009 roku Zakładem Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych (ZUOK) w Toruniu, który posiada status Regionalnej Instalacji Przetwarzania odpadów Komunalnych. ZUOK jest nowoczesnym, kompleksowym obiektem przetwarzania odpadów komunalnych, a główne jego elementy to: sortownia odpadów zbieranych selektywnie oraz zmieszanych odpadów komunalnych,

dwie kompostownie bioodpadów, instalacja do biologicznej stabilizacji frakcji organicznej wydzielonej ze zmieszanych odpadów komunalnych oraz składowisko odpadów.

Ilość odpadów przyjętych do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w 2014 roku wyniosła 122.030 Mg (o blisko 1,4 % więcej niż w 2013 r.). Wśród dostarczanych odpadów dominują zmieszane odpady komunalne, odpady surowcowe (papier, tworzywa, szkło, metale), bioodpady czyli odpady zielone i kuchenne z gospodarstw domowych oraz zbliżone do nich składowiskami i właściwościami z obiektów handlowych, usługowych, produkcyjnych oraz użyteczności publicznej, a także odpady budowlane, wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz odpady niebezpieczne.

Obecnie w ZUOK przetwarzanych jest 100 % zmieszanych odpadów komunalnych zebranych z terenu miasta, które po unieszkodliwieniu w instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania, kierowane są na składowisko. Ilość składowanych odpadów w 2014 r. wyniosła 66.970 Mg.

Już od ponad 20 lat na terenie miasta prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych, która obecnie obejmuje następujące frakcje: papier, tworzywa sztuczne, metale, szkło, opakowania wielomateriałowe, bioodpady w postaci odpadów zielonych i odpadów kuchennych oraz odpady zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, opony, baterie, leki, chemikalia.

Selektywna zbiórka odpadów, w wyniku rosnącej świadomości ekologicznej społeczeństwa i rosnących opłat za odbiór odpadów komunalnych zmieszanych, rokrocznie rośnie - w 2014 roku uzyskano wzrost ilości zebranych odpadów o ponad 23 % w porównaniu z rokiem poprzednim.

Tabl. 17. Selektywna zbiórka nieczystości

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
	Mg				
Odpady suche (papier, tworzywa sztuczne, metale)	3.775	3.930	4.285	4.974	6.017
Szkło	952	1.136	1.230	1.578	2.051
Odpady mokre (bioodpady)	4.142	4.300	4.435	4.836	5.972
Razem	8.869	9.366	9.950	11.388	14.040

G. TRANSPORT

System transportowy jest jednym z podstawowych czynników warunkujących sprawne funkcjonowanie oraz możliwości rozwoju miasta. Jednostką zajmującą się nadzorem nad stanem i funkcjonowaniem miejskiej sieci drogowo-ulicznej jest Miejski Zarząd Dróg.

Ustawa z dnia 13 października 1998 roku - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133) wprowadziła od 1 stycznia 1999 roku podział dróg na krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Przez Toruń przebiega Transeuropejski Korytarz Transportowy (tzw. VI korytarz TINA) biegnący z Gdańska do Cieszyna i dalej przez

Słowację i Czechy na Bałkany. W korytarzu tym biegnie droga krajowa Nr 1.

Pozostałe drogi krajowe posiadają następujące numery i przebiegi:

Nr S10 – Droga ekspresowa Szczecin-Toruń-Warszawa - od węzła autostradowego „Lubicz” przez węzeł „Czerniewice”, tzw. trasą poligonową do Małej Nieszawki i dalej do Bydgoszczy przez Przyłubie.

Nr 15 – Wrocław-Toruń-Olsztyn - od ul. Gniewkowskiej przez Most Piłsudskiego do ulicy Olsztyńskiej.

Nr 80 – łącząca Toruń z Bydgoszczą po prawej stronie Wisły - od Szosy Bydgoskiej do węzła autostradowego „Lubicz”.

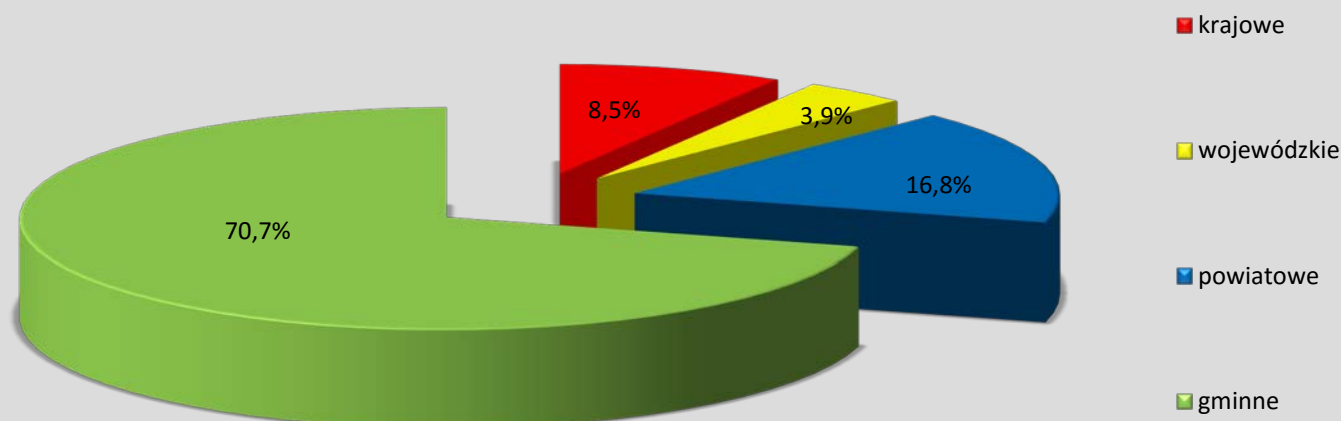
Tabl. 18. Sieć drogowo-uliczna

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2010	2012	2013	2014
Ogółem w km	344,2	397,4	430,2	440,8	454,2	453,3	461,3	461,3	461,0	461,2
Drogi krajowe w km	41,5	39,2	39,3	39,3	39,3	39,3	39,3	39,3	39,4	39,6
Drogi wojewódzkie w km	13,9	18,3	18,3	18,2	18,2	18,2	18,2	18,2	17,9	17,9
Drogi powiatowe w km	71,6	71,5	75,1	75,1	75,1	76,3	77,7	77,7	77,6	77,6
Drogi gminne w km	217,2	268,6	297,5	308,1	321,5	319,4	326,1	326,1	326,1	326,1

Rys. 14. Drogi na terenie Gminy Miasta Toruń

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Od 2003 dokonano zgodnie z pismem z MZD korekty długości dróg wojewódzkich z 18,3 na 18,2. Według sprawozdania do Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad na dzień 31.12.2013 r. długość dróg krajowych na terenie Torunia wynosi 17,9 km. Drogi krajowe oraz wojewódzkie i powiatowe posiadają nawierzchnię bitumiczną. Drogi gminne są utwardzone w około 60%.

Na koniec 2014 roku zarejestrowanych było 124.798 pojazdów, w tym 91.972 osobowych. Liczba samochodów osobowych wzrosła od 1990 roku ponad czterokrotnie (o 75.670 pojazdy). W porównaniu do roku poprzedniego liczba pojazdów osobowych wzrosła o 2.170 (tj. 2,41%).

W ramach realizacji Programu komunikacji rowerowej na lata 2007-2015 oraz w ramach inwestycji drogowych rozbudowywana jest w Toruniu infrastruktura rowerowa. Na koniec 2014 roku długość dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych w Toruniu wynosiła około 84 kilometrów, czyli nastąpił wzrost o ponad 5 kilometrów względem roku poprzedniego.

Na początku października 2015 r. długość dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych w Toruniu wynosiła około 91 kilometrów czyli nastąpił wzrost o około 7 kilometrów względem roku poprzedniego. Niektóre odcinki dróg rowerowych są jeszcze w realizacji więc liczba ta na koniec roku 2015 ulegnie z pewnością zmianie.

Przez miasto przebiegają linie kolejowe w czterech kierunkach: Kutno – Piła, Poznań - Skandawa. Stacją obsługującą ten czterokierunkowy ruch jest Toruń Główny. Obie linie są liniami pierwszorzędnymi, dwutorowymi i zelektryfikowanymi. Część transportu kolejowego obsługiwana jest również przez stację Toruń Wschodni.

Jednym z kluczowych problemów infrastrukturalnych Torunia jest system transportowy warunkujący sprawne funkcjonowanie oraz możliwości rozwoju miasta. Najistotniejszymi mankamentami dzisiejszego układu komunikacyjnego Torunia są:

- mały udział ulic dwujezdniowych,

- niewystarczająca sieć ulic związanych z trasami wylotowymi.

Istotnym elementem komunikacji jest transport zbiorowy. Dąży się do sytuacji, w której transport zbiorowy będzie sprawnie funkcjonował, będzie atrakcyjnym środkiem podróżowania, a przez to poprawiał stan bezpieczeństwa w transporcie drogowym i optymalizował rozkładu ruchu z preferencją dla transportu zbiorowego. Podejmuje się przedsięwzięcia takie jak: budowa systemu zarządzania ruchem drogowym, przebudowa systemu sygnalizacji świetlnej (uwzględniającego priorytet dla komunikacji tramwajowej) oraz modernizacja przystanków tramwajowych dla potrzeb obsługi osób niepełnosprawnych, optymalizacja transportu lokalnego i przeciwdziałanie zmniejszającej się liczbie osób korzystających ze środków komunikacji publicznej. Ważnymi elementami tych działań są ukończone prace nad systemem informacji pasażerskiej w czasie rzeczywistym oraz budowa trasy tramwajowej do Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (Kampusu Bielańskiego). Szansą dla regionu jest ukończony projekt „Szybkiej Kolei Metropolitalnej w bydgosko – toruńskim obszarze metropolitalnym BiT-City”. Zbliżając do siebie Toruń i Bydgoszcz, stał się on nie tylko sposobem na szybkie i wygodne podróżowanie, ale przede wszystkim stanowi fundament rozwoju społeczno-gospodarczego naszego regionu.

MIESZKANIA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu oraz Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą miasta Torunia
3. Informacje o zasobach mieszkaniowych (Tabl. 20) i mieszkaniach oddanych do użytku dotyczą mieszkań w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Nie obejmują one lokali zbiorowego zamieszkania (np. hoteli pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej) oraz pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a okresowo zamieszkałych (np. pomieszczenia inwentarskie, piwnice, barakowozy, statki, wagony).
4. Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych dla jednej rodziny, konstrukcyjnie wydzielony trwałymi ścianami w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni, bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

5. Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

6. Dane o mieszkaniach oddanych do użytku (Tabl. 21) dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych oraz uzyskanych w wyniku adaptacji inwestycyjnej. Jako kryterium opracowania informacji przyjęto przynależność organizacyjną inwestora, a nie właściciela lub użytkownika.

Zasoby mieszkaniowe

Według stanu na 31 grudnia 2014 roku zasób mieszkaniowy Torunia stanowiło 86.586 mieszkań. Do 2003 roku ponad 50% zasobów mieszkaniowych stanowiły mieszkania spółdzielcze. Od roku 2004 zmieniono sposób agregacji danych zliczając razem wszystkie ich rodzaje poza indywidualnymi.

Tempo przyrostu zasobów mieszkaniowych jest słabe. W stosunku do 1990 roku liczba mieszkań wzrosła o 26.529 (tj. o 44,17%). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania utrzymuje się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie – w 2014 r. było to 8,6 m².

Tabl. 19. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

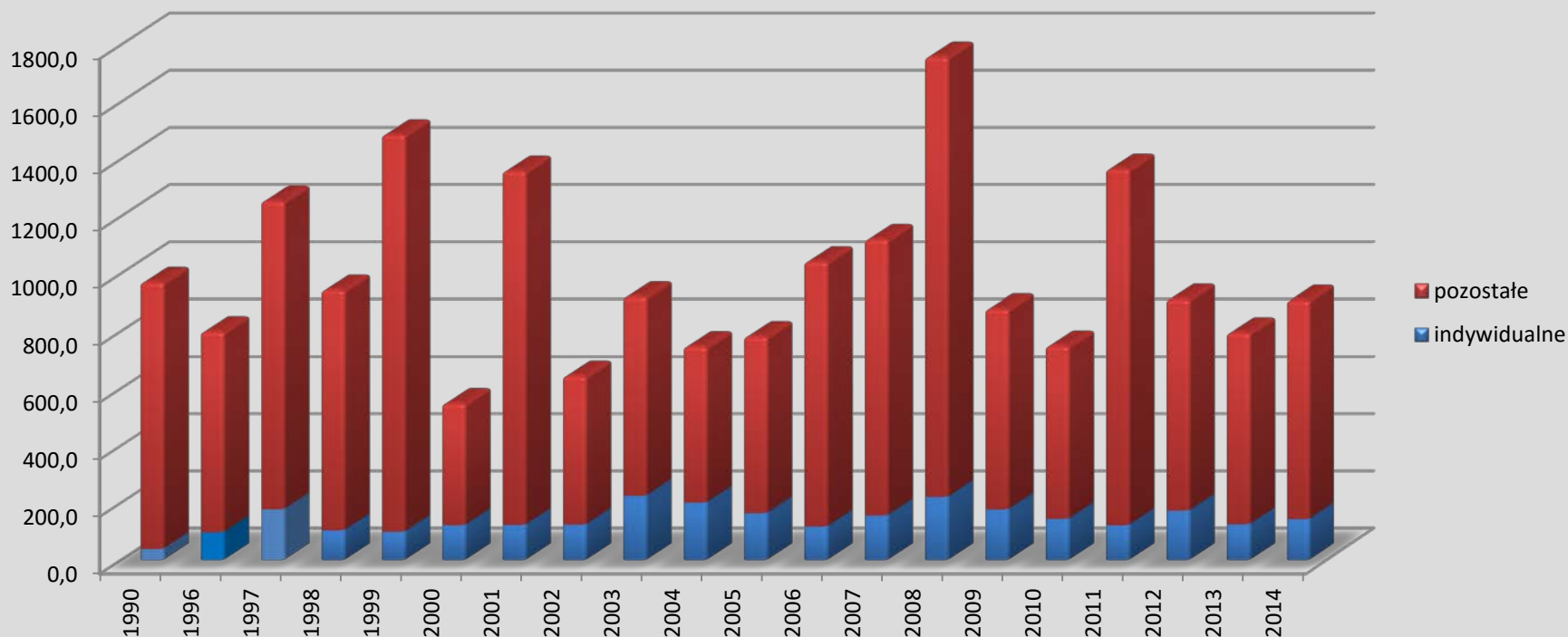
Lata	Mieszkania	Ludność w mieszkaniach	Przeciętna liczba osób w mieszkaniu	Przeciętna pow. użytkowa mieszkania w m ²
1990	60.057	193.118	3,22	52,5
1996	66.763	195.889	2,93	53,7
2000	70.820	195.127	2,76	54,3
2002	74.780	206.638	2,76	56,7
2004	76.351	208.278	2,73	57,0
2006	78.065	207.190	2,65	57,2
2008	80.901	206.013	2,55	57,5
2009	81.778	205.718	2,52	57,7
2010	82.526	205.312	2,49	58,0
2011	83.500	b.d.	b.d.	57,2
2012	84.966	b.d.	b.d.	58,5
2013	85.727	b.d.	b.d.	58,6
2014	86.586	b.d.	b.d.	58,6

Mieszkania oddane do użytku

Liczba mieszkań oddawanych do użytku w latach 1990-2014 ulegała wahaniom. Po rekordowym 2008 roku w kolejnym oddano do użytku ponad połowę mniej mieszkań. Rok 2014 z kolei przyniósł

wzrost liczby oddanych mieszkań w stosunku do roku poprzedniego o 14,23 %. Na przestrzeni lat wzrósł udział budownictwa indywidualnego – z 4,02% w roku 1990 do 14,4 % w roku 2014.

**Rys. 15. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów
w latach 1996-2014**

Tabl. 20. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów

Stan w dniu 31 XII 2014 r

Lata	Ogółem	Budownictwo				
		indywidualne	spółdzielcze	społeczne czynszowe	komunalne	Inne
1990	969	39	894	-	22	X
1996	798	97	352	-	-	349
2000	547	122	77	90	-	258
2002	643	124	137	168	10	204
2004	746	201		545		
2006	1.041	117		924		
2008	1.757	221		1.536		
2009	877	177		700		
2010	748	144		604		
2011	1.365	122		1.243		
2012	911	173		738		
2013	794	125		669		
2014	907	143		764		

W celu zaspokojenia rosnących potrzeb mieszkaniowych Rada Miasta Torunia w 1996 roku podjęła decyzję o utworzeniu przez Gminę Toruńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. Towarzystwo rozpoczęło działalność w czerwcu 1997 roku, a przedmiotem jego działania jest budowa domów mieszkalnych i ich eksploatacja na zasadach najmu.

TTBS realizuje budownictwo mieszkaniowe o umiarkowanych czynszach, skierowane do osób średnio zarabiających. W swej działalności inwestycyjnej preferuje rozwiązania zapewniające umiarkowane koszty budowy i eksploatacji zasobu mieszkaniowego przy zachowaniu środowiska przyjaznego człowiekowi. Toruńskie TBS realizuje politykę mieszkaniową Gminy.

Do końca 2014 roku Toruńskie TBS zarządzało 1.351 mieszkaniami wynajmowanymi i 90 mieszkaniami sprzedanymi, z tego wybudowanymi przez TTBS 1.351 mieszkaniami. W ilości 1.351 mieszkań znajdowały się mieszkania wynajęte: 86 mieszkań w Chełmży, 150 mieszkań Lubiczu i 1.115 mieszkania w Toruniu. Do końca lipca 2014 r. TTBS oddało do użytku 126 mieszkań w Toruniu, z tego 78 przy ul. Szczecińskiej i 48 przy Armii Ludowej.

Obecnie TTBS realizuje projekty, dzięki którym planuje oddać do użytku kolejne 203 mieszkania w Toruniu. Na terenie Jar-u 146 mieszkań, z tego 90 mieszkań planowanych jest do zasiedlenia we wrześniu 2015 r., zaś pozostałe 56 mieszkań Spółka planuje przekazać do zasiedlenia w pierwszym półroczu 2016 roku. Przy ul. Armii Ludowej 57 mieszkań, planowane ich zasiedlenie nastąpić ma w lipcu 2015 r.

Zasoby komunalne

Jednostką zarządzającą w imieniu Gminy całością substancji mieszkaniowej w budynkach stanowiących własność komunalną, a od 1995 roku stanowiących także własność wspólnot mieszkaniowych, jest Zakład Gospodarki Mieszkaniowej. ZGM zarządza tylko tymi wspólnotami mieszkaniowym, w których Gmina posiada swoje zasoby. Zarządzanie nieruchomościami Gminy Toruń oraz nieruchomościami stanowiącymi własność wspólnot mieszkaniowych odbywa się przez terenowe Biura Obsługi Mieszkańców. Aktualnie na terenie miasta działają trzy BOM-y.

Od roku 1995, tj. od czasu wejścia w życie ustawy o własności lokali, zarządzane zasoby dzieli się na własność Gminy i własność wspólnot mieszkaniowych. Od 1990 roku odnotowano spadek o 337 (tj. o 36,5 %) liczby budynków administrowanych przez BOM.

W 1996 roku budynki będące własnością wspólnot mieszkaniowych, którymi zarządza BOM stanowiły 31,9% ogółu budynków. W 2013 roku udział ten wyniósł 42%

W latach 1990-2010 ilość lokali mieszkalnych administrowanych przez ZGM spadała. Jednak w ostatnim okresie utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Udział lokali mieszkalnych stanowiących własność Gminy w ogólnej liczbie lokali administrowanych przez BOM wynosił w 1996 roku 87,8%, a w roku 2011 spadł do 70,9%.

W roku 2013 ZGM pozyskał 34 lokale, w tym:

- 30 lokali mieszkalnych oraz 10 socjalnych przy ul. Andersa 79,

- 1 lokal mieszkalny przy ul. Szosa Chełmińska 159,

- 1 lokal mieszkalny przy ul. Bema 38,

- 1 lokal mieszkalny przy ul. Suleckiego 2b,

- 3 lokale mieszkalne przy ul. Małe Garbary 5.

W 1996 roku udział powierzchni mieszkań komunalnych w stosunku do ogólnej powierzchni mieszkań administrowanych przez ZGM wyniósł 87,8%. W 2014 roku udział ten spadł do 75,9 %.

Tabl. 21. Zasoby komunalne

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990	1992	1994	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014
Budynki	923	928	895	889	859	839	791	779	751	734	669	586	544
Budynki wspólnot mieszkaniowych				284	327	323	316	304	294	282	258	246	225
Budynki komunalne				605	532	516	490	486	457	452	411	340	319
Lokale mieszkalne	9.307	9.480	9.296	9.285	9.491	9.445	8.513	8.655	8.978	8.842	8.451	8.223	7.578
Lokale wspólnot mieszkaniowych				1.133	2.609	2.815	2.688	2.689	2.794	2.723	2.461	2.380	1.826
Lokale komunalne				8.152	6.882	6.630	6.298	5.744	6.184	6.119	5.990	5.843	5.752
Pow. użytkowa mieszkań w m ² :	424.758	428.342	422.279	436.208	426.948	437.298	384.953	392.002	413.924	421.911,91	398.38	387.637	-
Powierzchnia mieszkań wspólnot mieszkaniowych				72.228	129.871	138.854	136.980	139.049	138.386	146.400,43	127.428	124.797	-
Powierzchnia mieszkań komunalnych				363.980	297.077	298.444	247.972	252.952	275.538	275.511,48	270.958	262.840	-
Kategoria I	121.142	128.627	131.845	112.834	79.716	73.283	80.487	79.716	82.661	92.432	100.749	102.824	-
Kategoria I a	68.588	68.588	68.588	58.236	29.719	23.809	26.707	29.719	24.440	22.754	21.311	22.320	-
Kategoria I b	43.763	41.222	41.044	36.398	25.326	27.495	23.573	25.326	27.389	25.903	24.820	21.114	-
Kategoria II	135.536	131.919	126.296	105.555	94.402	106.060	119.070	94.402	112.199	110.249	99.125	95.462	-
Kategoria III	55.729	57.986	54.506	50.957	17.829	23.305	27.224	17.829	28.849	27.952	24.953	21.120	-

* z uwagi na dokładne określenie poszczególnych kategorii w roku 2002 nastąpiły przesunięcia przynależnych powierzchni w stosunku do lat ubiegłych.

PRZEMYSŁ

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Informacje działu dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych do sekcji PKD Przemysł (sekcje: Górnictwo i wydobywanie; Przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

4. Produkcja sprzedana dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej jak i nieprzemysłowej. Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje: wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji; wartość robót i usług świadczonych odpłatnie zarówno przemysłowych jak i nieprzemysłowych; zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia; pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej.

5. Dane o zatrudnieniu i wynagrodzeniu obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w pełnym oraz niepełnym wymiarze czasu pracy, po przeliczeniu na pełne etaty, w jednostkach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Tabl. 22. Przemysł: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia

Stan w dniu 31 XII 2014 r

Lata	Produkcja sprzedana tys. złotych (ceny bieżące)	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w złotych
1993	912.067,1	-	-
1996	2.111.125,9	26.703	885
2000	2.934.283,7	23.889	1.835
2002	3.021.976,7	22.887	1.979
2004	5.201.887,4	26.640	2.206
2006	4.150.156,6	21.634	2.489
2008	4.290.002,2	19.695	2.913
2009	4.176.313,5	16.447	3.035
2010	4.360.264,4	17.087	3.041
2011	5.072.647,0	15.937	3.266
2012	5.498.024,1	15.525	3.408
2013	5.431.372,4	14.587	3.633
2014	4.985.751,1	14.288	3.777

Tabl. 23. Przetwórstwo przemysłowe: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	Produkcja sprzedana tys. złotych (ceny bieżące)	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w złotych
1993	873.637,8	-	-
1996	1.856.503,2	24.323	853
2000	2.600.793,8	21.498	1.777
2002	2.584.592,3	20.379	1.882
2004	4.514.308,7	24.203	2.128
2006	3.945.652,8	20.605	2.460
2008	4.063.695,8	18.833	2.885
2009	3.881.817,8	15.007	3.014
2010	4.045.565,9	15.418	3.026
2011	4.749.520,6	14.320	3.245
2012	5.171.574,7	14.140	3.383
2013	5.070.773,4	13.289	3.616
2014	4.663.164,7	13.044	3.767

Produkcja sprzedana

W związku ze zmianą sposobu agregacji danych nie ma możliwości porównania danych od roku 2003 z latami wcześniejszymi. Ponadto z uwagi na przekształcenia w sektorze energetycznym dane od roku 2005 również są nieporównywalne z poprzednimi.

W roku 2014 produkcja sprzedana przemysłu (w cenach bieżących) spadła w porównaniu do roku 2013 o 445.621,3 zł tj. o 8,2%. Dla produkcji sprzedanej sekcji przetwórstwo przemysłowe nastąpił również spadek wartości o 407.608,7 złotych (8,4%).

Udział sekcji przetwórstwo przemysłowe w wartości produkcji sprzedanej przemysłu uległ nieznacznym wahaniom – w 2014 roku

udział ten wyniósł 93,5%. W ramach tej sekcji największą wartość produkcji sprzedanej odnotowuje się w podsekcji produkcja artykułów spożywczych i napojów (56%).

Liczba osób zatrudnionych w przemyśle ulega wahaniom. W 2014 roku w stosunku do roku 2013 odnotowano spadek zatrudnienia o 299 osób (tj. o 2%). W sekcji przetwórstwo przemysłowe nastąpił spadek zatrudnienia w porównaniu do 2013 r. o 245 osób (tj. 1,8%).

W 2014 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (bez wypłat z zysku) w przemyśle wyniosło 3.777 zł. W sekcji produkcja artykułów spożywczych było ono najwyższe i wyniosło 5.310,97 zł.

BUDOWNICTWO

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia
3. Informacje działu dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych do sekcji PKD Budownictwo, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

4. Do produkcji podstawowej zaliczono wykonywane na terenie kraju roboty budowlano-montażowe w zakresie inwestycji, remontów, konserwacji, budownictwa tymczasowego na placach budów. Wartość robót produkcji podstawowej obejmuje produkcję własną, tj. wykonaną siłami własnymi jednostki.

5. Dane o zatrudnieniu i wynagrodzeniu dotyczą pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty, w jednostkach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Dane nie obejmują uczniów.

Tabl. 24. Produkcja budowlano-montażowa, zatrudnienie i wynagrodzenia w budownictwie

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	Produkcja budowlano-montażowa tys. złotych (ceny bieżące)	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w złotych
1993	63.369,0	3.891	314
1996	130.903,3	2.674	743
2000	426.604,0	4.128	1.730
2001	389.628,1	4.183	1.752
2002	254.076,3	3.028	1.836
2004	236.093,2	2.593	1.796
2006	432.734,6	2.993	1.981
2008	619.767,0	3.652	2.902
2009	482.205,6	3.741	2.744
2010	549.848,2	3.852	2.667
2011	582.714,3	3.986	3.062
2012	670.168,5	3.880	3.270
2013	701.585,2	3.631	3.496
2014	717.960,5	3.194	3.580

Produkcja budowlano-montażowa

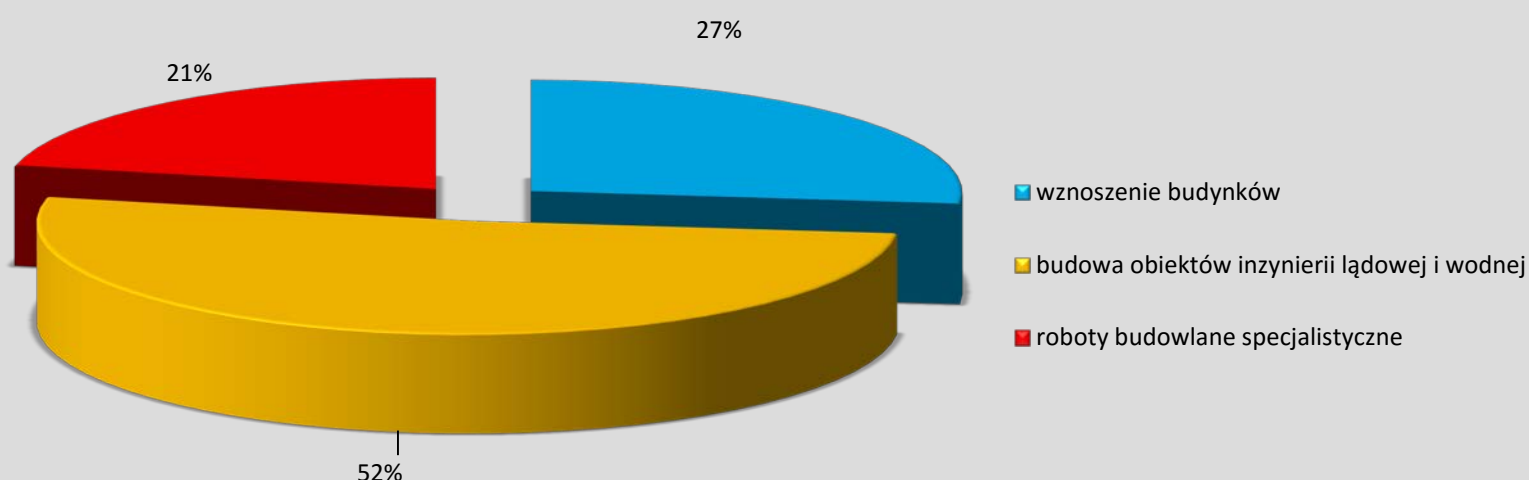
W 2014 roku produkcja budowlano-montażowa zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 16.375,3 złotych, tj. 2,33%. W strukturze produkcji dominowały roboty związanych z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej, których wartość wyniosła 341.680,9 (wzrost do 2013 r. o 84%).

Wartość robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków wyniosła 177.323,8 zł (nastąpił spadek w stosunku do roku poprzedniego o 52,9%).

Pozostałą wartość tj. 142.862,9 zł stanowiły roboty budowlane specjalistyczne (wzrost do roku ubiegłego o 0,4%).

Rys. 16. Produkcja budowlano-montażowa wg grup PKD

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Zatrudnienie i wynagrodzenia

Od roku 1993 dwukrotnie mieliśmy do czynienia z istotnymi spadkami zatrudnienia w przedsiębiorstwach budowlanych (w latach 1993-95 i 2002-2003). Od tego czasu zatrudnienie nieprzerwanie rośnie. W 2014 roku było o 12% niższe niż w poprzednim, i nie przekroczyło wyniku z rekordowego 2001 roku.

Większość zatrudnionych pracowało przy wznoszeniu budynków – 43,2% Sektor prywatny zatrudnia 100% ogółu zatrudnionych

w przedsiębiorstwach budowlanych. W 1993 roku odsetek ten kształtował się na poziomie 42,1%. Wynagrodzenia w budownictwie ogółem i poszczególnych grupach były poniżej poziomu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Wynagrodzenia w ostatnich latach w branży systematycznie rosą. W roku 2014 wynagrodzenia ponownie wzrosły o 2,4%.

FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia
3. Dane obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 49 osób i które prowadzą księgi handlowe (z wyłączeniem banków, instytucji ubezpieczeniowych i szkół wyższych oraz osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne).
4. Przychody z działalności gospodarczej obejmują otrzymane i należne kwoty: ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów, składników majątkowych (środków trwałych, materiałów, wyposażenia, inwestycji itp.), z operacji finansowych, z dotacji przedmiotowych i innych zwiększeń przychodów.
5. Koszty uzyskania przychodów obejmują: koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), wartość w cenach zakupu (nabycia)

sprzedanych towarów i materiałów, pozostałe koszty operacyjne, koszty finansowe (odsetki, prowizje od pożyczek i kredytów itp.).

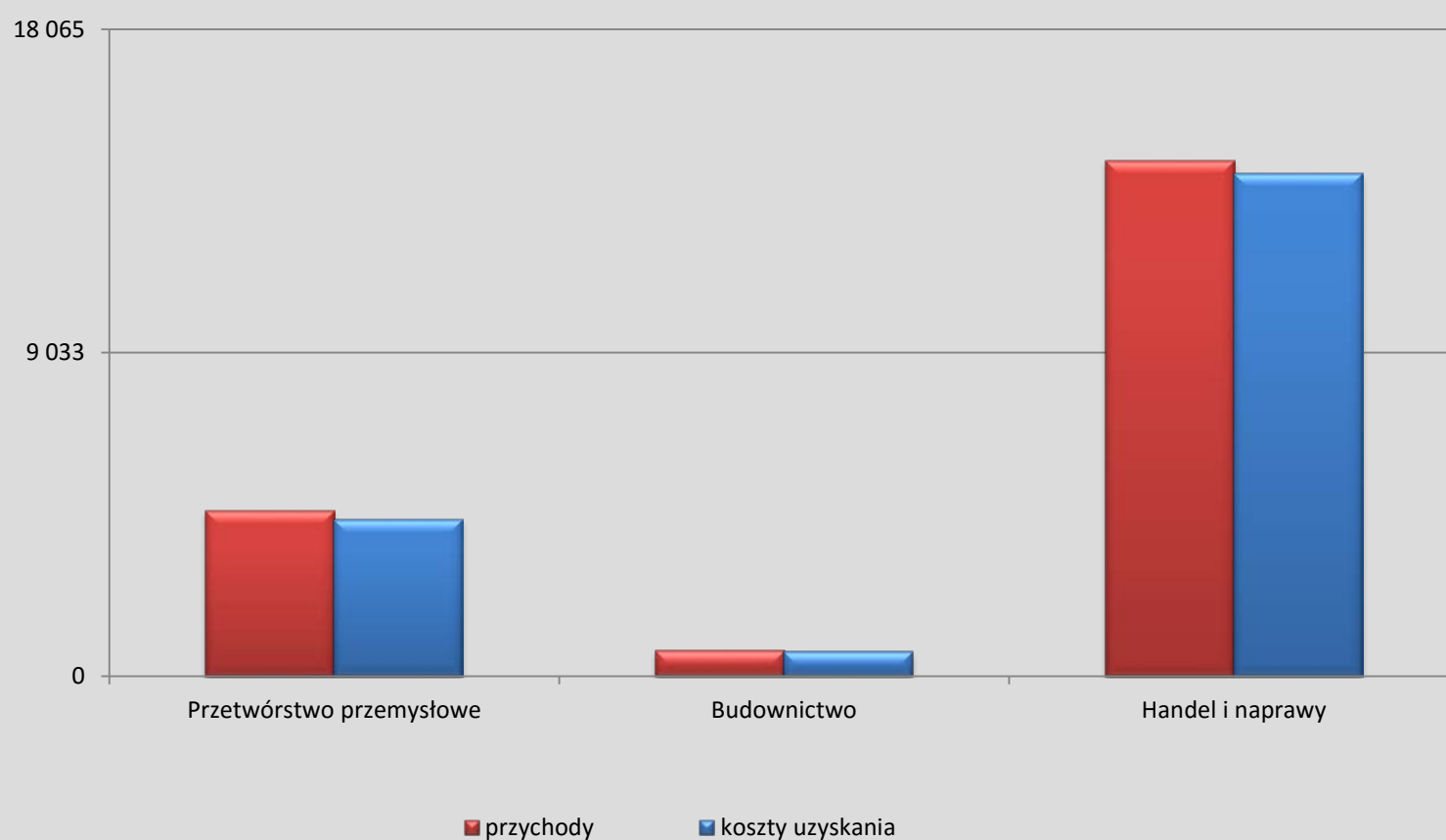
6. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) stanowi różnicę pomiędzy przychodami z działalności gospodarczej a kosztami uzyskania tych przychodów skorygowaną o saldo strat i zysków nadzwyczajnych.

7. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) wynika z pomniejszenia zysku brutto o obowiązkowe odpisy (w szczególności podatek dochodowy) lub powiększenia straty brutto o obowiązkowe odpisy na rzecz budżetu państwa.

Przychody, koszty i wyniki finansowe

Od 1993 roku przychody z działalności gospodarczej przedsiębiorstw wyraźnie wzrosły, jednak dane w poszczególnych latach są nieporównywalne z uwagi na zmiany w sposobie agregacji danych. Największy udział w wartości przychodów przedsiębiorstw miały: handel i naprawy (73%) oraz przetwórstwo przemysłowe (23,4%).

Rys. 17. Przychody i koszty przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2014 roku (w mln zł)

Tabl. 25. Przychody, koszty i wyniki finansowe przedsiębiorstw wg sekcji PKD

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

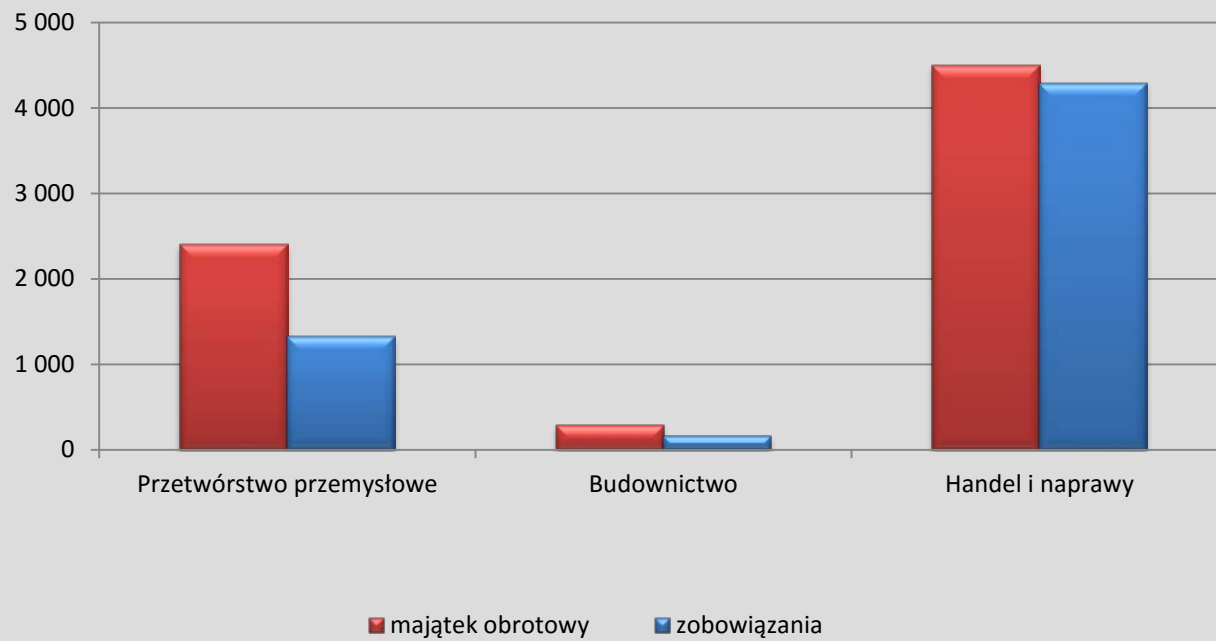
Wyszczególnienie		1993	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014
		w tys zł									
Ogółem	przychody	1.634.286	6.250.260	7.741.111	8.324.214	13.341.622	13.657.965	16.812.801	18.128.343	21.054.054	21.462.016
	koszty	1.527.942	6.040.945	7.514.879	7.959.734	12.432.202	12.985.804	16.429.868	17.367.265	19.841.967	20.713.195
	wynik brutto	101.885	211.466	225.317	365.871	911.220	673.086	382.849	763.576	1.212.077	748.821
	Wynik netto	32.318	114.483	130.807	257.405	690.071	522.354	278.591	572.014	986.075	629.604
Przetwórstwo przemysłowe	przychody	932.205	2.800.310	3.914.341	5.045.629	6.459.561	5.844.176	5.924.858	4.301.304	5.203.941	4.625.584
	koszty	859.430	2.701.793	3.752.047	4.728.564	5.860.260	5.469.499	5.824.393	3.928.862	4.381.584	4.381.820
	wynik brutto	72.775	98.517	162.294	317.065	599.301	375.604	100.392	372.233	822.661	243.765
	wynik netto	15.575	50.794	93.383	224.237	445.595	276.680	56.062	264.639	683.980	199.815
Budownictwo	przychody	76.008	369.843	443.994	321.969	185.889	438.647	699.360	687.172	625.333	703.621
	koszty	77.921	337.130	432.203	323.535	178.373	407.557	634.157	693.763	639.955	675.055
	wynik brutto	-1.913	32.713	11.791	-1.566	7.516	31.090	65.203	-6.591	-14.622	28.566
	wynik netto	-5.121	21.389	5.219	-3.761	5.994	25.478	53.036	-8.727	-18.562	22.818
Handel i naprawy	przychody	221.401	1.848.738	2.105.126	2.529.680	4.977.426	6.445.914	9.102.967	11.768.768	13.537.781	14.399.156
	koszty	220.019	1.816.759	2.086.312	2.492.850	4.740.175	6.212.878	8.957.892	11.450.479	13.216.183	14.043.768
	wynik brutto	1.382	31.979	18.814	36.830	237.251	233.040	145.067	320.987	321.586	355.387
	wynik netto	-1.237	20.304	12.625	28.158	192.118	196.729	114.822	263.441	261.280	304.161

Tabl. 26. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1993	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014
Majątek obrotowy ogółem	481.033	1.629.499	2.092.623	2.370.182	4.514.770	5.012.880	5.495.747	6.327.630	7.086.262	7.722.090
- należności i roszczenia	263.641	899.875	1.272.578	1.437.855	2.034.896	2.182.214	2.624.569	2.980.921	2.960.311	3.048.575
- zapasy	159.306	556.056	626.548	672.821	2.032.193	2.292.082	2.278.385	2.265.060	2.818.512	3.269.285
Zobowiązania ogółem	521.123	1.392.546	1.891.832	2.266.888	3.840.086	3.995.933	4.413.248	4.961.299	5.082.836	6.374.815
- kredyty i pożyczki	179.863	457.445	614.773	735.413	1.526.459	1.300.261	1.387.469	1.243.109	1.146.884	1.185.607

Rys. 18. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2014 roku (w mln zł)

Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach (relacja kosztów uzyskania przychodów z całości działalności do przychodów z całości działalności) w 2014 roku wyniósł 96,5 %.

Najlepsze wyniki finansowe wypracowane zostały w sekcji przetwórstwo przemysłowe, która osiągnęła wskaźnik rentowności obrotu netto (relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całości działalności) na poziomie 4,32%.

Majątek obrotowy, kredyty i zobowiązania przedsiębiorstw

Majątek obrotowy przedsiębiorstw rośnie nieprzerwanie od 1993 roku, wzrósł również w stosunku do roku poprzedniego. W porównaniu do ubiegłego roku wartość majątku obrotowego wzrosła o 801.455 zł, tj. o 11,58 %. W strukturze majątku obrotowego w 2014 roku najczęściej stanowiły należności i roszczenia - ich udział wyniósł 39,48%.

Największy udział w wartości majątku obrotowego przedsiębiorstw miała sekcja Handel i naprawy – 62,58%. W 2014 roku wzrosły wartości zapasów i zobowiązań, oraz należności i saldo kredytów i pożyczek, które stanowiły 18,6% wartości zobowiązań.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia. Z dniem 1 września 1999 roku rozpoczęto wprowadzanie reformy ustroju szkolnego, której zasady reguluje ustawa z 8 stycznia 1999 roku - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz. U. Nr 12, poz. 96). W roku szkolnym 1999/2000 w miejsce dotychczasowych ośmioletnich szkół podstawowych powstały sześciolatte szkoły podstawowe i trzyletnie gimnazja, w których nauka jest obowiązkowa.

3. Dane dotyczące szkół podstawowych, gimnazjów, szkół zawodowych oraz liceów ogólnokształcących – jeśli nie zaznaczono inaczej – wykazano łącznie ze szkołami specjalnymi.

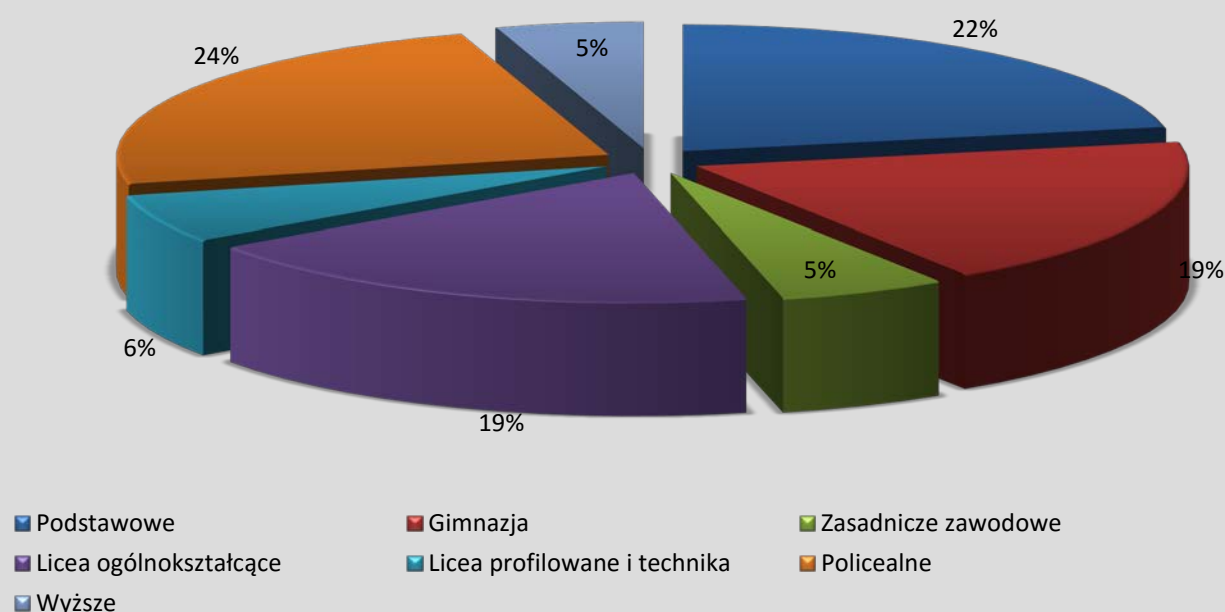
4. W szkolnictwie zawodowym za szkołę uznaje się każdą szkołę zawodową określonego typu i rodzaju o odrębnej podbudowie programowej, bez względu na to czy szkoła posiada wspólną administrację, czy jest samodzielną oraz bez względu na czas trwania nauki i prowadzone specjalności szkolenia.

W szkolnictwie zawodowym przyjęto podział szkół na:

- zasadnicze szkoły zawodowe;

- średnie / ponadgimnazjalne szkoły zawodowe, do których zaliczono: technika zawodowe i równorzędne szkoły zawodowe, licea zawodowe, średnie studia zawodowe oraz szkoły artystyczne II stopnia;
  - policealne szkoły zawodowe (m.in. nauczycielskie kolegia języków obcych oraz kolegia nauczycielskie - w których absolwentom nie nadaje się tytułu licencjata).
5. Pomieszczenia do nauczania nie obejmują pomieszczeń w szkołach specjalnych.
6. Dane o absolwentach szkół ogólnokształcących i zawodowych dotyczą poprzedniego roku szkolnego, szkół wyższych - roku kalendarzowego. Informacje o absolwentach szkół wykazano łącznie z eksternami. Dane o absolwentach szkół wyższych dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych zawodowych i magisterskich (jednolitych i uzupełniających).
7. Informacje dotyczące szkolnictwa ogólnokształcącego i zawodowego podano według stanu na początku roku szkolnego, a dotyczące szkolnictwa wyższego według stanu w dniu 31 XII.
8. Od roku szkolnego 2003/2004 nie są agregowane dane dotyczące nauczycieli. Wcześniejsze znajdują się w poprzednich edycjach „Raportu o stanie miasta”.

Rys. 19. Szkolnictwo według typów szkół
Rok szkolny 2014/2015

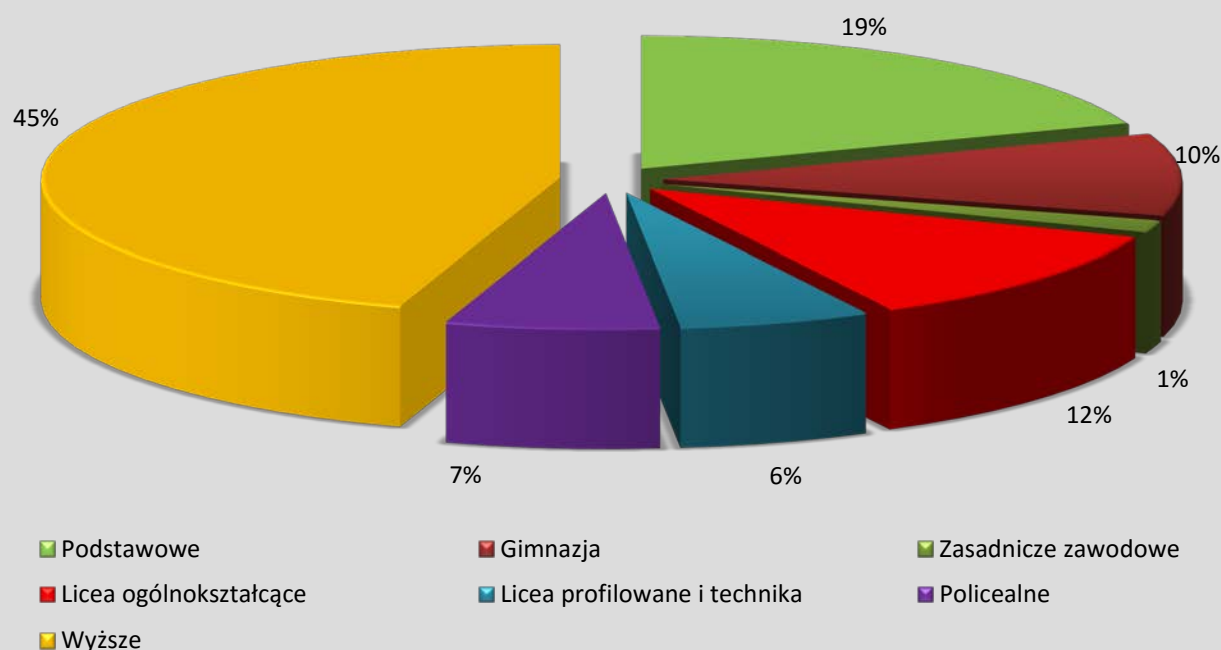
A. DANE ZBIORCZE

W stosunku do roku szkolnego 2013/14 liczba placówek szkolnych pozostaje niemal na takim samym poziomie. Zmiany jakie nastąpiły w roku szkolnym 2014/15 to zmniejszenie się liczby liceów profilowanych i techników oraz gimnazjów. W strukturze szkół w dalszym ciągu dominują szkoły policealne i podstawowe.

W roku szkolnym 2014/15, w porównaniu do roku poprzedzającego, nie zanotowano znaczących różnic w strukturze uczniów i studentów. Na uwagę zasługuje jednak fakt spadku ilości uczniów w każdym rodzaju szkół łącznie z wyższymi, za wyjątkiem szkół podstawowych i policealnych.

Udział liczby studentów w ogólnej liczbie uczących się w Toruniu był najwyższy w roku szkolnym 2005/06 osiągając 47,7% (wobec 15,9% w 1990/91 roku). W obecnym roku szkolnym udział ten wynosi 45,03%. Wyraźnie zmieniały się ilości uczniów w szkołach średnich (obecnie ponadgimnazjalnych) – do roku 1998/99 więcej uczniów uczyło się w szkołach zawodowych, od roku 1999/2000 większy udział mają uczniowie liceów ogólnokształcących. Systematycznie spada również udział uczniów zasadniczych szkół zawodowych z 12,9% w 1990/91 roku do 1,46% w roku 2014/15. Odnotowano również spadek liczby osób studiujących w roku akademickim 2014/2015. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta spadła o 1.448 osób (tj. o 5,2%).

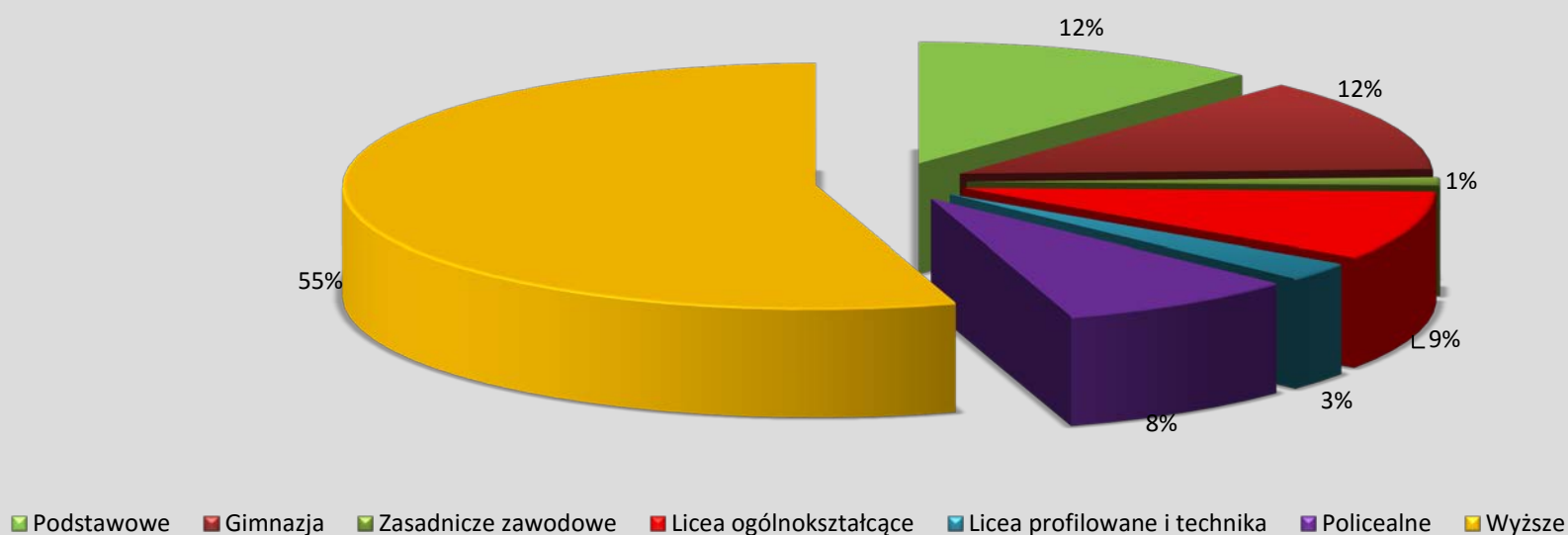
Rys. 20. Szkolnictwo według liczby uczniów i studentów
Rok szkolny 2014/2015

Od roku szkolnego 2002/03 znacząco wzrosła liczba absolwentów w wyniku pojawienia się pierwszego rocznika absolwentów gimnazjów. W roku 2014/15 w porównaniu do roku poprzedniego zanotowano wzrost liczby absolwentów szkół zawodowych (o 157,4%). W porównaniu z rokiem 1990/91 największy przyrost absolwentów - prawie ośmiokrotny - zanotowały szkoły wyższe. W odniesieniu do roku ubiegłego wystąpił wzrost liczby absolwentów szkół wyższych o 726 osób.

Szkoły wyższe zdecydowanie dominują także w strukturze absolwentów, wydając 54,8% wszystkich absolwentów. W strukturze tej odnotowano od początku lat dziewięćdziesiątych zasadnicze zmiany. Udział absolwentów szkół wyższych wzrósł z 18%. Spadł natomiast znacząco udział absolwentów szkół zasadniczych zawodowych z 35,39% do 1,08% w roku 2014/15.

Rys. 21. Szkolnictwo według liczby absolwentów
Rok szkolny 2014/2015

B. SZKOLNICTWO OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

Szkolnictwo podstawowe (bez szkół specjalnych)

W roku szkolnym 2014/2015 roku w Toruniu funkcjonowało 36 szkół podstawowych. Liczba uczniów uczęszczających do tych szkół wynosiła 11.383 osoby.

W szkołach podstawowych w ostatnich latach występowała malejącą tendencję liczby uczniów za wyjątkiem poprzedniego roku kiedy liczba ucni w stosunku o ostatniego roku wzrosła o 819 osób. W roku 2014/2015 szkołę podstawową ukończyło 1.714 osób.

Ze względu na zmianę metodologii klasyfikacji szkół artystycznych (w roku szkolnym 1990/91 szkoły artystyczne I stopnia zaliczono

do szkolnictwa zawodowego) nie jest możliwe dokładne określenie skali zmian w szkolnictwie podstawowym w stosunku do roku szkolnego 1990/91.

Natomiast w stosunku do roku szkolnego 1991/92 odnotowano przyrost szkół podstawowych o 5 placówek (tj. o 16%). W porównaniu do roku szkolnego 2012/2013 spadła liczba pomieszczeń do nauczania o 52 (tj. o 9,6%). Liczba absolwentów szkół podstawowych ulega wahaniom. W stosunku do roku poprzedzającego w roku szkolnym 2014/2015 liczba absolwentów spadła o 32 osoby (tj. o 1,8%).

Tabl. 27. Szkolnictwo ogólnokształcące, zawodowe i wyższe - szkoły, uczniowie i studenci, absolwenci

Wyszczególnienie		1990/91	1992/93	1998/99	1999/00	2001/02	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2012/13	2013/14	2014/15
SZKOŁY	Podstawowe	31	37	44	39	38	38	32	31	32	35	36	36
	Gimnazja	-	-	-	33	35	35	35	34	33	31	32	31
	Zasadnicze zawodowe	29	17	17	17	17	12	11	11	12	11	9	9
	Licea ogólnokształcące	8	13	15	18	19	26	33	28	28	28	31	31
	Licea profilowane i technika	36	34	41	42	45	50	38	20	19	19	12	10
	Policealne	16	14	31	34	38	41	62	54	52	41	38	39
	Wyższe	1	1	2	2	3	4	4	5	7	7	8	8
UCZNIOWIE I STUDENCI	Podstawowe	27.943	28.538	23.952	19.310	14.747	13.111	12.240	10.890	10.606	10.754	10.564	11.383
	Gimnazja	-	-	-	3.255	8.947	8.387	7.973	6.799	6.559	5.815	5.840	5.812
	Zasadnicze zawodowe	7.478	6.447	4.933	4.764	2.988	1.398	1.396	1.313	1.381	1.196	1.036	856
	Licea ogólnokształcące	3.654	4.690	8.239	9.108	7.712	8.558	8.310	8.099	8.018	7.124	6.919	6.755
	Licea profilowane i technika	7.800	7.584	8.347	8.097	7.090	7.330	6.070	5.076	4.867	4.442	3.647	3.487
	Policealne	1.970	1.805	2.961	2.862	3.335	4.303	4.703	5.171	4.390	4.663	3.774	3.882
	Wyższe	9.207	10.250	27.996	29.228	32.891	34.733	37.075	31.954	32.092	30.385	27.802	26.354
ABSOLWENCI	Podstawowe	3.020	3.301	3.663	3.648	2.665	2.668	2.323	1.976	1.881	1.634	1.746	1.714
	Gimnazja	-	-	-	-	-	2.833	2.724	2.271	2.126	1.859	1.827	1.774
	Zasadnicze zawodowe	2.084	2.059	1.373	1.372	1.358	1.235	518	389	388	441	399	155
	Licea ogólnokształcące	745	902	1.685	1.574	2.152	2.999	3.278	2.473	2.404	2.182	2.145	1.296
	Licea profilowane i technika	1.362	1.421	1.936	1.982	1.618	1.752	1.688	986	1.014	1.016	1.016	353
	Policealne	630	988	1.516	1.340	1.020	1.674	1.785	1.228	1.142	1.067	1.471	1.175
	Wyższe	1.067	1.431	4.105	5.294	6.128	7.087	8.026	7.807	8.790	8.351	8.556	7.830

Tabl. 28. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

Wyszczególnienie	1990/91	1991/92	1996/97	1999/00	2000/01	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2012/13	2013/14	2014/15
Szkoły	26	27	36	35	35	35	29	28	29	31	32	32
Pomieszczenia do nauczania	612	658	835	762	629	578	546	728	737	693	-	-
Oddziały	992	1.010	1.005	797	656	571	503	458	450	462	454	506
Uczniowie	27.117	27.382	25.335	18.912	14.941	13.111	11.966	10.639	10.380	10.570	10.388	11.197
Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego	2.875	3.069	3.363	3.460	6.041	2.628	2.275	1.941	1.831	1.596	1.712	1.685
Liczba uczniów na szkołę	1.043	1.014	704	540	427	375	413	380	358	341	325	350
Liczba uczniów na oddział	27	27	25	24	23	23	24	23	23	23	23	22

Tabl. 29. Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

Wyszczególnienie	1999/00	2000/01	2002/03	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2012/13	2013/14	2014/15
Szkoły	29	30	32	32	30	29	28	26	26	25
Pomieszczenia do nauczania	205	220	300	323	362	337	334	293	-	-
Oddziały	124	224	350	341	306	271	261	234	225	222
Uczniowie	3.164	5.944	8.507	8.387	7.685	6.559	6.308	5.535	5.534	5.532
Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego			2.893	2.790	2.643	2.187	2.042	1.808	1.743	1.681
Liczba uczniów na szkołę	109	198	266	262	256	226	225	212	213	221
Liczba uczniów na oddział	26	24	24	25	25	24	24	24	24	25

Tabl. 30. Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez specjalnych)

Stan w dniu 31 XII 2014 r

Wyszczególnienie	1990/91	1991/92	1996/97	1999/00	2000/01	2002/03	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2012/13	2013/14	2014/15
Szkoły	7	12	13	15	15	16	17	16	16	15	15	16	15
Pomieszczenia do nauczania	115	134	204	270	304	359	342	282	322	322	366	-	-
Oddziały	113	139	205	269	289	242	249	235	210	204	183	174	170
Uczniowie	3.392	4.271	6.468	8.408	9.069	7.460	7.570	7.088	6.256	5.954	5.347	5.179	5.136
Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego	676	831	1.219	1.464	1.593	2.060	2.343	2.442	2.163	2.084	1.794	1.788	1.693
Liczba uczniów na szkołę	485	356	498	561	605	466	445	443	391	397	356	324	342
Liczba uczniów na oddział	30	31	32	31	31	31	30	30	30	29	29	22	30

Tabl. 31. Szkoły zawodowe dla młodzieży

Stan w dniu 31 XII 2014 r

Wyszczególnienie	1990/91	1991/92	1996/97	1999/00	2000/01	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2012/13	2013/14	2014/15
Szkoły ogółem	65	58	59	60	61	56	43	23	23	26	29	30
Zasadnicze zawodowe	26	21	16	16	16	12	11	9	9	10	8	9
Średnie / ponadgimnazjalne	28	27	29	29	28	33	20	12	12	13	18	17
Policealne	11	10	14	15	17	11	12	2	2	3	3	4
Pomieszczenie do nauczania ogółem	400	414	377	415	422	315	383	292	285	-	-	-
Zasadnicze zawodowe	144	101	137	115	114	41	48	40	45	62	-	-
Średnie / ponadgimnazjalne	235	266	188	234	240	221	265	230	223	239	-	-
Policealne	21	47	52	66	68	53	70	22	17	-	-	-
Uczniowie ogółem	14.809	14.095	13.034	12.491	12.104	8.320	7.299	5.834	5.900	5.443	5.182	4.938
Zasadnicze zawodowe	7.381	6.580	5.082	4.715	4.553	1.398	1.396	1.109	1.159	1.170	881	856
Średnie / ponadgimnazjalne	6.374	6.260	6.533	6.286	6.208	5.519	4.809	4.442	4.453	3.975	3.985	3.721
Policealne	1.054	1.255	1.419	1.305	1.343	1.403	1.094	283	288	298	316	362
Absolwenci ogółem	3.409	3.506	3.439	3.362	3.104	2.824	2.211	1.368	1.385	1.487	1.443	1.206
Zasadnicze zawodowe	1.946	1.923	1.582	1.286	1.383	1.208	518	340	328	424	331	155
Średnie / ponadgimnazjalne	1.101	1.049	1.362	1.455	1.271	1.100	1.192	892	1.057	935	1016	926
Policealne	362	534	495	621	450	516	501	136	133	128	96	125

Gimnazja

Rok szkolny 1999/2000 był pierwszym rokiem, w którym – zgodnie z wprowadzoną reformą oświaty – zaczęły funkcjonować gimnazja. Gimnazja liczyły wtedy 3.164 uczniów w klasach pierwszych.

W porównaniu do ubiegłego roku liczba szkół gimnazjalnych zmalała o jedną placówkę. Maleje liczba oddziałów i uczniów. Liczba uczniów w roku 2014/15, w porównaniu z poprzednim minimalnie zmniejszyła się. Liczba oddziałów zmalała w roku szkolnym 2013/14 w porównaniu do roku ubiegłego o 3 (1%).

Licea ogólnokształcące

W stosunku do roku szkolnego 1990/91 liczba liceów ogólnokształcących dla młodzieży wzrosła ponad trzykrotnie - z 8 do 31 placówek. W tym samym czasie wahała się liczba uczniów i oddziałów. Wartości te były największe w roku szkolnym 2000/01. Mimo spadku w kolejnych latach nadal są wyraźnie większe od wielkości z początku lat 90-tych.

Znaczące wzrosty notuje się również w liczbie pomieszczeń do nauczania. W porównaniu z rokiem 1990/91 liczba ta zwiększyła się o 218% (w 1990/91 pomieszczeń było 115, w 2012/13 – 366). W ostatnim 2013/14 roku szkolnym, znacząco, bo aż o 57, w porównaniu do roku szkolnego 1990/91, wzrosła liczba oddziałów (w 1990/91 liczba ta równała się 113, natomiast w 2014/15 – 170).

Wskaźnik liczby uczniów na szkołę wykazywał tendencję rosnącą do roku 2000/01, natomiast w kolejnych latach znacząco się zmniejszał i wyniósł w roku 2014/15 - 342 osoby. W roku szkolnym 2013/14 liczba ta zmniejszyła się do roku poprzedniego o 0,8%.

Od 1998 roku pod patronatem UMK działa jedyne w Polsce Gimnazjum i Liceum Akademickie kształcące szczególnie uzdolnioną młodzież.

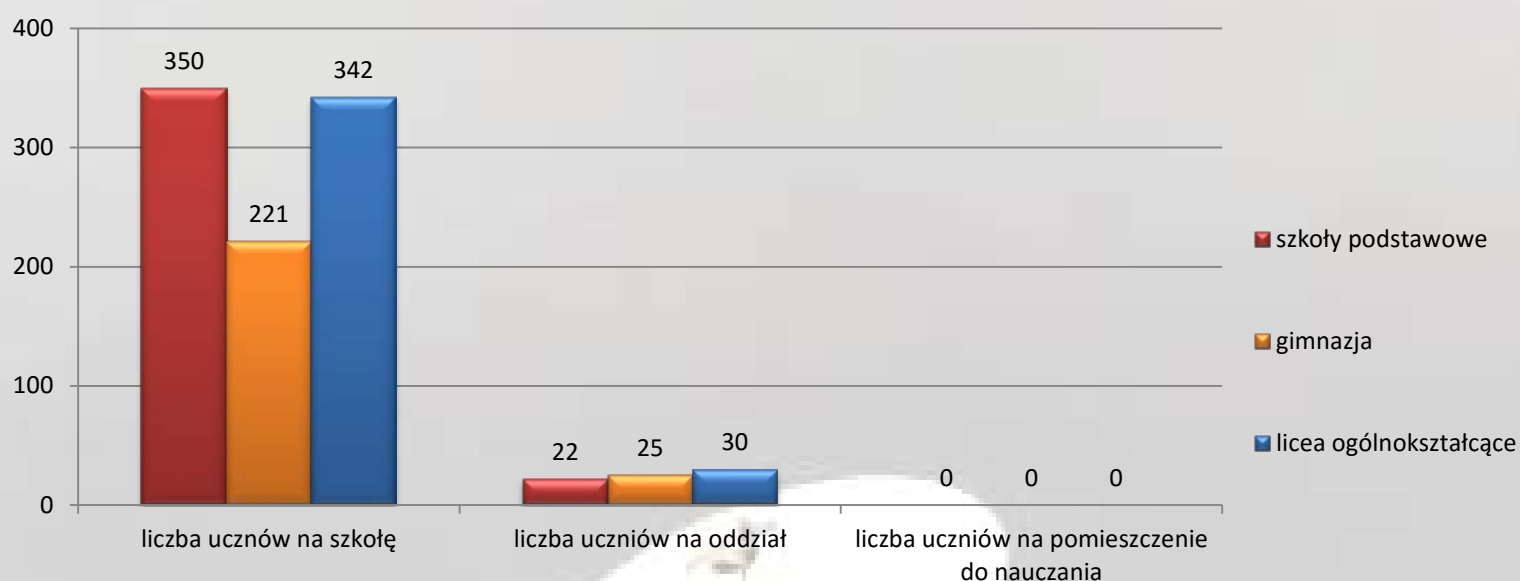
C. SZKOLNICTWO ZAWODOWE

Ze względu na zmianę metodologii klasyfikacji szkół artystycznych (jedynie w roku szkolnym 1990/91 szkoły artystyczne I stopnia zaliczono do szkolnictwa zawodowego) nie jest możliwe dokładne określenie skali zmian w szkołach zawodowych w stosunku do roku szkolnego 1990/91.

W roku 2014/15 w porównaniu z rokiem szkolnym 1990/91 odnotowano spadek liczby placówek o 35 (53,8%). Niemal trzykrotnie spadła liczba szkół zasadniczych, średnich/ponadgimnazjalnych oraz policealnych dla młodzieży. Również w stosunku do roku 2013/14 liczba szkół zawodowych wszystkich typów uległa spadkowi.

Odnosić należy również znaczący spadek uczniów, który najbardziej widoczny jest w szkołach zasadniczych zawodowych. W roku szkolnym 2014/15 uczniów zasadniczych szkół zawodowych było 856, co przy 7.381 w roku szkolnym 1990/91 daje prawie 9-krotny spadek młodzieży uczącej się w tego typu szkołach. W szkołach średnich/ponadgimnazjalnych również zauważa się spadki w liczbie uczniów. W porównaniu do roku 1990/91 liczba młodzieży pobierającej naukę w szkołach średnich w 2014/2015 spadła o 2.653 (t.j 58,4%).

Rys. 22. Uczniowie w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach ogólnokształcących

D. SZKOLNICTWO WYŻSZE

W Toruniu działają dwie wyższe uczelnie publiczne – Uniwersytet Mikołaja Kopernika i Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Toruńskiej oraz pięć niepublicznych – Wyższa Szkoła Bankowa, Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej, Toruńska Szkoła Wyższa, Wyższa Szkoła Filologii Hebrajskiej oraz utworzona w 2009 roku Toruńska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości.

W latach 1990-2013 wzrosła liczba studentów zarówno na studiach stacjonarnych (wcześniej określanych jako dzienne) jak i na studiach niestacjonarnych (wcześniej określanych jako studia dla pracujących – wieczorowe, zaoczne i eksternistyczne), co spowodowało ponad czterokrotny przyrost liczby studentów ogółem (o 26.158 osób). Od kilku lat liczba studentów była stabilna, w ostatnim roku spadła w porównaniu z rokiem poprzednim o 770 osób - 2,1%.

Studujący na studiach stacjonarnych stanowili w roku akademickim 2013/14 - 66,4% ogółu studentów. W roku akademickim 1990/91 udział ten kształtował się na poziomie 72,9%. Studiuje w Toruniu kobiety stanowiły 67,1% ogółu studentów. W roku akademickim 2014/15 najliczniejszą grupę absolwentów pod względem kierunku studiów (wliczając filie i wydziały zamiejscowe toruńskich uczelni) stanowiła grupa nauki społeczne, gospodarka i prawo (5.111 osób co stanowiło 50,7% ogółu absolwentów). Dominującą podgrupą absolwentów zanotowano na kierunkach ekonomicznych i administracyjnych – 3.750, co stanowiło 37,2% ogółu.

Przyrost liczby studentów skutkowało wzrostem liczby absolwentów. W latach 1990-2013 nastąpił dziesięciokrotny przyrost liczby absolwentów ogółem.

W latach 1998-2008 liczba absolwentów studiów niestacjonarnych stanowiła większość ogółu absolwentów. W roku akademickim 2014/2015 przeważali absolwenci studiów stacjonarnych stanowiąc 63,2%, ciągle jednak mniej niż w roku 1990, gdy udział ten wynosił 74,3%. W 2014 roku kobiety stanowiły 65% ogólnej liczby absolwentów.

Liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w analizowanym okresie systematycznie rosła. W ostatnim roku w porównaniu do poprzedniego nastąpił spadek o 48 osób. W stosunku do 1990 roku przyrost liczby nauczycieli akademickich w 2014 roku wyniósł 958 osób, co wynosi 97,1%.

E. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

W roku 2014 funkcjonowało w Toruniu 48 przedszkoli. W porównaniu do 1995 nastąpił wzrost o 14 tego typu placówek. Z ogólnej liczby 48 przedszkoli, 17 prowadzonych jest przez jednostki samorządu gminnego, których liczba od 1995 roku utrzymuje się na stałym poziomie (poza 2007 rokiem, w którym funkcjonowało 15 placówek).

Stabilna w ostatnich latach sytuacja - zarówno w zakresie liczby placówek jak i liczby uczęszczających dzieci - skutkowało wskaźnikiem 104 dzieci przypadających na jedno przedszkole w roku szkolnym 2014/15.

Tabl. 32. Studenci i absolwenci szkół wyższych

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990/91	1996/97	1998/99	2000/01	2002/03	2004/05	2006/07	2008/09	2010/11	2012/13	2013/14	2014/15
Ogółem												
Studenci	9.207	23.661	27.899	30.468	34.034	36.545	34.552	38.243	39.850	38.494	36.135	35.365
Absolwenci	1.067	2.856	4.166	6.236	7.333	7.602	8.209	9.111	10.419	10.687	10.696	10.083
Studia stacjonarne												
Studenci	6.709	11.054	12.938	14.749	17.745	19.538	18.561	21.820	24.180	25.163	23.934	23.494
Absolwenci	793	1.662	2.058	2.566	2.947	3.080	3.609	4.352	5.882	6.259	6.232	6.378
Studia niestacjonarne												
Studenci	2.498	12.607	14.961	15.719	16.289	17.007	15.991	16.423	15.670	13.331	12.201	11.871
Absolwenci	274	1.194	2.108	3.670	4.386	4.522	4.600	4.759	4.537	4.428	4.464	3.705

Tabl. 33. Nauczyciele akademicki pełnozatrudnieni UMK

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990/91	1998/99	2000/01	2002/03	2004/05*	2006/07*	2008/09*	2009/10*	2010/11*	2011/12*	2012/13*	2012/13*	2013/14*
Ogółem w tym:	987	1.187	1.253	1.329	1.879	1.980	2.058	2.014	2.000	2.010	2.011	1.993	1945
- profesoria	159	270	288	319	444	469	486	475	482	475	487	480	462
- docenci, adiunkci dr hab.	73	77	80	94	109	111	129	132	131	163	173	222	231
- pozostali	755	840	885	916	1.326	1.400	1.443	1.407	1.387	1.372	1.351	1.291	1252

* w tym Collegium Medicum w Bydgoszczy (2013/2014 - 90 profesorów, 38 docentów i adiunktów dr hab., 455 pozostałych)

Tabl. 34. Przedszkola

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1995	1996	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2012	2013	2014
Ogółem	34	34	34	35	35	34	33	33	32	32	33	33	35	38	42	46	48
Gminne	17	17	17	17	17	17	17	17	15	17	17	17	17	17	17	17	17
miejsca	4117	4096	4318	4381	4240	4128	4260	4069	3916	4022	4141	4360	4361	4780	5206	5612	5482
dzieci	5067	5203	5042	4894	4586	4567	4506	4155	3992	4115	4275	4414	4377	4603	4928	5222	4984

OCHRONA ZDROWIA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu i Kujawsko-Pomorskiego Centrum Zdrowia Publicznego Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

3. Do zakładów cywilnej służby zdrowia zaliczono placówki nadzorowane przez Ministerstwo Zdrowia i Polityki Społecznej, samorząd terytorialny oraz inne placówki. Na mocy ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku (Dz. U. Nr 91, poz. 408 z póź. zm.) mogą być tworzone publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Publiczny zakład opieki zdrowotnej - utworzony przez: ministra lub centralny organ administracji rządowej, wojewodę lub jednostkę samorządu terytorialnego. Niepubliczny zakład opieki zdrowotnej - utworzony przez: kościół lub związek wyznaniowy, pracodawcę, fundację, związek zawodowy, samorząd zawodowy, stowarzyszenie, inną krajową lub zagraniczną osobę prawną lub fizyczną, a także spółkę nie mającą osobowości prawnej.

4. Dane dotyczące personelu służby zdrowia obejmują personel zatrudniony podstawowo (etatowo) w zakładach służby zdrowia udzielających świadczeń ludności. Dane o pracownikach medycznych nie obejmują osób, dla których głównym miejscem pracy są gabinety prywatne. Nieuwzględniony został personel medyczny zatrudniony m.in. w stacjach sanitarno-epidemiologicznych, w średnich szkołach medycznych, na stanowiskach administracyjnych, w Wydziałach Zdrowia i Polityki Społecznej.

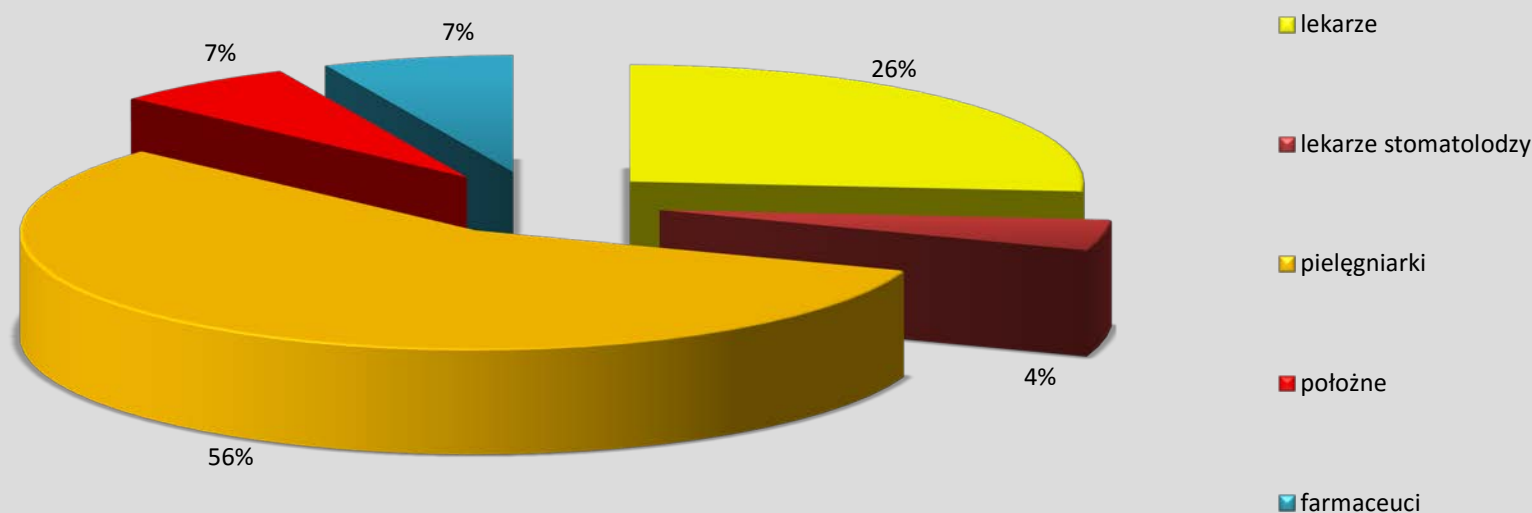
Personel służby zdrowia

W latach 1990-2014 występowały wahania wielkości zatrudnienia we wszystkich grupach personelu służby zdrowia. W ostatnim analizowanym okresie ubyło lekarzy stomatologów (w stosunku do 1990 roku ubyło 19 dentystów, tj. 15,2%).

W stosunku do 1990 roku liczba lekarzy wzrosła o 122 (tj. o 22,7%), liczba pielęgniarek o 227 (tj. o 19,2%), a liczba położnych o 18 (tj. o 12,6%). W stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego ubyło 11 lekarzy, 7 stomatologów i 17 pielęgniarek. Przybyło zaś 4 położne.

Rys. 23. Personel służby zdrowia

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Tabl. 35. Personel służby zdrowia

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014
Lekarze	538	572	557	578	632	622	642	655	586	608	601	690	697	671	660
Lekarze stomatolodzy	125	109	108	97	121	99	94	99	100	101	88	116	106	113	106
Pielęgniarki	1.182	1.176	1.205	1.237	1.297	1.313	1.393	1.419	1.366	1.399	1.446	1.384	1.401	1.426	1.409
Położne	143	158	141	141	150	147	150	148	146	161	153	159	151	157	161
	Na 10.000 ludności														
Lekarze	26,6	28,3	27,3	28,2	30,7	30,4	30,5	31,4	28,3	29,5	29,3	33,7	34,1	33,0	32,4
Lekarze stomatolodzy	6,2	5,4	5,3	4,7	5,9	4,8	4,5	4,8	4,8	4,9	4,3	5,7	5,2	5,6	5,2
Pielęgniarki	58,5	58,3	59,1	60,3	62,9	64,3	66,1	68,1	65,9	67,9	70,4	67,5	68,6	70,1	69,2
Położne	7,1	7,8	6,9	6,9	7,3	7,2	7,1	7,1	7,0	7,8	7,5	7,8	7,4	7,7	7,9

Tabl. 36. Apteki
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990	1994	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2015
Apteki	23	34	44	53	60	59	62	63	60	66	64	64	64
- w tym prywatne	-	-	-	50	57	-	61	62	60	66	64	64	64
Liczba ludności w tys. na 1 aptekę	8,8	6,0	4,7	3,9	3,5	3,5	3,3	3,3	3,4	3,1	3,1	3,2	3,2

W analizowanym okresie liczba personelu służby zdrowia przypadająca na 10.000 mieszkańców również ulegała wahaniom. W stosunku do 2013 roku wskaźnik liczby lekarzy spadł o 0,6 osoby na 10.000 ludności i w 2014 roku wyniósł 32,4. W stosunku do 1990 roku spadła liczba lekarzy stomatologów na 10 tys. i wyniosła w 2014 roku 5,2 (nastąpił spadek o 1,0 osoby na 10 tys. ludności). Analogiczny wskaźnik dla pielęgniarek wynosi 69,2 i w stosunku do 1990 roku nastąpił znaczny wzrost, bo aż o 10,7 osoby na 10 tys. ludności. W stosunku do analogicznego okresu 2013 roku nastąpił spadek liczby położnych na 10 tys. ludności (o 0,9 osoby).

Stacjonarna opieka zdrowotna

W Toruniu funkcjonuje 6 szpitali: Szpital Miejski im. Mikołaja Kopernika z Przychodnią Specjalistyczną, Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera, Wojewódzki Szpital Dziecięcy, Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny, MATOPAT Szpital Specjalistyczny Niepubliczny. W ramach stacjonarnej opieki zdrowotnej w Toruniu działa również Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Psychiatrycznego.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna

Lecznictwo ambulatoryjne w Toruniu realizowane było w 2014 roku w 114 zakładach: w 76 przychodniach i w ramach 38 praktyk lekarskich, działających na podstawie umowy z Narodowym Funduszem

Zdrowia. Liczba porad udzielonych ogółem w 2014 roku wyniosła 1.879,6 tys. W przeliczeniu na 1 mieszkańca w Toruniu udzielono 9,2 porad lekarskich.

Apteki

Od 1990 roku liczba aptek wzrosła o 41 placówki (tj. o 178%). W 2012 roku apteki prywatne stanowiły 100% ogólnej liczby aptek. W wyniku wzrostu liczby aptek spadła liczba ludności przypadająca na aptekę. W 2014 roku wyniosła 3,2 tys. i spadła w porównaniu z rokiem 1990 o 5,6 tys.

Żłobki

Funkcję opiekuńczo-wychowawczą dla najmłodszych dzieci sprawują w Toruniu żłobki miejskie. Ich liczba, w porównaniu z rokiem 1990, spadła o 8 placówek (tj. o 66,7%) w 1999 roku. W roku 2000 liczba żłobków zmniejszyła się do trzech i nie zmieniła się do roku 2011. W roku 2014 równocześnie do żłobków miejskich funkcjonowało 12 żłobków prywatnych dofinansowanych przez Gminę Miasta Toruń, co dało łączną liczbę 15 żłobków w 2014 r. W ostatnich latach liczba dzieci przebywających w żłobkach ulega znacznym wahaniom. W 2014 roku w żłobkach przebywało 993 dzieci.

Tabl. 37. Ambulatoryjna opieka zdrowotna
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnieni	1994	1998	Wyszczególnie-	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014
ZAKŁADY (przychodnie) stan w dniu 31.XII.2010 r											
- rejonowe	15	15	- ogólne	39	47	56	47	71	74	76	b.d.
- specjalistyczne	11	14	- medycyny pracy	8	13	11	18	x	x	x	x
- inne	6	5	- praktyki lekar-	43	35	43	34	41	39	38	b.d.
PORADY UDZIELONE W PRZYCHODNIACH (w tysiącach)											
- rejonowe	624	702	- ogólne	1.365	1.677	2.306	1.736	1.906,8	1.809,2	1.823,3	1.879,6
- specjalistyczne	358	523	- medycyny pracy	77	87	-	114	x	x	x	x
- inne	77	65	- praktyki lekar-	160	147	-	89	135,5	-	-	-

*) działające na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia

Tabl. 38. Żłobki
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990	1993	1996	1999	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Żłobki	12	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	6	7	10	15
Miejsca rzeczywiste	680	280	280	285	235	220	220	220	220	220	240	392	443	564	692
Dzieci przebywające	-	492	525	518	423	425	444	415	400	430	439	527	642	915	993

Statystyczna ocena stanu zdrowia mieszkańców

Do oceny wykorzystano negatywne mierniki zdrowia - umieralność, chorobowość i zachorowalność. Prezentowane w materiale dane pochodzą z opracowań Kujawsko-Pomorskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Bydgoszczy.

Zestawienia danych dokonano w oparciu o dane publicznych

i niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej udzielających świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o dane indywidualnych, indywidualnych specjalistycznych i grupowych praktyk lekarskich, pielęgniarek i położnych udzielających świadczeń zdrowotnych w ramach środków publicznych.

Tabl. 39. Zgony wg głównych przyczyn (wybranych grup chorób) i współczynnik zgonów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Toruniu

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Rok	Zgony ogółem		Choroby ukł. krążenia		Nowotwory		Choroby ukł. Oddechowego		Choroby ukł. trawiennego	
	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.
1999	1.746	87,2	718	35,9	489	24,4	139	6,9	69	3,5
2000	1.703	84,9	675	33,6	490	24,4	118	5,9	72	3,6
2002	1.663	80,6	677	32,8	494	23,9	83	4,0	70	3,4
2004	1.661	81,2	678	33,1	513	25,1	89	4,4	57	2,8
2006	1.721	85,2	669	33,1	526	26,1	95	4,7	87	4,3
2007	1.879	93,3	688	34,2	566	28,1	143	7,1	90	4,5
2008	1.747	86,8	691	34,3	519	25,8	90	4,5	93	4,6
2009	1.852	92,1	755	37,6	572	28,5	140	7,0	76	3,8
2010	1.855	90,3	711	34,6	601	29,3	144	7,0	60	2,9
2011	1.812	88,4	653	31,8	551	26,9	168	8,2	79	3,9
2012	1.903	92,9	708	34,8	621	30,6	165	8,1	80	3,9
2013	1.8091	92,7	726	35,7	581	28,5	136	6,7	84	4,1
2014	1.921	94,6	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Podstawowymi przyczynami zgonów w Toruniu, tak jak w woj. kujawsko-pomorskim i Polsce, są choroby układu krążenia, stanowiące w naszym mieście 35,7% oraz nowotwory stanowiące ok. 28,5% ogółu przyczyn. W chorobach układu krążenia najczęściej jest zgonów z powodu miażdżycy, choroby niedokrwiennej serca, zawału serca oraz chorób naczyń mózgowych. Wśród nowotworów dominują umiejscowione w obrębie narządów oddechowych (oskrzela i płuca), narządów trawiennych oraz piersi i narządów płciowych kobiet.

W 2014 roku pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej było 92.922 osób w wieku 19 lat i więcej, u których stwierdzono schorzenia. Oznacza to, że na 10 tys. ludności w tej grupie wiekowej przypadało 4.566, osób z różnymi schorzeniami (w 2013 r. 4.747).

Podobnie jak w latach poprzednich najczęstszymi problemami zdrowotnymi były choroby układu krążenia. Znaczącą grupę pacjentów stanowią osoby leczone z powodu chorób układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej, cukrzycy, przewlekłych chorób układu trawiennego, przewlekłego nieżytu oskrzeli.

Tabl. 40. Dane o stanie zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej (u których stwierdzono schorzenie będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w Toruniu)

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Rozpoznanie	2001	2003	2005	2007	2009	2010	2012	2013	2014
Nowotwory	780	1.020	1.286	1.334	2.133	2.437	3.788	3.910	4.339
Gruźlica	75	87	103	79	59	59	67	56	47
Choroby tarczycy	1.822	2.334	2.809	2.552	3.944	3.837	5.742	6.144	6.956
Cukrzyca	3.274	4.176	5.339	6.300	7.348	7.618	9.480	8.390	9.055
Niedokrwistość	1.140	1.040	1.443	1.110	1.284	1.466	2.039	2.175	2.416
Choroby obwodowego układu nerwowego	3.886	4.116	5.002	4.618	6.740	6.677	10.234	10.209	11.269
Choroby układu krążenia w tym:	19.961	25.517	28.553	29.002	38.314	39.267	51.417	52.531	50.830
- przewlekła choroba reumatyczna	1.610	1.460	1.589	1.446	1.213	1.361	1.167	522	545
- choroba nadciśnieniowa	9.576	13.664	16.253	19.081	25.360	26.600	38.700	39.134	38.056
- choroby naczyń mózgowych	1.835	1.606	1.536	1.892	1.444	1.115	1.528	1.521	1.721
- niedokrwienność serca	6.242	7.927	9.468	10.502	8.236	8.992	10.460	8.254	8.803
Przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	2.683	4.363	4.497	4.436	6.479	5.609	7.221	6.305	6.509
Przewlekłe choroby układu trawiennego	3.843	4.808	5.041	5.322	7.635	8.612	11.815	13.328	15.270
Choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	7.268	8.252	9.029	9.284	13.268	13.492	22.178	23.672	26.795
Pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej	2.153	2.287	3.457	2.963	3.127	2.993	3.920	3.716	4.761
Ogółem	41.378	49.750	58.223	56.232	68.303	65.047	96.327	96.577	92.922

Źródło: Kujawsko-Pomorskie Centrum Zdrowia Publicznego Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy

Tabl. 41. Zapadalność mieszkańców Torunia na choroby zakaźne i zatrucia

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Jednostka chorobowa	2003	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Salmonellozy-zatrucia pokarmowe	135	166	100	85	182	52	82	51	67
Ospa wietrzna	749	1.172	637	918	2069	801	885	1.2017	1.512
Różyczka	27	63	53	20	26	23	21	167	19
Wirusowe zapalenie wątroby:									
typu A	3	-	-	-	-	-	-	-	-
typu B	10	17	26	8	4	3	6	6	34
typu C	20	32	18	17	5	8	8	34	111
typu B+C	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Szczepienia p/wściekliznie osób pokąsanych	59	48	54	46	66	52	66	65	60
Świnka	x	110	27	18	24	18	14	20	13

W 2013 roku w Toruniu wskaźniki zachorowań na 10 tys. ludności dla poszczególnych jednostek chorobowych przedstawiają się na poziomie zbliżonym do wskaźników wojewódzkich, i tak:

- wskaźnik na 10 tys. ludności zachorowań na salmonellozy i zatrucia pokarmowe (wskaźnik wojewódzki – 2,2, wskaźnik toruński – 3,3),

- wskaźnik na 10 tys. ludności zachorowań na ospę wietrzną (wskaźnik wojewódzki – 67,6 wskaźnik toruński – 74,4),
- wskaźnik na 10 tys. ludności zachorowań dla osób zaszczepionych z powodu narażenia na wściekliznę (wskaźnik wojewódzki – 2,4, wskaźnik toruński – 3,0).

POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje w Toruniu Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, który jest jednostką organizacyjną Gminy Miasta Toruń, powołaną do realizacji zadań określonych przez ustawę o pomocy społecznej i inne ustawy.

W dniu 21 listopada 2013 roku została przyjęta „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Torunia na lata 2014 – 2020”. Strategia jest jednym z kluczowych dokumentów, na podstawie których realizowana jest polityka społeczna w gminie. Zawiera ona cele strategiczne i operacyjne oraz wskaźniki służące do monitorowania działań podejmowanych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia niekorzystnych dla nich sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Zadania realizowane są poprzez wykwalifikowaną kadrę pracowników socjalnych.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, poza trudną sytuacją materialną, dotknięte są różnymi dysfunkcjami jak: bezrobocie, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych i niepełnych, sieroctwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, samotności osób starszych, różnego rodzaju dysfunkcje i trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Pomocą w formie zadań zleconych i zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania w roku 2014 objęto ogółem 5 624 rodzin tj. o 4,82% rodzin mniej w porównaniu do roku ubiegłego - na ogólną liczbę osób w tych rodzinach 11 510, w tym:

- w formie świadczeń pieniężnych - 5 025 rodzin tj. o 3,43% mniej niż w roku 2013 o liczbie osób w tych rodzinach - 10 668,
- w formie świadczeń niepieniężnych - 5 245 rodzin tj. o 11,24% mniej niż w 2013 roku o liczbie osób w tych rodzinach - 10 937.

W ramach zadań własnych Ośrodek objął pomocą 5 621 rodzin, którym przyznano świadczenie w trybie decyzji, na ogólną liczbę 11.499 osób w tych rodzinach. Stanowi to 4,88% rodzin mniej niż w roku 2013.

Pomocą w ramach zadań zleconych objęto 14 rodzin, na ogólną liczbę 33 osób w tych rodzinach. Rodzinom tym świadczone pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te wykonywane są przez osoby posiadające odpowiednie przygotowanie specjalistyczne, a także doświadczenie w pracy z osobami dotkniętymi chorobą psychiczną.

W porównaniu do roku 2013 o 1,4% nastąpił wzrost w liczbie świadczeniobiorców i o 37,09% wzrost w liczbie zrealizowanych godzin oraz w ogólnym koszcie zrealizowanego zadania.

Tabl. 42. Zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

	2010	2011	2012	2013	2014
Zadania własne					
Liczba rodzin	6.270	5.527	5.512	5.909	5.621
Liczba osób	13.529	11.697	11.416	12.257	11.499
Zadania zlecone					
Liczba rodzin	11	8	10	10	14
Liczba osób	13	14	27	24	33

Tabl. 43. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych w latach 2013 – 2014 pomocą społeczną

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	2013			2014		
	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych	11 679	5.915	12.281	10 887	5.624	11.510
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	10	10	24	14	14	33
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	11 673	5.909	12.267	10 884	5.621	11.499
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej /pomoc finansowa i praca socjalna/	-	6.957	14.437	-	5.774	12.009
W tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	-	1.042	2.156	-	1.150	3.758
Praca socjalna prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny	Liczba kontraktów socjalnych - 547 Liczba osób objęta kontraktami socjalnymi - 652			Liczba kontraktów socjalnych - 113 Liczba osób objęta kontraktami socjalnymi - 139		

Nieprzerwanie od kilku lat najczęściej rodzin, które otrzymały pomoc, to rodziny dotknięte problemem bezrobocia. Ten czynnik występuje w przypadkach 3.062 rodzin i dotyczy 7.248 osób wchodzących w skład tych rodzin. W porównaniu do roku 2013 jest to spadek o 7,91%.

Równie charakterystyczną przyczyną trudnej sytuacji życiowej jest długotrwała choroba oraz niepełnosprawność. Pierwszy czynnik dotyczy 2.454 rodzin na ogólną liczbę 4.559 osób w tych rodzinach,

natomiast niepełnosprawność dotyczy 1.796 rodzin na ogólną liczbę 3.222 osób w tych rodzinach. W pierwszym przypadku, w porównaniu do roku 2013, nastąpił wzrost rodzin o 5,73% a w przypadku niepełnosprawności spadek o 2,40%. Nastąpił też o 12,93% spadek liczby rodzin, w których o pomoc ubiegały się osoby borykające się z różnymi trudnościami w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

Tabl. 44. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w 2014 r.

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	4 364	9 966
Bezdomność	302	350
Potrzeba ochrony macierzyństwa	797	3 141
w tym: rodziny wielodzietne	130	704
Bezrobocie	3 062	7 248
Niepełnosprawność	1 796	3 222
Długotrwała choroba	2 454	4 559
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	910	3 026
w tym: Rodziny niepełne	797	2 390
Rodziny wielodzietne	207	1257
Przemoc w rodzinie	21	55
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	-	-
Alkoholizm	145	213
Narkomania	31	41
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	155	223
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	5	6
Zdarzenie losowe	33	73
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	-	-

W 2014 roku w ramach zadań własnych i zleconych z pomocy Ośrodka skorzystało 5 624 rodzin osób tj. ok. 5% mniej niż w roku 2013. Zdecydowanie największa liczba osób korzystała z zasiłków celowych, tę formę pomocy przyznano 4 781 rodzinom na ogólną liczbę

10 407 osób funkcjonujących w tych rodzinach. Znaczna była również liczba osób i rodzin korzystających z zasiłków okresowych. Wynosiła ona 4 766 i choć w liczbie rodzin w stosunku do roku 2013r. nastąpił niewielki spadek o 1,47%.

Tabl. 45. Typy rodzin objętych pomocą w latach 2013 - 2014 r.

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE		2013		2014	
		LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
RODZINY OGÓŁEM		6 957	14 437	5 774	12 009
liczba osób w rodzinie	1	3 494	3 494	3 099	3 099
	2	1 309	2 618	925	1 850
	3	1 006	3 018	715	2 145
	4	653	2 612	544	2 176
	5	294	1 470	263	1 315
	6 i więcej	201	1 225	228	1 424
w tym rodziny z dziećmi ogółem		2 486	8 406	2 232	7 676
o liczbie dzieci	1	1 113	2 672	935	2 221
	2	799	2 802	725	2 537
	3	369	1 683	365	1 661
	4	136	753	133	725
	5	45	297	50	330
	6	15	115	14	107
	7 i więcej	9	84	10	95
RODZINY NIEPEŁNE OGÓŁEM		1 340	3 817	1 178	3 382
o liczbie dzieci	1	669	1 355	561	1 125
	2	399	1 206	372	1 144
	3	179	739	168	688
	4 i więcej	93	517	77	425
RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW OGÓŁEM		306	407	271	370
o liczbie osób	1	240	240	211	211
	2	40	80	36	72
	3	19	57	16	48
	4 i więcej	7	30	8	39

W ciągu 2014 roku na terenie Gminy Miasta Torunia funkcjonowało 318 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, w których umieszczonych było łącznie 457 dzieci, w tym 58 dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności.

1. Rodziny zastępcze:

a) spokrewnione – 237 (283 dzieci)

b) niezawodowe – 61 (77 dzieci)

c) rodziny zawodowe – 12 (47 dzieci), w tym:

– specjalistyczne – 4 rodziny (13 dzieci)

– pełniące zadania pogotowia rodzinnego – 5 rodzin (28 dzieci)

– zawodowe – 3 rodziny (6 dzieci)

2. Rodzinne Domy Dziecka – 8 (50 dzieci).

Ustanowionych zostało 33 nowe rodziny zastępcze (24 spokrewnionych i 9 niezawodowych), w których umieszczono łącznie 43 dzieci.

Tabl. 46. Rodzinna piecza zastępcza w okresie od stycznia do grudnia 2014 roku.

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

L.P.	FORMA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	ILOŚĆ RODZIN	ILOŚĆ DZIECI	ILOŚĆ NOWO UTWORZONYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH 2014 r.
1.	Rodziny spokrewnione	237	283	24
2.	Rodziny niezawodowe	61	81	9
3.	Rodziny zawodowe – pełniące funkcje pogotowia rodzinnego	5	28	-
4.	Rodziny zawodowe specjalistyczne	4	13	-
5.	Rodziny zastępcze zawodowe	3	6	2
6.	Rodzinne Domy Dziecka	8	46	1
Razem		318	457	36

Tabl. 47. Instytucjonalna piecza zastępcza w okresie od 01.01. do 31.12.2014 r.

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lp.	Wyszczególnienie	W okresie od 01.01.2014 r. do 30.06.2014 r.	W okresie od 01.07.2014 r. do 31.12.2014 r.
1.	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym pełniących funkcję:	7	8
1.1.	socjalizacyjną	3	4
1.2.	interwencyjną	1	1
1.3.	specjalistyczno-terapeutyczną	0	0
1.4.	rodzinną	3	3
2.	Miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (przeciętnie), z tego pełniących funkcję:	128	142
2.1.	socjalizacyjną	90	104
2.2.	interwencyjną	14	14
2.3.	specjalistyczno-terapeutyczną	0	0
2.4.	rodzinną	24	24
3.	Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (przeciętnie), z tego pełniące funkcję:	132	136
3.1.	socjalizacyjną	91	104
3.2.	interwencyjną	17	11
3.3.	specjalistyczno-terapeutyczną	0	0
3.4.	rodzinną	24	21
4.	Osoby zatrudnione w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	83	67

W roku sprawozdawczym 2014 r. 117 wychowanków opuściło placówki opiekuńczo-wychowawcze. Spośród tych, którzy nie ukończyli 18 roku życia: 30 dzieci powróciło do rodziny naturalnej, 17 dzieci zostało umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, 40 dzieci zostało umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, 1 dziecko zostało przysposobione i 1 dziecko umieszczone w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie GMT opuściło 20 wychowanków powyżej 18 roku życia. Spośród pełnoletnich osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze 5 osób powróciło do swoich rodzin, 2 osoby założyły własne gospodarstwo domowe i 1 wyjechała za granicę.

Na dzień 31 grudnia 2014 r. w ośmiu placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie GMT przebywało 124 wychowanków, w tym:

- 6 dzieci poniżej 1 roku życia,
- 12 wychowanków w wieku od 1 roku życia do 3 roku życia,
- 11 wychowanków w wieku od 4 do 6 lat,
- 30 wychowanków w wieku od 7 do 13 lat oraz
- 58 wychowanków w wieku od 14 do 17 lat.

Grupa pełnoletnich wychowanków w wieku od 18 do 24 lat liczyła 8 osób.

KULTURA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu oraz informacji Wydziału Kultury Urzędu Miasta.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą miasta Torunia
3. Stan księgozbioru w bibliotekach wykazany jest w woluminach (tomach). Do księgozbioru zaliczono druki zwarte (książki i broszury) oraz gazety i czasopisma.
4. Muzea - dane dotyczą muzeów podległych samorządowi wojewódzkiemu i gminnemu oraz Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika.

Teatry

W Toruniu istnieją trzy teatry samorządowe tj. Teatr im. W. Horzycy oraz Impresaryjny Teatr Muzyczny podległe samorządowi województwa kujawsko – pomorskiego a także Teatr Baj Pomorski podległy samorządowi gminnemu. Ofertę kulturalną wzbogacają instytucje prywatne: Teatr Lalek „Zaczarowany Świat”, Teatr Impresaryjny AFISZ, Teatr VAŠKA oraz Teatr WICZY działający w ramach Stowarzyszenia Teatr Wiczy.

Teatr Baj Pomorski

Do zakresu działania Teatru należy zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa, tworzenie i upowszechnianie kultury teatralnej szczególnie wśród dzieci i młodzieży, upowszechnianie narodowego dziedzictwa kulturalnego oraz godne reprezentowanie kultury polskiej za granicą.

W 2014 roku Teatr „Baj Pomorski” w Toruniu przygotował 4 premiery teatralne, wystawił : 331 widowisk dla 55 089 widzów, realizowane były działania edukacyjne i popularyzatorskie (warsztaty, spotkania, zajęcia teatralne), konferencje dla nauczycieli, działania okolicznościowe. Teatr brał udział w festiwalach i przeglądach teatralnych.

Ponadto w dniach 10-18 października 2014 roku Teatr zorganizował XXI edycję Międzynarodowego Festiwalu Teatrów Lalek SPOTKANIA, w ramach których odbyło się kilkadziesiąt wydarzeń. Zaprezentowano, 13 przedstawień konkursowych przywiezionych przez teatry z Włoch, Grecji, Niemiec, Czech i Polski. Natomiast w dniach 21 – 23 listopada odbyły się 29 Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora. Na festiwal złożyły się prezentacje 10 monodramów, spotkanie z twórcami teatru jednoosobowego i organizatorami wcześniejszych edycji, spotkania autorskie oraz wydarzenia związane z obchodami 100. rocznicy urodzin Bohumila Hrabala.

Instytucje muzyczne

Do zakresu działania Orkiestry należy rozwijanie i zaspokajanie potrzeb muzycznych, upowszechnianie muzyki, rozwój kultury, pozyskiwanie i przygotowywanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenie jej wartości. W 2014 roku w ramach XXXV Sezonu Artystycznego zrealizowano 76 koncertów symfonicznych dla 17.504 słuchaczy. Zrealizowano cykle koncertowe zatytułowane „Czas dla nas”, „Mistrzowie Polskiej Wiolinistyki”, a także wykonane zostały specjalne koncerty z okazji urodzin Mikołaja Kopernika i kanonizacji Papieża Jana Pawła II. Prowadzona była współpraca z organizatorami Festiwalu Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich PROBALTCA zorganizowano 12 koncertów w ramach XVIII edycji Festiwalu Europa - Toruń. Muzyka i Architektura i zakończono realizację projektu „Dyrygent - Rezydent”. W ramach realizacji programów edukacyjnych dla dzieci ze szkół podstawowych, gimnazjów i przedszkoli oraz dla młodzieży licealnej odbyło się łącznie 459 audycji muzycznych dla 73.721 uczniów. Ponadto orkiestra zorganizowała konkurs poświęcony życiu i twórczości Piotra Czajkowskiego adresowany do uczniów szkół ogólnokształcących. Finał z udziałem 93 osób odbył się 18 czerwca w Dworze Artusa.

Instytucje kultury

W Toruniu działają domy, ogródki i kluby kultury, stowarzyszenia kulturalne, związki twórcze i fundacje kultury. Miasto jest organizatorem w stosunku do dwóch placówek edukacyjnych tj. Młodzieżowego Domu Kultury i Ogniska Pracy Pozaszkolnej „Dom Harcerza” oraz instytucji kultury: Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej, Centrum Kultury „Dwór Artusa”, Domu Muz, Centrum Kultury „Zamek Krzyżacki” oraz „Toruńskiej Agendy Kulturalnej”.

Działalność galeryjną w Toruniu prowadziły w roku 2014 Galeria Sztuki Wozownia, Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka (instytucje samorządu województwa kujawsko – pomorskiego) oraz Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” (współprowadzone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, samorząd województwa kujawsko – pomorskiego oraz samorząd miasta Toruń). Wystawy prezentowane były także w innych instytucjach kultury jak np. Domu Muz, Centrum Kultury „Dwór Artusa” czy Muzeum Okręgowym w Toruniu.

W sferze muzyki działa Toruńska Orkiestra Symfoniczna – będąca samorządową instytucją kultury oraz Zespół Kameralny „MULTICAMERATA” – podmiot prywatny.

Centrum Sztuki Współczesnej

Podstawowym celem Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu jest realizacja tworzenie, zarządzanie i udostępnianie regionalnej kolekcji sztuki współczesnej zapoczątkowanej Narodowym Programem Kultury „Znaki Czasu”, a także prowadzenie działalności wystawienniczej i wydawniczej, prowadzenie działalności edukacyjnej i promocyjnej na rzecz sztuki współczesnej, organizowanie krajowej i międzynarodowej wymiany artystycznej oraz festiwali, koncertów, wykładów, warsztatów, konferencji, seminariów i programu filmowego, prowadzenie biblioteki oraz bazy danych dotyczących twórców i dzieł sztuki współczesnej. Instytucja prowadząc swą działalność współpracuje ze środowiskami twórczymi oraz z polskimi i zagranicznymi podmiotami publicznymi i prywatnymi w zakresie rozwoju sztuki współczesnej.

Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu od 1 stycznia 2010 roku jest instytucją kultury, wpisaną do rejestru prowadzonego przez Gminę Miasta Toruń. Centrum prowadzone jest jako wspólna instytucja przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Województwo Kujawsko – Pomorskie i Gminę Miasta Toruń.

W 2014 roku w Centrum Sztuki Współczesnej zaprezentowano 13 wystaw, w tym międzynarodową wystawę "ARENA" z udziałem 44 artystów, zbiorową wystawę polskich artystów współczesnych "CRIMESTORY". Zorganizowano również 3 festiwale, w tym PLASTER – Międzynarodowy Festiwal Plakatu i Typografii oraz CoCart Music. Kontynuowano realizację projektów długoterminowych. W ramach jednego z nich odbył się Festiwal Architektury i Wzornictwa TORMIAR, obejmujący 2 wystawy, ogólnopolską konferencję naukową, warsztaty i wydarzenia edukacyjne oraz targi designu.

W w/w imprezach udział wzięło 94.788 osób. W działającym w CSW Kinie Centrum odbywały się seanse i tematyczne przeglądy filmów. Ogółem odbyło się 1.019 seansów dla 23.029 widzów. Dodatkowo w instytucji zrealizowano 182 wydarzenia edukacyjne, w których wzięły udział 6.275 osób. Odbyło się także 80 spotkań autorskich i okolicznościowych, w których uczestniczyło 7.846 osób. W CSW Znaki Czasu sprzedano i rozdano 32.212 bilety na wystawy (w tym 1.408 normalnych, 1.646 ulgowych, 61 rodzinnych i 29.212 bezpłatnych) oraz 20.825 biletów wstępu do kina.

Centrum Kultury Dwór Artusa

Do zakresu działalności Dworu Artusa należy inicjowanie i wspieranie działalności kulturalnej sprzyjającej kreowaniu postaw twórczych oraz powstawaniu różnorodnych form i przejawów aktywności twórczej,

a tym samym zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa. W 2014 roku instytucja zrealizowała 102 imprezy własne, z udziałem 23.969 widzów, w tym: 39 koncertów, 22 innych imprez takich jak spotkania i wieczory autorskie oraz 8 wystaw. Ponadto współorganizowano 22 imprezy z udziałem 2 528 osób i 98 imprez obcych (wynajmy sal z udziałem 20.290 osób). Wydarzenia odbywały się m.in. w ramach cykli: „Świat i okolice”; „Czwartki z filozofią”, Poranek Seniora, Artus Cinema, wydawano trzy numery 'Informatora waARTO!.' Sztandarową imprezą instytucji był Forte Artus Festiwal. Ponadto instytucja współorganizowała także XX Toruński Festiwal Książki, zorganizowano i rozstrzygnięto kolejną edycję Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „O liść konwalii” im. Zbigniewa Herberta oraz zorganizowano imprezy w ramach Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki.

Dom Muz

Dom Muz jest instytucją kultury prowadzącą działalność merytoryczną w obiektach przy ul. Podmurnej 1/3, ul. Poznańskiej 52, Okólnej 169 oraz na terenie miasta Torunia. Dom Muz organizuje imprezy artystyczne, popularyzuje i prezentuje dokonania amatorskiego ruchu artystycznego, stwarza warunki dla rozwoju kultury, organizuje konkursy i przeglądy, upowszechnia wiedzę o kulturze, sztuce i literaturze. Oferta programowa instytucji jest cały czas uaktualniana i poszerzana zgodnie z potrzebami uczestników i potencjalnych odbiorców.

Dom Muz jest instytucją kultury prowadzącą działalność merytoryczną w obiektach: przy ul. Podmurnej 1/3; ul. Poznańskiej 52; ul. Okólnej 169 oraz na terenie miasta Torunia. Do zakresu działalności Domu Muz należy inicjowanie i wspieranie działalności kulturalnej sprzyjającej kreowaniu postaw twórczych oraz powstawaniu różnorodnych form i przejawów aktywności twórczej. W 2014 roku zorganizowano 184 imprezy dla ok. 9.523 osób.

W „Domu Muz” przy ul. Podmurnej odbywały się: próby kapeli klezmerskiej „Miniorkiestra”; gitarowego duo jazzowego „Jazziomals”; wystawy m.in. malarstwa, grafiki, koncerty, imprezy cykliczne. W filii „Domu Muz” przy ul. Poznańskiej 52 oraz przy ul. Okólnej 169 zajęcia i spotkania są skierowane do wszystkich grup wiekowych. Odbywają się one w formie zajęć stałych (zespoły wokalne, taneczne, muzyczne, kluby: Seniora, AA, Modelarstwa Lotniczego), warsztatów teatralnych, wystaw, koncertów, klubów zainteresowań. W filiach Domu Muz przy ul. Poznańskiej i przy ul. Okólnej zorganizowano m.in. wystawy prac plastycznych (w tym uczestników zajęć); koncerty, przedstawienia teatralne, spotkania tematyczne i okolicznościowe. W filii przy ul. Okólnej czynna była Świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży, działająca w ramach kontynuowanego projektu z zakresu psychoprofilaktyki, finansowanego przez Gminę Miasta Toruń.

Instytucja była organizatorem imprez cyklicznych tj. eliminacji miejskich i powiatowych Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego, Zaduszek Jazzowych, a także włączyła się w organizację Toruńskiego Festiwalu Książki i Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki.

W dniach 22-24.08. okresie letnim instytucja zorganizowała 14 edycję Międzynarodowego Festiwalu Harmonijki Ustnej Harmonica Bridge Toruń, w którym odbyło się 7 koncertów. Ponadto zorganizowano trzy spotkania w ramach Jazzowej Akademii Kultury oraz Zaduszki Jazzowe z koncertem zespołu Eljazz Quintet.

Centrum Kultury Zamek Krzyżacki

Do zakresu działania Centrum Kultury Zamek Krzyżacki należy kulturalne i turystyczne zagospodarowanie terenu ruin zamku krzyżackiego wraz z otoczeniem, trwała ochrona powierzonego dziedzictwa kulturowego oraz promocja tego miejsca.

W 2014r. Centrum Kultury zorganizowało imprezy plenerowe popularyzujące miejsce i jego historię m.in.: Festyn Średniowieczny (28.06.2014); Toruńskie Medievalia (14.06.); Inszenizacje Zamkowe (03.08.), Zamkowe Spotkania z Poezją (19.07.); koncertu zespołu

„Jambo Africa” (23.08) oraz wiele wykładów, „żywych lekcji historii”; średniowieczny turniej rycerski.

Sprzedano 20.633 bilety, w tym: 9.137 normalnych, 6.974 ulgowych, 4.088 rodzinnych, 434 grupowych. Zaprezentowano 28 pokazów „Komturii”, sprzedano 610 biletów płatnych, wydano 249 bezpłatnych biletów. Ogółem Zamek Krzyżacki odwiedziło: 121.575 osób.

Toruńska Agenda Kulturalna

Do zakresu działania Toruńskiej Agendy Kulturalnej należy prowadzenie działalności w zakresie kreowania i rozwijania działalności kulturalnej prowadzonej na terenie miasta Torunia, w także promocja miasta Torunia ukierunkowana na zbudowanie kulturalnej marki miasta. Głównym wydarzeniem artystycznym zorganizowanym przez instytucję w 2014 roku były zrealizowany w dniach 26 – 30.08. Bella Skyway Festival, którego instalacje świetlne obejrzało ponad 300.000 osób. Do innych znaczących przedsięwzięć należał Festiwal Sztuki Faktu (10-12.04), Festiwal Piosenki i Ballady Filmowej (31.07-02.08) oraz spektakl plenerowy „Basculoscopia” (2-3.05). Ponadto w ramach realizacji zadań instytucja zrealizowała koncerty kolęd na Rynku Nowomiejskim, Sylwester Miejski, obchody „Święta Trzech Króli”, „Święta Tańca”, „Święta Muzyki” oraz szeregu wydarzeń w ramach „Kulturalnego Lata”. Ponadto raz kolejny instytucja realizowała program „Mikrowsparcia”.

Centrum Nowoczesności „Młyn wiedzy”

Otwarcie Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy” nastąpiło 9 listopada 2013 roku. Siedziba instytucji to dawne młyny Richtera, budynki zbudowane na przełomie XIX i XX w. Na przestrzeni 5 tys. m², na 6 kondygnacjach znajduje się przestrzeń wystawiennicza, pracownie naukowe, sale ekspozycyjne dla dzieci i biura.

Do zadań Centrum należy popularyzacja osiągnięć nauki, techniki i kultury, dorobku naukowego oraz kulturowego oraz wzbudzanie ciekawości świata poprzez zainteresowanie naukami przyrodniczymi, technicznymi oraz różnorodnymi formami aktywności kulturalnej i artystycznej. W ciągu pierwszego roku działania centrum odwiedziło 82.795 zwiedzających, ponad 11.000 uczestników warsztatów, którzy odwiedzili 9 wystaw, w tym dwie stałe „O obrotach” i „Rzeka”. Odbył się również pierwszy science show „Jajem w naukę”

Biblioteki

W Toruniu działa Wojewódzka Biblioteka Publiczna - Książnica Kopernikańska posiadająca 14 filii znajdujących się w różnych dzielnicach miasta, Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej (instytucje samorządu województwa kujawsko – pomorskiego) oraz Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Biblioteki działają także w strukturach pozostałych szkół wyższych istniejących w Toruniu jak np. przy Wyższej Szkole Bankowej. Ponadto istnieje Biblioteka Diecezjalna im. ks. Stanisława Kujota, która jest agendą diecezjalną i podlega Biskupowi Toruńskiemu. Możliwość korzystania ze zbiorów bibliotecznych stwarzają także biblioteki działające w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i średnich.

Biblioteki publiczne

Liczba placówek bibliotecznych (bibliotek, filii i punktów bibliotecznych) w porównaniu do roku poprzedniego roku pozostała bez zmian. Księgozbiór bibliotek ulegał wahaniom. Od 2013 roku liczba woluminów wzrosła o 13,3 tys. (tj. o 1,8%). Na przestrzeni ostatnich lat liczba wypożyczeń ulega wahaniom. Należy jednak zauważyć, iż w 2014 roku wypożyczono o 25,8 tys. woluminów (tj. o 4,65%), mniej niż w roku poprzednim.

Muzea

W Toruniu działają cztery placówki muzealne: Muzeum Okręgowe w Toruniu (instytucja samorządu gminy), Muzeum

Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej – Prűfferowej (instytucja samorządu województwa kujawsko – pomorskiego) oraz Muzeum Uniwersyteckie i Muzeum Przyrodnicze UMK. Ofertę kulturalną w tym zakresie wzbogacają podmioty prywatne: Żywe Muzeum Piernika, Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa oraz Muzeum Pomorskie Armii Krajowej i Wojskowej Służby Polek prowadzone przez organizację pozarządową.

Muzeum Okręgowo

W skład Muzeum Okręgowego wchodzi Ratusz Staromiejski, Kamienica Mieszczańska (Dom Kopernika), Kamienica pod Gwiazdą, Dom Eskenów oraz Muzeum Podrůżników im. Tony Halika, obiekt przy ul. św. Jakuba 20a oraz spichrze przy ul. Ciasnej 4/6/8.

Muzeum prowadzi działalność, która obejmuje ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie, opracowanie naukowe oraz udostępnianie dóbr

kultury do celów naukowych i edukacyjnych. Muzeum prowadzi badania naukowe i działalność oświatową oraz popularyzatorską w zakresie podstawowych wartości sztuki, historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej.

W 2014 roku udostępniono publiczności: 25 nowych wystaw m.in.: „Honorowi Obywatele Torunia”, „Torunianie u Ojca Świętego Jana Pawła II”, „Ozdoba czy amulet? Biżuteria etniczna”, „Toruńskie Nowe Miasto – 750 lat lokacji”, „Wojciech Jakubowski- rysunek, grafika, rzemiosło artystyczne”. Ponadto wydano 13 publikacji. Ekspozycje Muzeum Okręgowego w Toruniu zwiedziło: 292.426 osób, sprzedano 65.196 biletów normalnych; 69.824 biletów ulgowych, wydano : 60.632 bilety bezpłatne; w wernisażach wystaw i innych spotkaniach udział wzięło 33.033 osoby. W dniu 5 grudnia w Domu Eskenów udostępniono publiczności część III stałej wystawy „Toruń i jego historia” poświęconej okresowi od wieku XIX do zakończenia II wojny światowej.

Tabl. 48. Biblioteki publiczne

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014
Placówki biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	54	44	50	53	44	43	46	43	39	41	36	41	41
Liczba ludności na 1 placówkę	3.745	4.633	4.102	3.682	4.644	4.900	4.528	4.818	5.282	5.008	5.675	4.962	4.955
Księgozbiór (tys.)	863,4	851,4	823,4	812,2	796,8	786,3	774,7	794,3	773,9	762,8	745,7	749,1	762,4
Czytelnicy zarejestrowani w ciągu roku (tys.)	37,6	41,0	41,5	42,6	41,2	45,1	44,1	37,4	32,1	30,5	29,1	26,6	25,2
Wypożyczenia w ciągu roku (tys.)	792,2	898,9	876,2	781,8	791,0	895,5	874,7	717,6	660,0	587,7	567,3	554,8	529,0
Księgozbiór na 1.000 ludności	4.270	4.177	4.014	3.938	3.899	3.732	3.719	3.785	3.756	3.715,4	3.649,9	3.682,0	3.752,7
Czytelnicy na 1.000 ludności	186	202	203	206	202	214	212	181	156	148	142	130	124
Wypożyczenia na 1.000 ludności	3.915	4.412	4.272	3.791	3.871	4.240	4.198	3.463	3.206	2.862,6	2.769,6	2.727,0	2.603,9

Wydarzenia kulturalne

W 2014 roku odbyło się ponad 1400 wydarzeń kulturalnych, spektakli, koncertów, wystaw zorganizowanych przez miejskie instytucje, w których wzięło udział łącznie 1.100.000 osób.

Zostało zrealizowanych 76 projektów zorganizowanych przez organizacje pozarządowe wspierane ze środków Gminy Miasta Toruń, w których wzięło udział ponad 260.000 uczestników. Łącznie współpracowano z artystami z 33 krajów, wśród których znalazły się . USA, Kolumbia, Japonia, Chiny, Tajlandia, Tajwan, Turcja, Rosja, Ukraina, Litwa, Estonia, Szwecja, Irlandia, Wielka Brytania, Francja, Hiszpania, Niemcy, Belgia, Szwajcaria, Włochy, Słowacja, Czechy, Serbia, Chorwacja, Rumunia, Węgry. Na trwałe do kalendarza imprez odbywających się co roku w Toruniu wpisał się organizowany przez Urząd Miasta Torunia, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Towarzystwo Naukowe w Toruniu – Toruński Festiwal Nauki i Sztuki, popularyzujący naukę, a także sztukę wśród mieszkańców Torunia i regionu. Na festiwal, który odbył się w dniach 25 – 29 kwietnia 2014 roku złożyło się 168 imprez z 39 dziedzin nauki i sztuki.

Wśród wielu cyklicznych imprez o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym. warto wymienić w szczególności Międzynarodowy Festiwal Filmowy TOFIFEST, Toruń Blues Meeting Festival, Międzynarodowy Festiwal Harmonijki Ustnej Harmonica Bridge, Jazz Od Nowa Festiwal, Świętojański Festiwal Organowy, Artus Forte Festiwal, Akademickie Spotkania Teatrów Alternatywnych KLAMRA, Festiwal Sztuki Bilbordowej Art.Moves, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek SPOTKANIA, Toruński Festiwal Książki, Międzynarodowy Festiwal „Europa – Toruń. Muzyka i Architektura”, festiwal światła BELLA SKYWAY FESTIVAL, Festiwal

Piosenki i Ballady Filmowej, Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora. Międzynarodowy Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich PROBALTICA. Po kilkuletniej przerwie 6-7 września 2014 r. w Toruniu odbyło się Święto Piernika. Impreza uczciła 250-lecie Fabryki Cukierniczej "Kopernik". W warsztatach pieczenia pierników, pokazach, koncertach i piernikowych zabawach wzięły udział tysiące osób.

Nagrodę Miast Partnerskich Torunia i Getyngi im. Samuela Bogumiła Lindego w roku 2014 otrzymali polski prozaik, Janusz Rudnicki oraz niemiecki prozaik Wilhelm. Nagroda została wręczona 6 lipca 2014 roku w Getyndze.

Nagroda Artystyczna Miasta Torunia im. G. Ciechowskiego została wręczona podczas specjalnego koncertu w dniu 13 grudnia 2014 r., otrzymał ją Tomasz Organek. W roku 2014 kolejny raz rozstrzygnięto plebiscyt pn. Toruńskie Gwiazdy. Wręczono nagrody Prezydenta Miasta Torunia w kategoriach: Nadzieja, Zespół, Płyta i Dj Roku.

Polityka kulturalna Miasta realizowana była poprzez Stypendia Miasta Torunia w dziedzinie kultury oraz dotacje dla organizacji pozarządowych. W roku 2014 stypendia na realizację projektów kulturalnych z dziedziny kultury otrzymało 28 osób zajmujących się różnymi dziedzinami kultury (10 stypendiów rocznych i 18 półrocznych), a miasto wydatkowało na ten cel kwotę 150.000 zł. W wyniku rozstrzygnięcia otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych związanych z realizacją zadań gminy w zakresie wspierania rozwoju kultury i ochrony jej dóbr oraz podtrzymywania tradycji narodowej zawarto 76 umów dotacji.

W dniu 13 grudnia 2012 r. Rada Miasta Torunia przyjęła w drodze uchwały „Strategię Rozwoju Kultury Miasta Torunia do Roku 2020”. Strategia wyznaczyła łącznie 4 cele strategiczne, 11 celów operacyjnych oraz 38 zadań czyli przedsięwzięć priorytetowych koniecznych

do osiągnięcia danego celu operacyjnego. Wdrażanie koordynuje powołany w dniu 27 marca 2013 r. zarządzeniem Prezydenta Miasta Torunia 11-osobowy Zespół ds. Wdrażania Strategii Rozwoju Kultury Miasta Torunia do roku 2020. Spośród przykładowych działań zespołu należy wymienić i inicjowanie i wspieranie działań artystycznych wzbogacających całoroczną ofertę kulturalną, w tym w szczególności letnią. Między innymi na Rynku Staromiejskim stanęła Scena Letnia, na której odbyły się łącznie 52 koncerty od muzyki klasycznej, poprzez blues, rock i pop aż do nowoczesne alternatywne brzmienia. Dodatkowo również 21 różnego rodzaju wydarzeń przygotowanych przez instytucje miejskie: pokazów naukowych i tanecznych, warsztatów dla dzieci i spektakli teatralnych. Natomiast wcześniejsza formuła nowatorskiego projektu „Czwartkowa Aktywność Debiutantów”, realizowana była tym razem pod nazwą „Scena Jest Wasza” daje młodym muzykom i zespołom możliwość zaprezentowania się szerszej publiczności oraz walki o nagrodę główną w postaci realizacji profesjonalnego wideoklipu. W ramach akcji „Scena Jest Wasza” odbyło się łącznie 12 koncertów. W ramach realizacji postulatów organizacji imprez kulturalnych poza terenem Starego Miasta w dniach 2 i 3 u zbiegu Szosy Lubickiej i ulicy Przy Skarpie po raz pierwszy w Polsce został zaprezentowany spektakl francuskiej grupy Pipotal. Artyści zagrali w Toruniu dwukrotnie w dniu 2 maja gromadząc pomimo niesprzyjającej pogody ok. 3.000 widzów, powtórka w dniu 3 maja zgromadziła ok. 6.000 widzów.

W 2014 roku toruńskie instytucje kultury zrealizowały m.in.: 2.029 warsztatów muzealnych; 459 audycji muzycznych, ponad 250 warsztatów plastycznych, rodzinnych, oprowadzań kreatywnych.

Kina

W latach 1990-2004 roku liczba kin spadła o 5 (tj. o 71,4%). W Toruniu w roku 2014 było 5 kin w których znajdowało się łącznie 23 sale. Na 1 miejsce, których w sumie jest 4.455, przypada 46 mieszkańców Torunia.

Planetarium

Od 1994 roku działa toruńskie Planetarium im. Władysława Dzięwulskiego. Cieszy się ono dużą frekwencją turystyczną, szczególnie w okresie maj-czerwiec. Poza sezonem turystycznym odwiedzane jest przez uczniów i nauczycieli, ze względu na swoją bogatą ofertę edukacyjną, wspomagającą nauczanie przedmiotów przyrodniczych. Od lipca 2005 roku udostępniona zwiedzającym jest Sala Orbitarium, w której można sterować urządzeniami sondy kosmicznej Cassini, tylko o połowę mniejszej od oryginalnej, która cały czas pracuje na orbicie Saturna. Na zawieszonych ekranach można wyświetlić krótkie animacje komputerowe i prześledzić losy innych misji kosmicznych oraz poznać bliżej planety Układu Słonecznego. W kwietniu 2012 r. udostępniono dla zwiedzających salę Geodium z interaktywną wystawą. Wystawa oświęcona jest Ziemi jako planecie. Jej centralnym elementem jest obracający się i odpowiednio oświetlony model kuli ziemskiej o średnicy 2,15 m. Dzięki grze światła w łatwy sposób można przekonać się, dlaczego mamy cztery pory roku, a po dniu następuje noc. Wokół globusa znajdują się interaktywne urządzenia, dzięki którym można samodzielnie eksperymentować, włączając odpowiednie przyciski. Na wystawie są też 2 stanowiska z kolekcją skał i minerałów.

Cztery narożniki sali Geodium to plastyczne instalacje pokazujące, jak na przestrzeni dziejów zmieniała się nasza planeta. Odwiedzający znajdą tam wybuchający wulkan, ocean będący kolebką życia, monumentalny lodowiec z zorzami polarnymi, czy wreszcie makietę cywilizacji człowieka. Wykaz stanowisk interaktywnych w sali Geodium: pole magnetyczne, trzęsienie Ziemi, konwekcja, atmosfera Ziemi, efekt Coriolisa, precesja osi ziemskiej, płyty litosferyczne, lepkość cieczy, cyklon, krążek Newtona, tworzenie wydm, źródła energii odnawialnej i start rakiety. W 2013 roku w seansach Planetarium uczestniczyło 216.776 osób, natomiast w wystawie interaktywnej w sali Orbitarium – 44.372 osób. W nowotworzonej sali Geodium wystawę odwiedziło 29.443 osób.

Tabl. 49. Muzea, kina

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1990	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014
Muzea (stan w dniu 31 XII)	2	2	2	3	3	3	3	3	3	4	4	5	5
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	322,7	213,8	192,4	237,9	198,4	146,7	158,2	137,9	252,8	247,0	266,5	318,5	313,6
- w tym młodzież szkolna	209,0	75,3	92,2	136,7	109,3	73,3	21,9	19,2	x	15,7	x	x	x
Kina (stan w dniu 31 XII)	7	3	3	3	3	4	2	3	3	3	4	4	5
Seanse	3.454	3.475	3.410	6.912	4.895	4.984	5.017	27.215	25.489	25.301	40.415	36.899	38.809
Widzowie w tys.	214,5	155,8	182,6	165,8	208,1	271,1	249,1	589,1	550,5	625,2	585,8	532,9	609,1

MIEJSCA NOCLEGOWE

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Do obiektów noclegowych turystyki zaliczono: hotele i inne obiekty wykorzystywane dla turystyki.
4. Dane o obiektach i miejscach noclegowych wykazano według stanu w dniu 31 XII. Dotyczą miejsc całorocznych i sezonowych.

Obiekty i miejsca noclegowe

Liczba obiektów noclegowych turystyki w 2014 zwiększyła się o dwa. W stosunku do 2013 wzrosła (o 200, tj. 6,73%) liczba miejsc noclegowych. Udział miejsc całorocznych wynosi 91,6% ogółu miejsc noclegowych.

Liczba korzystających z noclegów była w 2014 roku wyższa niż w roku poprzednim o 44,9 tys., tj. 8,87%.

Tabl. 50. Obiekty noclegowe turystyki

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

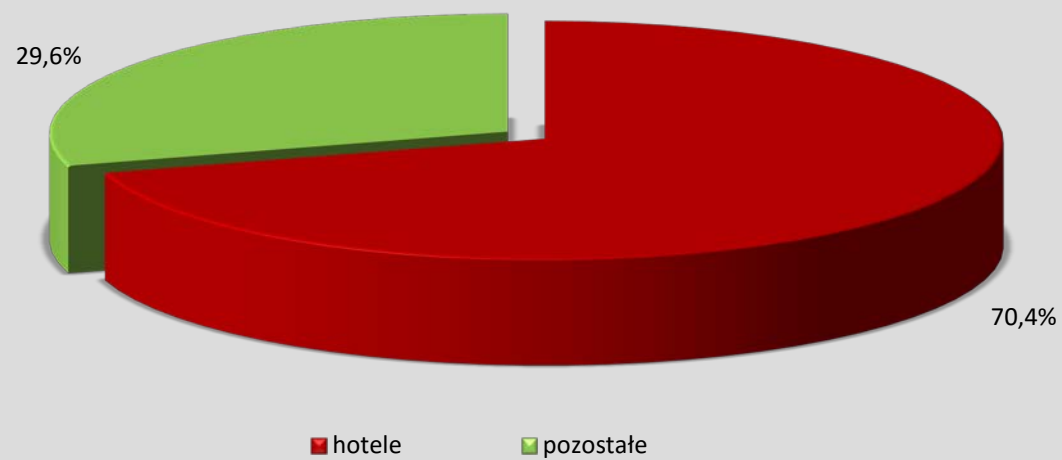
Lata	Obiekty	Miejsca noclegowe ogółem	Miejsca noclegowe całoroczne	Korzystający z noclegów w tys.
1990	16	1.666	1.006	85,6
1996	19	2.048	1.291	84,4
2000	20	1.746	1.094	107,4
2002	26	1.729	1.322	124,7
2004	29	1.775	1.606	138,0
2006	30	2.108	1.930	158,8
2008	30	2.189	2.033	176,8
2009	33	2.570	2.420	169,5
2010	36	2.702	2.550	210,1
2011	37	2.803	2.651	235,5
2012	37	2.997	2.781	232,1
2013	36	2.968	2.719	247,8
2014	34	3.168	3.168	269,8

Rys. 24. Obiekty noclegowe turystyki

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Rys. 25. Miejsca noclegowe turystyki - ogółem
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

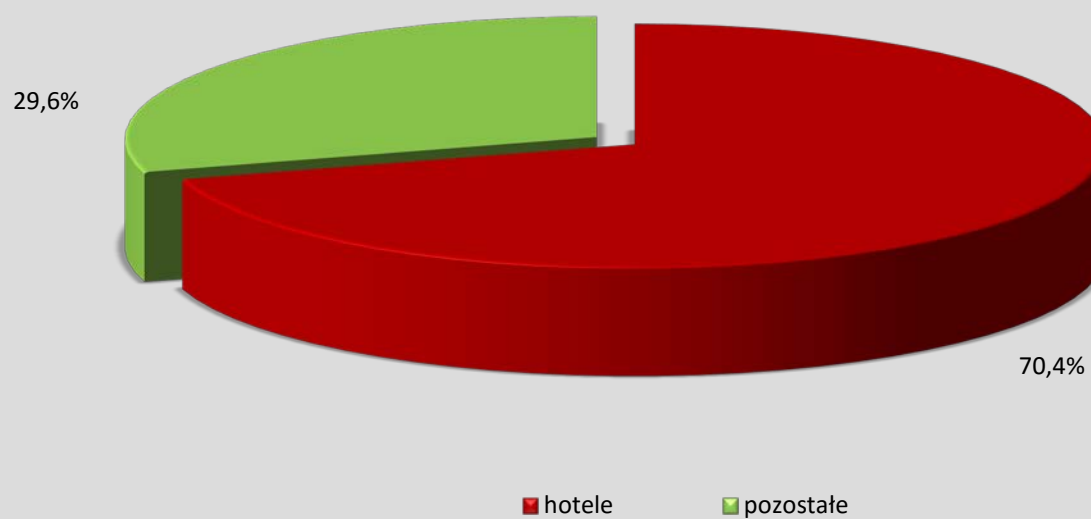

W strukturze bazy noclegowej dominowały hotele stanowiące 64,7 % liczby obiektów ogółem.

Udział miejsc noclegowych w hotelach, w ogólnej liczbie miejsc noclegowych wyniósł 70,4 %. Natomiast w przypadku miejsc noclegowych całorocznych hotele miały również 70,4 % udziału.

W 2014 roku najwięcej turystów skorzystało z noclegów w hotelach – 84%. Wskaźnik ten był jeszcze wyższy dla turystów zagranicznych – 90,16%.

Rys. 26. Miejsca noclegowe turystyki - całoroczne
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

SPORT I REKREACJA

W mieście funkcjonują instytucje, stowarzyszenia oraz kluby sportowe statutowo zajmujące się sportem i rekreacją. Potencjał sportowo-rekreacyjny Torunia to blisko 200 stowarzyszeń. Miasto wspiera ok. 120 organizacji, z czego prawie 68 klubów sportowych korzysta ze stałej pomocy Miasta. W klubach zrzeszonych jest ponad 5.500 osób, w tym: dzieci, młodzież oraz osoby dorosłe w ponad 40 dyscyplinach. We współzawodnictwie sportowym dzieci i młodzieży objętym Systemem Sportu Młodzieżowego, w którym uczestniczyły 876 gmin - Toruń zajął 15 w klasyfikacji gmin.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji jest zakładem budżetowym Gminy Miasta Toruń. Podstawowym zadaniem zakładu jest prowadzenie działalności i świadczenie usług w zakresie upowszechniania sportu, turystyki i rekreacji. MOSiR gospodaruje mieniem gminnym tworząc odpowiednie warunki do uprawiania sportu i rekreacji. Miejski Ośrodek zarządza obiektami sportowo-rekreacyjnymi: lodowiskami, stadionem żużlowym MOTOARENA, aqua parkiem, basenami, halą sportową, stadionami sportowymi.

Z uwagi na zarządzaniem gminną bazą sportową Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji jest także organizatorem i współorganizatorem wielu masowych i otwartych imprez sportowych oraz rekreacyjnych w trakcie całego roku. W okresie letnim organizuje sezonowe kąpielisko - baseny napowierzchniowe ul. Przy Skarpie, natomiast zimą dwa lodowiska sezonowe zapewniając atrakcyjną formę spędzenia wolnego czasu dla mieszkańców miasta, a w szczególności dzieci i młodzieży w okresie wakacji letnich i ferii zimowych.

Spółka Toruńska Infrastruktura Sportowa, której udziałowcem jest Miasto Toruń obecnie jest administratorem hali sportowo-widowiskowej. Wybudowana wielofunkcyjna hala widowiskowo-sportowa położona jest przy ulicy gen. Józefa Bema, w pobliżu lodowiska Tor-Tor i stadionu miejskiego. Budowę hali rozpoczęto w kwietniu 2011 roku, zakończono w pierwszym półroczu 2014 roku, a oficjalne uroczyste otwarcie hali nastąpiło 10 sierpnia meczem Polska-Niemcy rozgrywanym w ramach kwalifikacji do turnieju finałowego EuroBasket 2015. Hala posiada widownię, która w zależności od charakteru organizowanych imprez ma różną pojemność: od 5.774 miejsc na trybunach stałych w podstawowej funkcji hali (plus 14 miejsc stałych dla opiekunów osób niepełnosprawnych) do 6.386 miejsc po zastosowaniu trybun rozsuwanych w trakcie zawodów, konkurencji grupowych (siatkówka, koszykówka, piłka ręczna). Obiekt dysponuje pokojami hotelowymi (22 pokoje dwuosobowe, 4 pokoje jednoosobowe i 2 apartamenty przystosowane dla osób niepełnosprawnych), trzema salami konferencyjnymi i jedną bankietową, zapleczem gastronomicznym, zapleczem sanitarno – szatniowym i socjalnym. W obiekcie znajduje się zaplecze administracyjno-hotelowe, restauracja, siłownia i ośrodek odnowy biologicznej.

Podstawową funkcją hali jest obsługa zawodów sportowych. Poza funkcjami sportowymi w hali będzie istniała możliwość organizacji targów, konferencji oraz imprez o charakterze widowiskowym.

W 2014 r. Miasto wybudowało następujące obiekty sportowo-rekreacyjne:

- kolejne siłownie zewnętrzne w następujących lokalizacjach: ul. Bema – przy hali sportowo-widowiskowej przy ul. Bema 73-89, ul. Rydygiera/Szosa Lubicka, ul. Osada Barbarka, ul. Olsztyńska 108, Bulwar Filadelfijski, ul. Plac Hoffmana/róg Bema, ul. Rudacka;- ul. Zdrojowa/Włocławska, ul. Piskorskiej ul. Buszczyńskich, ul. Migdałowa/Fasolowa;

- boiska osiedlowe: boiska wielofunkcyjne w nawierzchni syntetycznej przy: ul. Szubińskiej, i ul. Olsztyńskiej;

- kompleks rekreacyjny: przy Bulwarze Filadelfijskim: boiska do siatkówki trawiastej i plażowej oraz plac zabaw dla dzieci.

W kwietniu 2014 r. uruchomiony został system Toruńskiego Roweru Miejskiego. Użytkownicy w 2014 roku mieli możliwość korzystania z 13 stacji wyposażonych w 130 rowerów. Rowery były dostępne do 30 listopada 2014 r. System obsługiwany jest poprzez stronę internetową www.trm24.pl W systemie zarejestrowanych było 4262 użytkowników, a rowery wypożyczono łącznie ponad 40 tysięcy razy.

Każdego roku toruńscy zawodnicy uczestniczą w imprezach sportowych rangi Mistrzostw Polski, Mistrzostw Europy i Świata, a także w wielu znaczących zawodach, turniejach międzynarodowych zarówno w konkurencjach indywidualnych jak i zespołowych osiągając wiele wartościowych rezultatów. W 2014 r. Prezydent Torunia uhonorował nagrodą finansową 194 zawodników w kategorii młodzieżowej i seniorskiej oraz 9 zawodników w kategorii masters/weteran zrzeszonych w toruńskich klubach sportowych, którzy osiągnęli wysokie wyniki we współzawodnictwie międzynarodowym i krajowym w sezonie 2013.

Jednocześnie 188 zawodników, uprawiających różnorodne dyscypliny w toruńskich klubach otrzymało stypendia sportowe dzięki czemu, szczególnie uzdolnieni sportowcy mogli kontynuować swoją dalszą karierę zawodniczą. Po raz pierwszy stypendia sportowe zostały przyznane ligowym zespołom seniorskim. Kluby sportowe - posiadające ligowe zespoły seniorskie to : KS Toruń Hokejowa Spółka Akcyjna, AZS UMK Toruń, Basket Toruń S.A, KS Pomorzanie, MMKS Katarzynki, TKP Elana S.A, TKS-T "Budowlani".

W Toruniu odbywa się coraz więcej wydarzeń sportowych o randze międzynarodowej i ogólnopolskiej, z uwagi na posiadana odpowiednią bazę sportową. Bogaty kalendarz znaczącej rangi imprez sportowych wychodzi naprzeciw oczekiwaniom i gustom sympatyków sportu.

W 2014 r. najważniejsze sportowe wydarzenie rangi światowej to : „2014 borygo Toruń FIM SPEEDWAY GRAND PRIX”, Speedway Best Pairs, Międzynarodowe Motorowodne Mistrzostwa Polski, „Plaža Gotyku” – Toruń 2014”, MAZOVIA MTB – Toruń 2014, Toruń Basket Cup, POLSKA – NIEMCY kwalifikacje do turnieju EUROBASKET 2015, Mistrzostwa Polski Juniorów w Lekkoatletyce, Start Honorowy do Tour de Pologne UCI World Tour, 19. Rajdowe Samolotowe Mistrzostwa Świata, Mistrzostwa Świata w Akrobacji Szybowcowe, Mistrzostwa Europy w Speedrowerze, 20. Międzynarodowy Turniej Tenisowy Kobiet „Bella CUP”, Puchar Europy w Wielobojach Super Liga, XIII Międzynarodowe Zawody w Łyżwiarstwie Figurowym MENTOR NESTLE NESQUIK CUP, Międzynarodowy Turniej Bokserski im. Z. Krygiera, Międzynarodowy Hokejowy Turniej Gwiazdkowy.

Ważniejsze przedsięwzięcia z zakresu upowszechniania krajownawstwa turystyki i rekreacji to m.in.: „Święto Piernika”, Ogólnopolski Rajd Kopernikański, XXXIV Wielkanocny Rajd Rowery, XLIII Rajd Topienia Marzanny, Marsz na Orientację "Wiosna w Górznie", Wiosna nad Gopłem, XLIII Złot Pieczonego Ziemniaka, XXXX Rajd Barbórkowy, XXXI Ogólnopolski Rajd Kopernikański, „Festyn rodzinny z okazji Dnia Dziecka, Festyn Bądźmy razem", Ogólnopolski Samochodowy Rajd Niepodległości, V Runda Samochodowych Mistrzostw PZMOT, XXXII Maraton Toruński; XII Półmaraton Św. Mikołajów, Impreza biegowa „Run To Run 10 km”.

ZMIANY STRUKTURALNE W GOSPODARCE

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

Stan i struktura podmiotów gospodarki narodowej

Liczba podmiotów działających w mieście wzrosła od 1993 roku o 12.374 (tj. o 92,9%).

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej, największy udział mają niezmiennie zakłady osób fizycznych – 69,1%, na drugim miejscu znajdują się spółki z o.o. – 9,96%, a zaraz z nimi spółki cywilne – 8,02%.

Od 1993 roku największy bezwzględny przyrost liczby podmiotów wystąpił wśród zakładów osób fizycznych – o 7.068 (tj. o 66,5%) i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością – o 1.882 (tj. o 278%). Na odnotowanie zasługuje również fakt wysokiej dynamiki wzrostu organizacji społecznych, związków zawodowych i komunalnych jednostek organizacyjnych.

W roku 2014 w stosunku do roku poprzedniego, wzrost liczby podmiotów osiągnął poziom 324 nowych podmiotów – 1,28%.

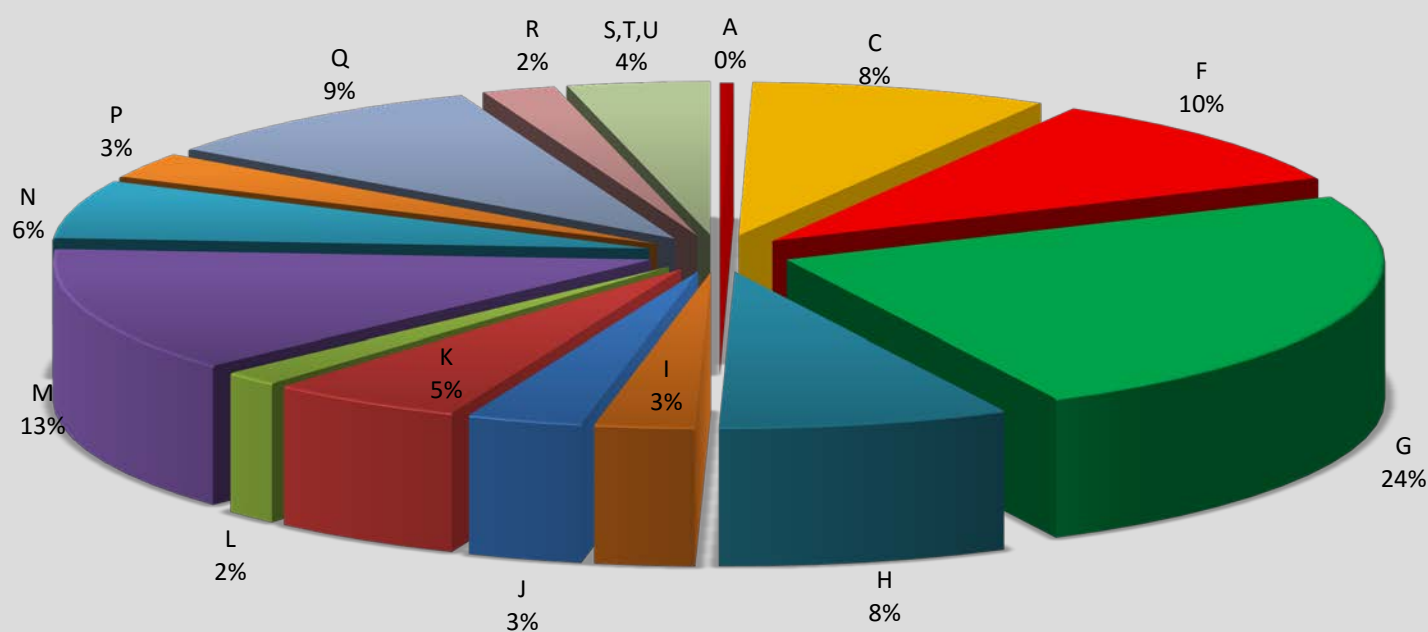
W porównaniu do 1993 roku największy bezwzględny przyrost liczby zakładów osób fizycznych nastąpił w sekcji Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – o 1308 (393%), Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – 886 (1808%) i Budownictwo – o 785 (81,9%).

Dane za 2009 rok, dotyczące zakładów osób fizycznych, przedstawione są wg nowej klasyfikacji - PKD 2007. W związku z tym brak możliwości porównania danych, w szczególności dla klas H, L, S oraz nowo wydzielonych J, M, N, R.

Wśród zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą dominują firmy działające w sekcji Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Porównując dane z 2013 do roku 2008, w którym to wartość podmiotów w tej sekcji równała się 6.070, można zauważyć znaczący spadek wynoszący 1770 (29,2%).

Rys. 27. Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Tabl. 51. Podmioty gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1993	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2013	2014
Spółki akcyjne	31	55	73	86	93	89	85	83	85	89	98	98
Spółki z o.o.	677	858	999	1.204	1.371	1.467	1.612	1.722	1.827	1.967	2.397	2.559
Spółki cywilne	1.405	1.618	1.926	2.222	2.006	1.951	1.928	1.916	1.938	1.976	2.055	2.061
Przedsiębiorstwa państwowe	44	30	18	15	6	5	4	1	-	-	-	-
Państwowe jednostki organizacyjne	118	67	71	64	56	38	36	29	26	21	17	16
Samorządowe jednostki organizacyjne	33	94	97	151	151	233	228	222	222	198	58	35
Spółdzielnie	110	106	110	114	111	113	110	101	99	96	94	93
Fundacje	34	45	48	54	65	92	107	118	138	155	210	235
Kościół katolicki	26	34	36	38	41	42	43	46	46	47	45	45
Stowarzyszenia	92	168	242	315	387	437	496	557	579	606	684	701
Związki zawodowe	17	88	114	146	176	183	193	190	182	181	181	176
Samorząd gospodarczy i zawodowy	19	18	20	21	21	21	21	21	19	19	20	11
Bez szczególnej formy	10.678	13.214	15.971	18.151	20.027	20.008	19.382	19.340	16.552	17.195	17.746	17.768
- zakłady osób fizycznych	10.671	13.200	15.967	18.146	20.016	19.999	19.373	19.331	16.543	17.191	17.739	17.766
Pozostałe	42	63	143	271	850	940	1.002	1.118	1.165	1.225	1.771	2.602
Ogółem	13.326	16.458	19.868	22.836	25.361	25.619	25.247	25.464	22.878	23.775	25.376	25.700

Tabl. 52. Zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Sekcje PKD*	1993	1996	1999	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2012	2013	2014
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36	47	53	94	111	126	134	89	100	97	90	66
C Przetwórstwo przemysłowe	1.306	1.368	1.625	1.878	1.846	1.702	1.668	1.376	1.460	1.462	1.462	1.430
F Budownictwo	958	1.212	1.845	2.038	1.992	1.943	2.070	1.779	1.844	1.846	1.817	1.743
G Handel ...; naprawa pojazdów ...	5.172	5.533	6.254	6.944	6.804	6.426	6.070	4.552	4.683	4.373	4.393	4.300
H Transport i gospodarka magazynowa	1.164	1.435	1.780	1.984	1.966	1.913	1.893	1.639	1.626	1.504	1.432	1.388
I Działalność zw. z zakwaterowaniem ...	321	327	440	587	636	619	601	478	502	489	478	478
J Informacja i komunikacja								452	476	528	546	553
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	49	210	731	1.030	1.068	1.010	1.073	969	921	928	953	935
L Działaln. zw. z obsł. rynku nieruchomości	931	1.936	2.475	3.244	3.294	3.307	3.283	217	245	253	259	272
M Działaln. profesjonalna, naukowa i techn.								1.954	2.063	2.165	2.240	2.307
N Działaln. w zakr. usług administrowania ...								423	489	774	949	1.082
P Edukacja	58	133	263	296	316	324	336	375	412	447	466	474
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	333	475	883	1.035	1.061	1.100	1.247	1.278	1.365	1.501	1.578	1.641
R Działaln. zw. z kulturą, rozrywką i rekreacją								308	325	325	331	351
S Pozostała działalność usługowa	343	520	756	882	895	892	945	609	629	637	687	685
Ogółem	10.671	13.200	15.967	18.146	20.519	19.373	19.331	16.543	17.140	17.385	17.739	17.766

* nazewnictwo wg PKD 2007, dane do roku 2008 wg wcześniejszych klasyfikacji

BEZPIECZEŃSTWO

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu oraz Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej i Komendy Rejonowej Policji.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

Pożary

W 2014 r. zanotowano 745 pożarów. Zdecydowana większość pożarów, bo aż 485 to pożary śmietników, traw i garaży, kolejna grupa obiektów, w których powstawały pożary to obiekty mieszkalne – było ich 139. Pożary środków transportu w 40 przypadkach, pożary w lasach występowały 38 razy. Ważniejsze pożary w 2013 r.:

- 15.03.2014 r. - Pożar budynku prototypowni zakładu produkcyjnego TOWIMOR przy ul. Droga Starotoruńska w Toruniu.
- 16.07.2014 r. - Pożar poszycia leśnego na poligonie w Toruniu.
- 09.10.2014 r. - Pożar budynku wielorodzinnego przy ul. gen. Józefa Chłopickiego 12 w Toruniu.
- 30.10.2014 r. - Pożar budynku magazynowego PBDi i GDDKiA przy ul. Polna 113 w Toruniu.

Działania związane z usuwaniem miejscowych zagrożeń

W 2014 roku działania Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu związane z usuwaniem miejscowych zagrożeń (934), były prowadzone najczęściej w obiektach mieszkalnych (324), środkach transportu (114) oraz obiektach użyteczności publicznej (137).

Najczęstsze przyczyny powstawania miejscowych zagrożeń :

- huragany, silne wiatry (122),
- nietypowe zachowania zwierząt, owadów i ptaków stwarzających zagrożenie (161),
- niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu (79),
- wady środków transportu (53),
- nieumyślne działania człowieka (33).

Przestępczość

W roku 2014 stwierdzono 5.753 przestępstw wobec 8.448 przestępstw odnotowanych w roku poprzednim, tj. mniej o 2.695 przestępstw (31,9%). Największy spadek zanotowano w przestępstwach o charakterze kryminalnym. W 2013 roku przestępstw o tym charakterze wykryto 5.139, natomiast w 2014 roku stwierdzono 4.013 przestępstw (nastąpił spadek o 1.126 tj. 21,9%).

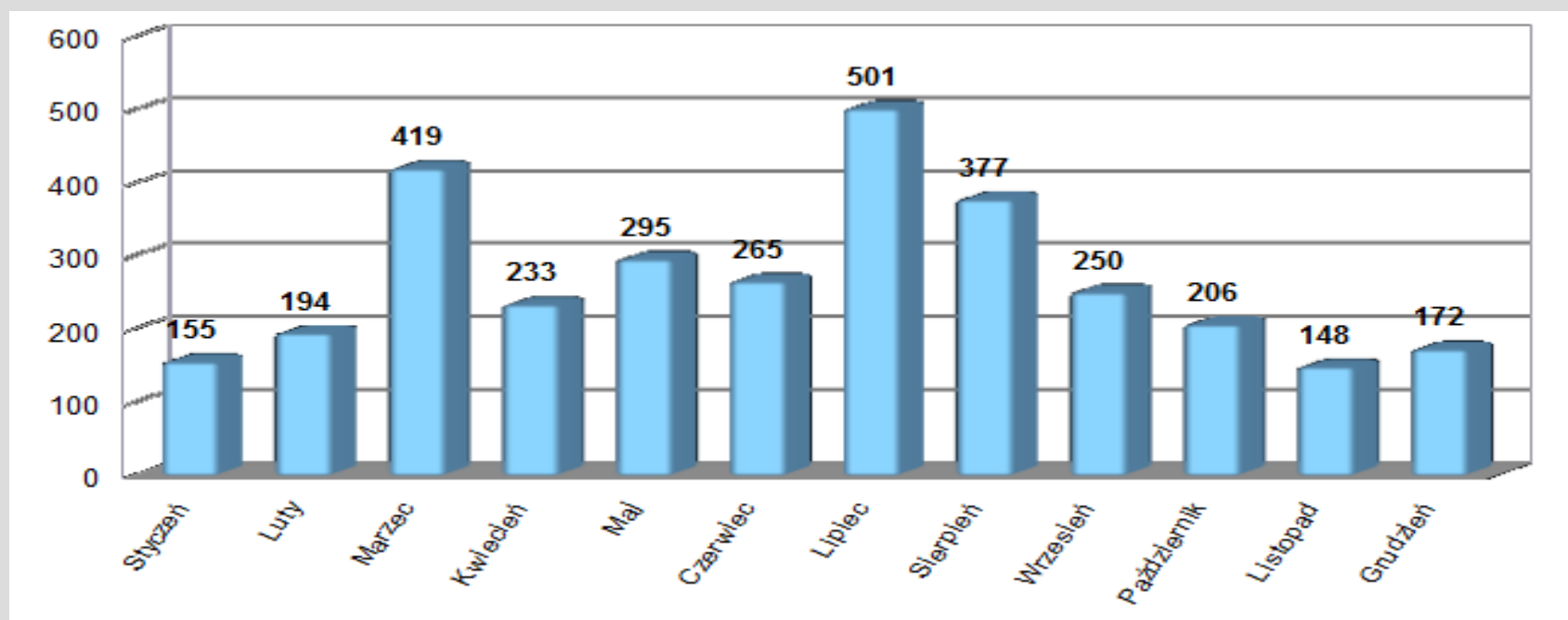
W prezentowanym okresie struktura przestępstw wyraźnie się zmieniła. Przestępczość gospodarcza ewoluowała od dominujących wcześniej wyłudzeń towarów w kierunku wyłudzeń i przywłaszczeń pieniędzy. Nastąpił także wzrost liczby przestępstw dokonywanych przez Internet, przeciwko prawom własności przemysłowej i przeciwko prawom autorskim. Spadła natomiast przestępczość w sektorze bankowym oraz ilość przestępstw pracowniczych. Zmiany w prawie spowodowały zmniejszenie liczby przestępstw drogowych.

Tabl. 53. Przyczyny powstawania pożarów

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1996	2000	2002	2007	2008	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem pożarów w tym:	375	624	698	775	764	723	775	826	799	745
- nieostrożność dorosłych z otw. ogniem	6	13	11	14	9	11	6	16	381	341
- niesprawność i wady środków transportu	10	13	13	14	15	13	9	13	26	26
- wady urządzeń grzewczych	24	11	6	24	13	3	10	11	-	10
- podpalenia	17	11	12	42	27	28	32	33	103	94
- wady urządzeń elektrycznych	21	17	28	24	18	21	12	18	38	29
- inne przyczyny	143	394	474	567	606	553	604	580	183	212
- nieustalone	154	145	127	94	76	96	102	113	68	33

Rys. 28. Ilość zdarzeń w poszczególnych miesiącach 2014 roku w KM PSP w Toruniu

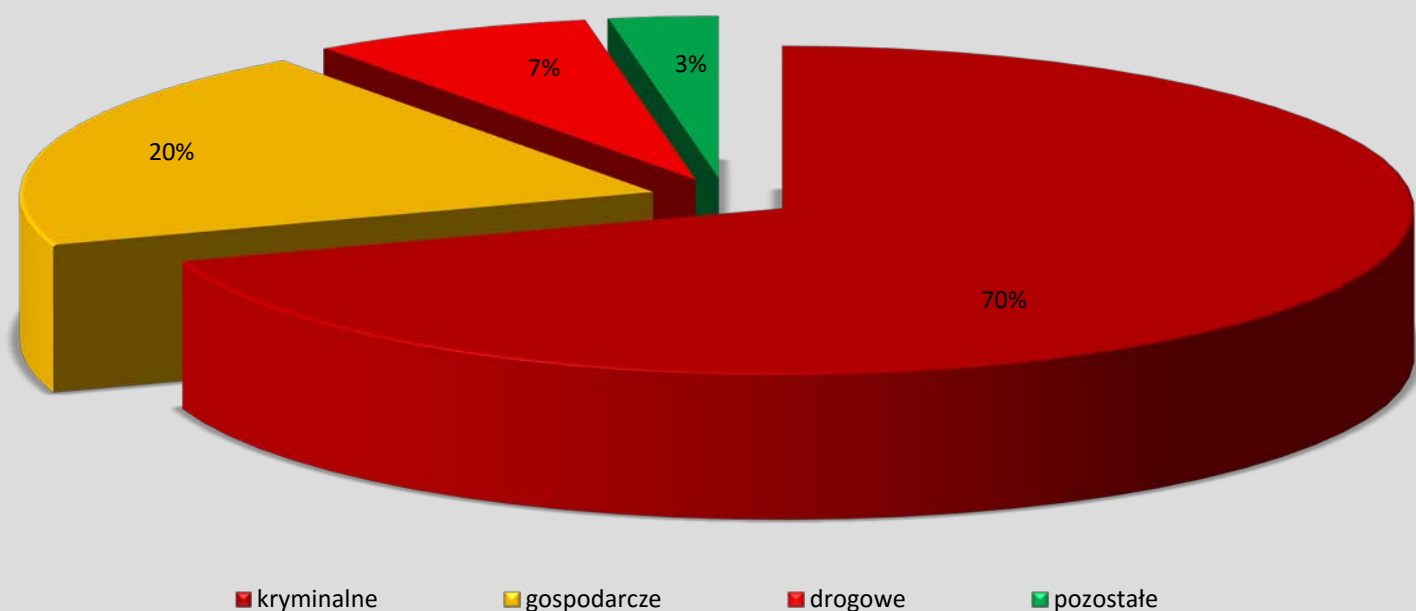
Tabl. 54. Przestępczość

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	1992	1996	2000	2002	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przestępstwa stwierdzone w tym o charakterze:	8.190	10.133	13.993	15.089	12.753	10.384	10.556	9.535	10.504	11.842	8.448	5.753
- kryminalnym	7.021	8.613	12.026	11.636	6.463	6.620	6.172	6.441	7.146	7.814	5.139	4.013
- gospodarczym	875	1.002	1.374	1.825	1.989	2.500	3.031	1.886	2.023	2.599	2.079	1.164
- drogowe	130	140	90	84	230	928	1.056	911	995	1.068	592	414
Wskaźnik wykrywalności	49,3%	53,6%	49,1%	51,3%	52,8%	61,1%	63,3%	58,2%	59,8%	61,4%	66,5	63,0

Rys. 29. Struktura stwierdzonych przestępstw

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wypadki drogowe

W 2014 roku zanotowano wyższą z poprzednim okresem ilość zdarzeń drogowych. Do roku poprzedniego utrzymywały się tendencje spadkowe w ilości zaistniałych zdarzeń, które były rezultatem

przeprowadzenia wielu akcji prewencyjnych, kontrolnych, oddziaływania na uczestników ruchu w miejscach szczególnie niebezpiecznych, zagrożonych pod względem wypadków i kolizji.

Tabl. 55. Sytuacja na drogach

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Wyszczególnienie	Rejon Toruń					Toruń						
	1992	1998	2004	2007	2008	2007	2008	2010	2011	2012	2013	2014
Wypadki	354	250	406	230	232	110	122	91	82	75	40	65
Zabici	49	46	46	54	36	12	15	10	6	6	5	9
Ranni	467	313	500	321	283	129	157	93	85	71	36	60

FINANSE MIASTA

Rok 2014 był kolejnym rokiem, w którym finanse publiczne odczuwały skutki ożywienia koniunktury gospodarczej. Przełożyły się one na możliwość pozyskiwania dochodów przez budżet państwa i budżety miast, przede wszystkim w zakresie wpływów z podatku PIT i CIT oraz sprzedaży nieruchomości. Plan realizacji tych dochodów był w trakcie roku na bieżąco monitorowany, a tendencje spadkowe wpływów znalazły swoje odzwierciedlenie w zmniejszonym planie.

W trakcie roku budżet został zmieniony sześcioma uchwałami Rady Miasta Torunia i dziesięcioma zarządzeniami Prezydenta Miasta Torunia.

W efekcie wprowadzonych zmian podstawowe wielkości planu, wg stanu na dzień 31.12.2013 r., przedstawiały się następująco:

- dochody ogółem 1.010.940.000 zł,
- wydatki ogółem 1.129.940.000 zł, (w tym wydatki majątkowe 400.738.500 zł),
- deficyt budżetowy 119.000.000 zł.

Tabl. 56. Wykonanie budżetów miasta w latach 2002-2014 (w tys. zł)

Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lata	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	w tym majątkowe	Deficyt / nadwyżka	Deficyt planowany na początku roku
2002	409.311	447.774	57.553	-38.463	-57.150
2003	396.359	428.321	55.587	-31.962	-55.714
2004	457.445	474.444	86.012	-16.999	-42.229
2005	515.828	544.875	135.953	-29.047	-49.200
2006	574.771	620.064	182.977	-45.293	-62.700
2007	688.841	676.644	213.914	12.197	-33.500
2008	713.861	760.444	242.428	-46.583	-75.450
2009	734.928	802.229	254.825	-67.301	-78.450
2010	742.848	828.529	223.674	-85.681	-86.610
2011	832.946	1.008.188	357.753	-175.243	-175.300
2012	988.865	1.113.533	419.103	-124.668	-180.900
2013	1.040.169	1.119.812	409.655	-79.643	-114 200
2014	1.028.765	1.126.983	381.038	-98.218	-119 000

Wykonanie planu dochodów budżetu miasta

Plan dochodów budżetu miasta na rok 2014 został ustalony na poziomie 1.010.940 tys. zł. Na koniec roku trakcie roku faktyczne dochody zmniejszyły się w stosunku do planu o 17.825 tys. zł, tj. do kwoty 1.028.765 tys. zł. Plan wydatków budżetu miasta na rok 2014 został ustalony na poziomie 1.129.940 tys. zł. Na koniec roku faktyczne wydatki były mniejsze w stosunku do lanowanych o 2.957 tys. zł.

Zewnętrzne źródła zasiliły w roku 2014 miejską kasę kwotą 115.918 tys. zł, w tym z funduszy Unii Europejskiej kwotą 110.636 tys. zł.

Plan dochodów budżetu miasta na rok 2014 został wykonany na poziomie 100,0% planu w ramach zadań własnych i 98,7% w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

Wskazać należy, że nie odnotowano w trakcie 2014 roku żadnych zagrożeń w odniesieniu do gromadzenia wpływów z podatków i opłat lokalnych. Pozycja, która w najistotniejszy sposób zaważyła na poziomie realizacji planu były, tak jak w innych miastach Polski i w budżecie

państwa, wpływy z podatków PIT i CIT. W trakcie 2014 roku pracownicy miejskich służb konsekwentnie przestrzegali zasady maksymalizacji dochodów poprzez wykorzystanie wszelkich źródeł w celu pozyskiwania zewnętrznych funduszy na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, remontowych, projektów społecznych. Opisane wyżej zmniejszenia poziomu dotacji inwestycyjnych nie oznaczają trwałej utraty dochodów miasta, a jedynie przesunięcie ich wpływu na rok następny.

Wykonanie planu wydatków budżetu miasta

Plan wydatków budżetu miasta na rok 2014 został ustalony na poziomie 1.129.940 tys. zł. Wykonanie planu w tym zakresie wyniosło 99,0%.

Plan wydatków budżetu miasta na rok 2014 w zakresie wydatków zadań własnych, został ustalony na poziomie 1 069 399 tys. zł. Wykonanie planu wyniosło 1 062 390 tys. zł.

Tabl. 57. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej

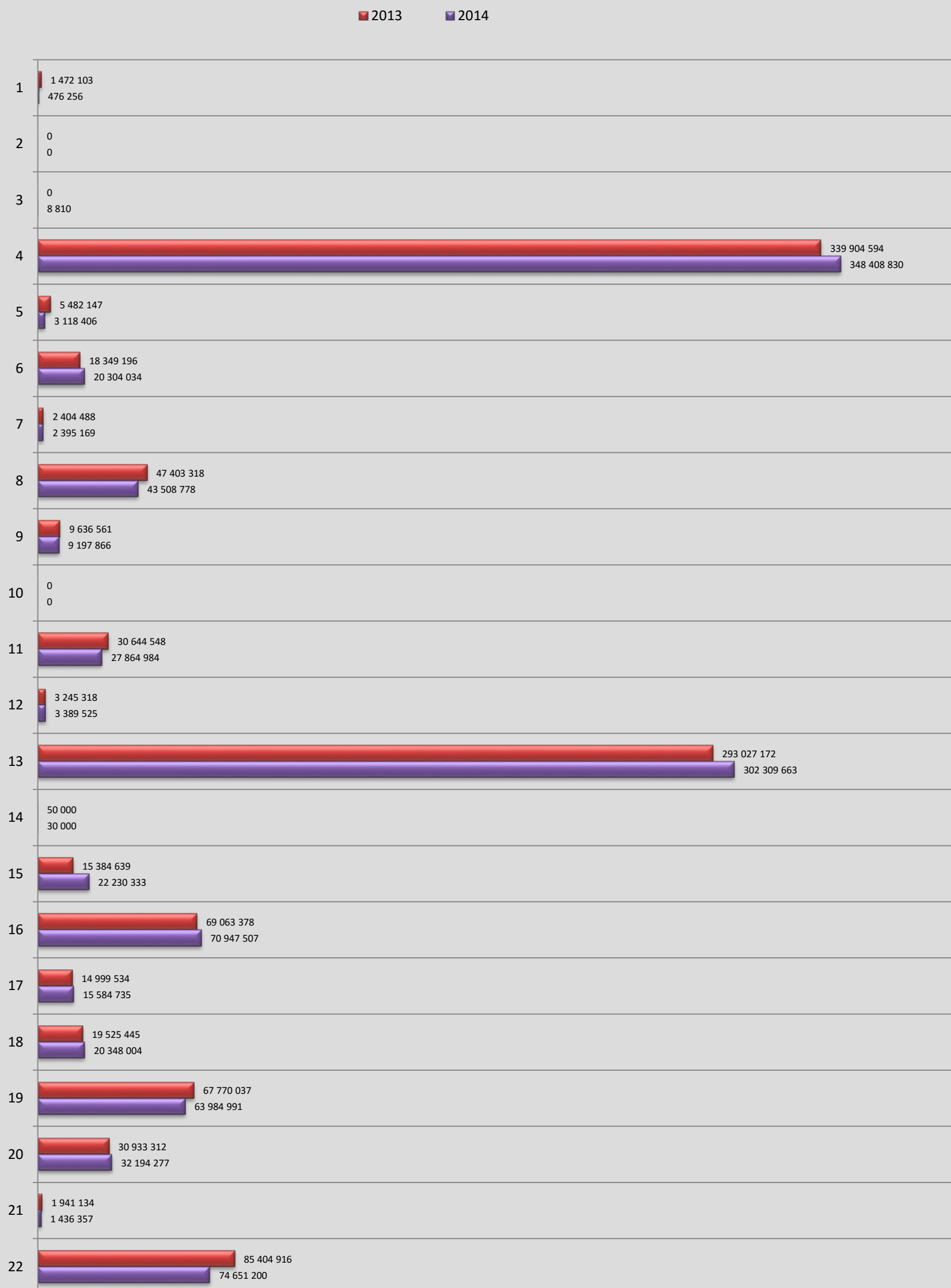
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lp.	Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2010	2012	2013	2014	Wzrost /spadek*
1	Rolnictwo i łowiectwo	338.084	638.034	471.377	1.472.103	476.256	-67,65
2	Leśnictwo	5.000	-	-	-	-	-
3	Górnictwo i kopalnictwo	35.546	19.940	-	-	8.810	-
4	Transport i łączność	125.836.789	138.996.271	112.322.717	339.904.594	348.408.830	2,50
5	Turystyka	1.907.227	1.784.864	5.040.144	5.482.147	3.118.406	-43,12
6	Gospodarka mieszkaniowa	21.936.351	17.729.935	15.288.984	18.349.196	20.304.034	10,65
7	Działalność usługowa	2.453.470	1.671.966	1.843.720	2.404.488	2.395.169	-0,39
8	Administracja publiczna	34.793.444	35.562.713	41.074.631	47.403.318	43.508.778	-8,22
9	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	8.648.567	9.546.463	8.946.259	9.636.561	9.197.866	-4,55
10	Dochody od osób prawnych, osób fizycznych i od jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	1.177.294	1.242.382	-	-	-	-
11	Obsługa długu publicznego	16.886.034	17.718.277	38.576.864	30.644.548	27.864.984	-9,07
12	Różne rozliczenia	4.262.903	3.960.827	-	3.245.318	3.389.525	4,44
13	Oświata i wychowanie	226.271.467	270.419.222	187.414.167	293.027.172	302.309.663	3,17
14	Szkolnictwo wyższe	2.438.000	3.357.500	1.315.000	50.000	30.000	-40,00
15	Ochrona zdrowia	9.262.143	22.229.087	14.501.288	15.384.639	22.230.333	44,50
16	Pomoc społeczna	47.042.350	56.523.298	43.248.722	69.063.378	70.947.507	2,73
17	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	8.631.152	11.934.468	5.707.305	14.999.534	15.584.735	3,90
18	Edukacyjna opieka wychowawcza	14.528.622	18.199.457	6.415.486	19.525.445	20.348.004	4,21
19	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	88.826.449	52.224.417	54.724.321	67.770.037	63.984.991	-5,59
20	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	34.629.618	50.306.896	28.558.823	30.933.312	32.194.277	4,08
21	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	1.286.911	1.053.462	2.011.387	1.941.134	1.436.357	-26,00
22	Kultura fizyczna i sport	50.157.825	49.519.424	54.152.991	85.404.916	74.651.200	-12,59

*Wzrost/spadek w stosunku do roku poprzedniego

Rys. 30. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2013 i 2014

Plan wydatków budżetu miasta na rok 2014 w zakresie wydatków zadań własnych – wydatki bieżące, został ustalony na poziomie

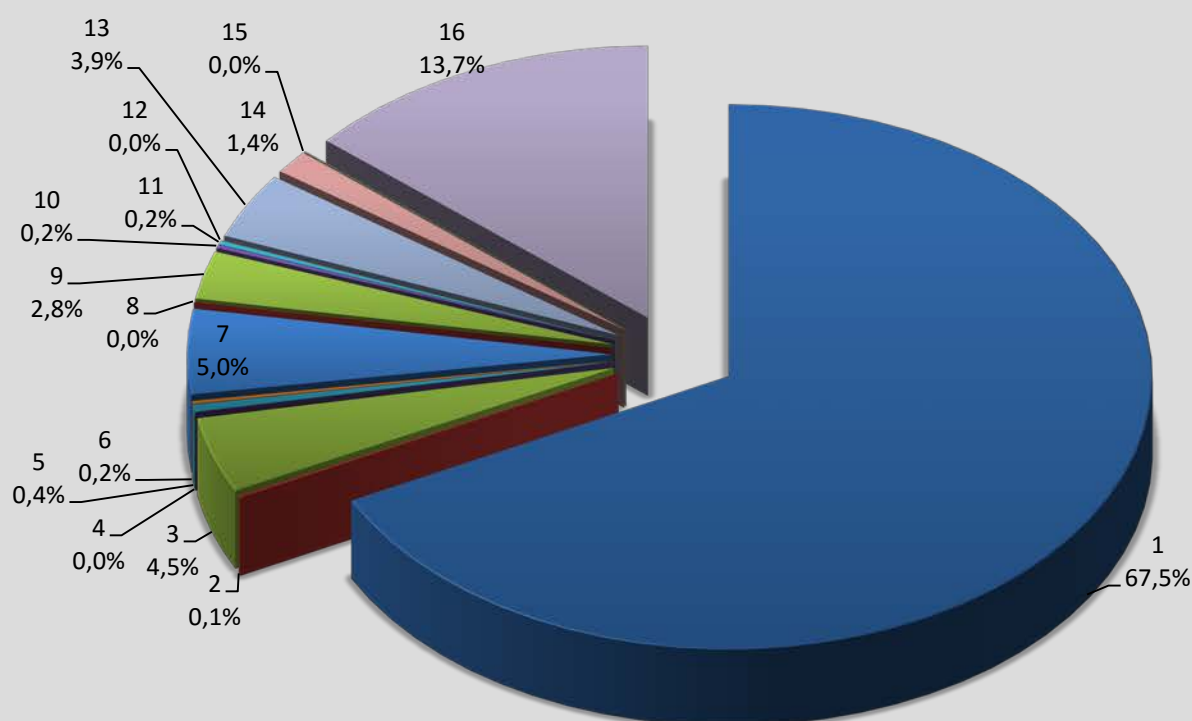
383 694 tys. zł. Wykonanie planu wyniosło 381 038 tys. zł, tj. 97,2%.

Tabl. 58. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej
Stan w dniu 31 XII 2014 r.

Lp.	Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2010	2012	2013	2014	Wzrost /spadek*
1	Transport i łączność	73.535.127	87.165.763	280.519.657	255.639.631	257.042.198	0,55
2	Turystyka	-	142.660	3.776.994	3.651.017	439.844	-87,95
3	Gospodarka mieszkaniowa	20.718.627	16.632.805	12.996.659	16.756.523	17.036.756	1,67
4	Działalność usługowa	946.967	29.697	59.852	45.455	40.915	-9,99
5	Administracja publiczna	1.732.574	560.495	4.447.895	6.875.056	1.637.914	-76,18
6	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2.314.816	760.734	1.759.152	1.433.458	638.268	-55,47
7	Oświata i wychowanie	9.982.301	27.560.434	24.674.277	13.258.676	19.178.275	44,65
8	Szkolnictwo wyższe	2.438.000	3.357.500	2.915.000	50.000	30.000	-40,00
9	Ochrona zdrowia	3.088.062	16.179.035	7.792.331	8.439.908	10.841.526	28,46
10	Pomoc społeczna	898.163	1.278.493	1.472.578	1.738.014	731.619	-57,90
11	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1.319.390	-	23.700	242.456	834.018	243,99
12	Edukacyjna opieka wychowawcza	99.888	1.440.843	27.994	36.500	46.500	27,40
13	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	70.286.046	8.499.445	30.066.103	25.890.676	14.926.421	-42,35
14	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	12.041.840	20.408.173	6.840.343	3.240.997	5.257.649	62,22
15	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	559.997	253.631	790.000	639.896	38.462	-93,99
16	Kultura fizyczna i sport	42.445.567	39.404.244	40.940.409	71.716.637	52.317.308	-27,05

*Wzrost/spadek w stosunku do roku poprzedniego

Rys. 31. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w 2014 roku

Plan wydatków majątkowych własnych w kwocie 383.647.036 zł wykonany został na poziomie 99,31 % (380.990.793zł).

ŚRODKI UNIJNE

Gmina Miasta Toruń, jako jednostka samorządu terytorialnego, intensywnie wykorzystuje środki funduszy unijnych w celu szybszego rozwoju miasta i podniesienia poziomu oraz jakości życia mieszkańców.

Należy zauważyć, że już w okresie przedakcesyjnym Gmina Miasta Toruń skutecznie korzystała z dofinansowania ze środków unijnych. Dzięki Funduszowi Spójności zrealizowała dwa duże projekty: „Gospodarka odpadami komunalnymi w Toruniu” i „Gospodarka wodno-ściekowa na terenie miasta Torunia”. Wartość całkowita tych inwestycji to 433,09 mln zł – z czego ze środków Unii Europejskiej pozyskano 196,08 mln zł. Wykorzystane zostały również środki funduszu PHARE na realizację projektów społecznych: „Reintegracja zawodowa i społeczna osób bezrobotnych – zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowana w Centrum Integracji Społecznej w Toruniu - CISTOR” i „Dynamiczne przygotowanie 70 młodych

osób bezrobotnych z powiatu grodzkiego Torunia oraz powiatu ziemskiego i grodzkiego Włocławka do wejścia na rynek pracy - SPRINTERY”.

W okresie programowania 2004-2006 Gmina Miasta Toruń oraz jej jednostki organizacyjne pozyskiwały fundusze równie intensywnie na projekty infrastrukturalne, jak i społeczne. W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego i Sektorowego Programu Operacyjnego Transport zrealizowano inwestycje infrastrukturalne o łącznej wartości 163,8 mln zł, przy dofinansowaniu na poziomie 101,9 mln zł. Natomiast dzięki środkom finansowym ZPORR i Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich zostały zrealizowane projekty społeczne o łącznej wartości 17,9 mln zł (przy dofinansowaniu w wysokości 14,5 mln zł). Zrealizowano także dwa projekty w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, jeden w ramach programu INTERREG III B oraz trzy dzięki Mechanizmowi Finansowemu Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Tabl. 59. Projekty europejskie okresu programowania 2004-2006

Stan w dniu 31 XII 2015 r.

Program operacyjny	Liczba projektów	Koszt całkowity projektów w tys. zł	Dofinansowanie projektów w tys. zł
ZPORR	16	124.208,3	75.763,09
ISPA	2	433.087,5	196.084,5
SPOT	3	43.622,0	30.088,2
SPO WKP	2	14.398,7	10.000,0
SPO RZL	18	13.893,7	10.557,3
INTERREG III B	1	218,8	149,5
EOG	3	6.290,6	4.608,5
Razem	45	635.719,7	327.251,1

W omawianym okresie programowania Gmina Miasta Toruń i jej jednostki organizacyjne zrealizowały w ramach funduszy unijnych i innych źródeł zewnętrznych łącznie 45 projektów – ich średnie dofinansowanie stanowiło 64% kosztów kwalifikowalnych tych inwestycji i przedsięwzięć.

W okresie programowania 2007-2013 Polska była największym beneficjentem europejskiej polityki spójności. W celu podniesienia swojej atrakcyjności, jako miejsca dla inwestowania, życia i pracy, Toruń starał się pozyskać środki na realizację inwestycji zarówno charakterze infrastrukturalnym, jak i społecznym m.in. z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz z INTERREG IVC. Wśród najważniejszych przedsięwzięć dotowanych ze środków tej perspektywy finansowej wymienić należy inwestycje: „Budowa mostu drogowego w Toruniu wraz z drogami dojazdowymi”; „Integracja systemu transportu miejskiego wraz z zakupem taboru tramwajowego w Toruniu -BiT City”; „Toruńska Starówka - ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO”; „Zagospodarowanie terenu Jordank na cele kulturalno-kongresowe”; „Centrum Nowoczesności”; „Międzynarodowe Centrum Spotkań Młodzieży”; „Toruń - Hanza nad Wisłą”; „Internet-świ@t w twoim domu”. Obok zadań infrastrukturalnych miasto Toruń wraz z jednostkami organizacyjnymi wdrożyło szereg działań współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego m.in.: „Nasz Przyjaciel Robot-Mechatronika innowacyjnym narzędziem sukcesów

edukacyjnych dla toruńskich gimnazjalistów”; „Zintegrowany System Informacyjny Miast”; „Wychowanie Twoją szansą”; „Motywacja - Odpowiedzialność - Praca - Rozwój: MOPR Toruń”; „Jestem przedsiębiorczy”.

W okresie programowania 2007 - 2013 podpisano łącznie 148 umów o dofinansowanie projektów o łącznej wartości całkowitej 1 876 mln zł (stan na 31.12.2015 r.), w tym w ramach:

- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – 8 umów,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko Pomorskiego – 62 umowy,
- Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka - 5 umów,
- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – 70 umów,
- INTERREG IV C – 1 umowa,
- EOG – 2 umowy.

Szczegółowe informacje dotyczące projektów realizowanych w Toruniu z udziałem środków finansowych Unii Europejskiej, znajdują się na stronie internetowej: www.torun.pl w zakładce Projekty Europejskie.

W ramach perspektywy finansowej 2014 – 2020 w 2015 r. podpisano 2 umowy o dofinansowanie projektów: jedną z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego („Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Toruniu (I)”) i jedną z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój („Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Toruniu (I)”). Koszt całkowity tych zadań i dofinansowanie opiewa na kwotę 6,1 mln zł.

Tabl. 60. Projekty europejskie okresu programowania 2007-2013

Stan w dniu 31 XII 2015 r.

Program operacyjny	Liczba projektów*	Koszt całkowity projektów w tys. zł	Dofinansowanie projektów w tys. zł
POIiŚ	8	1 076.291,1	740.735,4
RPO WK-P	62	678.291,5	271.498,2
POIG	5	25.689,8	14.917,9
POKL	70	87.496,7	84.055,5
INTERREG IVC	1	506,4	436,8
EOG	2	8.330,7	6.498,7
Razem	148	1 876.606,2	1 118.142,4

* liczba podpisanych umów o dofinansowanie do końca 2015 r.

SPIS TREŚCI

WARUNKI NATURALNE	3
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA	4
LUDNOŚĆ	11
RYNEK PRACY	15
INFRASTRUKTURA	20
MIESZKANIA	29
PRZEMYSŁ	32
BUDOWNICTWO	33
FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	35
EDUKACJA I WYCHOWANIE	38
OCHRONA ZDROWIA	44
POMOC SPOŁECZNA	48
KULTURA	52
MIEJSCA NOCLEGOWE	56
SPORT I REKREACJA	58
ZMIANY STRUKTURALNE W GOSPODARCE	59
BEZPIECZEŃSTWO	61
FINANSE MIASTA	63
ŚRODKI UNIJNE	67

SPIS TABLIC

Tabl. 1. Dane meteorologiczne	3
Tabl. 2. Emisja punktowa z terenu miasta Torunia	7
Tabl. 3. Zestawienie wyników ciągłych pomiarów hałasu drogowego	10
Tabl. 4. Ludność	11
Tabl. 5. Ludność według wieku	11
Tabl. 6. Ludność według ekonomicznych grup wieku	13
Tabl. 7. Ruch naturalny ludności	14
Tabl. 8. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD	16
Tabl. 9. Bezrobotni	18
Tabl. 10. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	20
Tabl. 11. Awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	20
Tabl. 12. Produkcja wody	21
Tabl. 13. Ścieki odprowadzone według grup dostawców	22
Tabl. 14. Sieć gazowa, odbiorcy i zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych	24
Tabl. 15. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	24
Tabl. 16. Komunikacja miejska	24
Tabl. 17. Selektywna zbiórka nieczystości	27
Tabl. 18. Sieć drogowo-uliczna	27
Tabl. 19. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane	29
Tabl. 20. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów	30
Tabl. 21. Zasoby komunalne	31
Tabl. 22. Przemysł: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia	32
Tabl. 23. Przetwórstwo przemysłowe: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia	32
Tabl. 24. Produkcja budowlano-montażowa, zatrudnienie i wynagrodzenia w budownictwie	33
Tabl. 25. Przychody, koszty i wyniki finansowe przedsiębiorstw wg sekcji PKD	36
Tabl. 26. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw	36
Tabl. 27. Szkolnictwo ogólnokształcące, zawodowe i wyższe - szkoły, uczniowie i studenci, absolwenci	40
Tabl. 28. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	40
Tabl. 29. Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	40
Tabl. 30. Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez specjalnych)	41
Tabl. 31. Szkoły zawodowe dla młodzieży	41
Tabl. 32. Studenci i absolwenci szkół wyższych	43
Tabl. 33. Nauczyciele akademicy pełnozatrudnieni UMK	43
Tabl. 34. Przedszkola	43
Tabl. 35. Personel służby zdrowia	44
Tabl. 36. Apteki	45
Tabl. 37. Ambulatoryjna opieka zdrowotna	45
Tabl. 38. Żłobki	45
Tabl. 39. Zgony wg głównych przyczyn (wybranych grup chorób) i współczynnik zgonów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Toruniu	46

Tabl. 40. Dane o stanie zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej	46
Tabl. 41. Zapadalność mieszkańców Torunia na choroby zakaźne i zatrucia	47
Tabl. 42. Zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej	48
Tabl. 43. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych w latach 2013 – 2014 pomocą społeczną	48
Tabl. 44. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w 2014 r.	49
Tabl. 45. Typy rodzin objętych pomocą w latach 2013 - 2014 r.	50
Tabl. 46. Rodzinna piecza zastępcza w okresie od stycznia do grudnia 2014 roku.	50
Tabl. 47. Instytucjonalna piecza zastępcza w okresie od 01.01. do 31.12.2014 r.	51
Tabl. 48. Biblioteki publiczne	54
Tabl. 49. Muzea, kina	55
Tabl. 50. Obiekty noclegowe turystyki	56
Tabl. 51. Podmioty gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej	60
Tabl. 52. Zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności	60
Tabl. 53. Przyczyny powstawania pożarów	61
Tabl. 54. Przestępczość	62
Tabl. 55. Sytuacja na drogach	62
Tabl. 56. Wykonanie budżetów miasta w latach 2002-2012 (w tys. zł)	63
Tabl. 57. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej	64
Tabl. 58. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów	66
Tabl. 59. Projekty europejskie okresu programowania 2004-2006	67
Tabl. 60. Projekty europejskie okresu programowania 2007-2013	68

SPIS WYKRESÓW

Rys. 1.	Użytkowanie gruntów nieobciążonych użytkowaniem wieczystym	4
Rys. 2.	Emisja punktowa z terenu miasta Torunia	7
Rys. 3.	Ludność według wieku i płci	12
Rys. 4.	Ludność według ekonomicznych grup wieku	13
Rys. 5.	Ruch naturalny ludności w latach 1990-2014	14
Rys. 6.	Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD	15
Rys. 7.	Pracujący w gospodarce narodowej według sektorów w latach 1994-2014	16
Rys. 8.	Pracujący zatrudnieni i przeciętne zatrudnienie według płci i grup sekcji PKD	17
Rys. 9.	Bezrobotni według wieku	18
Rys. 10.	Bezrobotni według wykształcenia	19
Rys. 11.	Bezrobotni według czasu oczekiwania na pracę	19
Rys. 12.	Ścieki odprowadzone według grup dostawców	23
Rys. 13.	Przewozy pasażerów w latach 1990-2014	26
Rys. 14.	Drogi na terenie Gminy Miasta Toruń	27
Rys. 15.	Mieszkania oddane do użytku według inwestorów w latach 1996-2014	30
Rys. 16.	Produkcja budowlano-montażowa wg grup PKD	33
Rys. 17.	Przychody i koszty przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2014 roku (w mln zł)	35
Rys. 18.	Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2014 roku (w mln zł)	37
Rys. 19.	Szkolnictwo według typów szkół	38
Rys. 20.	Szkolnictwo według liczby uczniów i studentów	39
Rys. 21.	Szkolnictwo według liczby absolwentów	39
Rys. 22.	Uczniowie w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach ogólnokształcących	42
Rys. 23.	Personel służby zdrowia	44
Rys. 24.	Obiekty noclegowe turystyki	56
Rys. 25.	Miejsca noclegowe turystyki - ogółem	57
Rys. 26.	Miejsca noclegowe turystyki - całoroczne	57
Rys. 27.	Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD	59
Rys. 28.	Ilość zdarzeń w poszczególnych miesiącach 2014 roku w KM PSP w Toruniu	61
Rys. 29.	Struktura stwierdzonych przestępstw	62
Rys. 30.	Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2013 i 2014	65
Rys. 31.	Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w 2014 roku	66

SPIS MAP

MAPA 1 Mapa emisji zanieczyszczeń w Toruniu w 2014 r. _____	6
MAPA 2 Mapa wrażliwości hałasowej _____	8
MAPA 3 Mapa terenów zagrożonych hałasem drogowym - Ldwn _____	9